

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MANAGEMENTU
JINDŘICHŮV HRADEC

Diplomová práce

2008

Anna Backová

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MANAGEMENTU
JINDŘICHŮV HRADEC

KATEDRA MANAGENENTU VEŘEJNÉHO SEKTORU

Dobrovolnictví zaměřené na drogově závislé v ČR

Vypracovala:

Anna Backová

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Jaroslava Sedláková, Ph.D.

Jindřichův Hradec, duben 2008

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma
»**Dobrovolnictví zaměřené na drogově závislé v ČR**«
jsem vypracovala samostatně.

Použitou literaturu a podkladové materiály
uvádím v příloženém seznamu literatury.

.....

podpis studenta

Jindřichův Hradec, duben 2008

Poděkování

Za cenné rady, náměty a inspiraci
bych chtěla poděkovat

Mgr. Jaroslavě Sedlákové, Ph.D.

z Vysoké školy ekonomické v Praze,
Fakulty managementu v Jindřichově Hradci.

a

MUDr. Viktoru Mravčíkovi

z Úřadu vlády České Republiky,
Národního monitorovacího střediska pro drogy a drogovou závislost.

Jindřichův Hradec, duben 2008

Anotace

Dobrovolnictví zaměřené na drogově závislé v ČR

Cílem práce je zmapovat problematiku dobrovolnictví v oblasti boje proti drogovým závislostem, a to jak podle zákona o dobrovolnictví, tak i dobrovolnické aktivity existující mimo rámec právních předpisů. Zvláštní pozornost je v práci věnována příčinám sociálního vyloučení některých drogově závislých, na příkladu konkrétních programů je nastíněna i ekonomická stránka dobrovolnických aktivit.

OBSAH

Úvod.....	7
1. Vymezení základních pojmů.....	10
2. Drogově závislí lidé a společnost.....	15
3. Koncepce státní sociální politiky.....	19
4. Podpora dobrovolnictví ze strany státu.....	21
5. Financování NNO zaměřených na oblast drog.....	25
5.1 Systém veřejného financování NNO.....	26
5.2 Finance z neveřejných zdrojů	28
6. Neziskové organizace a drogově závislí	29
6.1 Oblasti působení neziskových organizací.....	29
6.2 Neziskové organizace pomáhající drogově závislým	31
7. Příklady dobrovolnictví v praxi.....	36
7.1 Programy v oblasti primární prevence - Peer programy.....	36
7.2 Peer program Brno	40
7.3 Programy v oblasti terciární prevence - Terénní programy Streetwork.....	48
7.4 Terénní programy Streetwork o.s. Proxima Sociale	52
7.5 Terénní programy Harm reduction – o.s. Kappa-Help.....	59
7.6 Indigenní terénní pracovníci – K-centrum Přerov	66
8. Ekonomická stránka dobrovolnických aktivit	70
8.1 Náklady na výcvik a zapojení dobrovolníka akreditované vysílající organizace	72
8.2 Náklady na výcvik a zapojení dobrovolníka přijímající organizace	74
8.3 Ocenění dobrovolnické práce zachycené v satelitním účtu neziskových institucí ČSÚ.....	76
9. Závěr	77
Literatura	81
Seznam příloh.....	84
Příloha 1: Seznam akreditovaných NNO pomáhajících drogově závislým.....	85
Příloha 2: Nízkoprahové NNO v ČR.....	88

Úvod

Společnost určuje normy, hodnoty, vzory i ideály chování. Poskytuje také člověku zpětnou vazbu o jeho sociální pozici a jeho hodnotě.

Společnost však může na jedince působit i negativně – a to svými sociálními vlivy, které jedince zatěžují. Například etnicky, sociokulturně nebo jinak odlišný člověk vyvolává nejistotu a je obtížněji akceptován svým okolím. Jsou to právě aktuální společenské normy, které určují hranici mezi odlišností a pouhou odchylkou od normy (tzv. handicap, který přináší zatížení a znevýhodnění a má své sociální důsledky pro nositele).

Drogy si v podstatě nevybírají. Je tak jednoduché do problému závislosti zapadnout. Mnohdy důvod, proč lidé s braním návykových látek začínají, je velice banální. Droga pro ně představuje únik, či řešení problému, nebo jde jen o kamarádkou sázku, snahu se domněle posunout někam dále. Neuvědomují si ale následky svého počínání a podceňují rizika užívání. Pokud to dojde tak daleko, že se stanou na droze závislími, už je v podstatě pozdě. V mnoha případech ztrácí majetek, rozprodávají co se dá, a vyčleňují se víc a víc ze společnosti.

Ve společnosti tedy existují na jedné straně lidé, kteří potřebují pomoc, a na druhé straně lidé, kteří podle svých schopností a možností, vedeni pocitem solidarity, jsou ochotni jim nezištně pomoci. Toto vědomí solidarity a humanitární pohled na svět je základním prvkem dobrovolnictví. Jsou zřizovány organizace a instituce, jejichž posláním je pomoci právě lidem, kteří se dostali do tíživé životní situace nebo jsou vylučováni ze společnosti - příkladem jsou právě lidé závislí na drogách. Cesta zpět k životu bez drog a návratu do normálního života je nelehká, a proto je tolik potřeba se touto problematikou zabírat.

Cílem této práce je zmapovat problematiku dobrovolnictví v oblasti boje proti drogovým závislostem, poukázat, jak významná je podpora dobrovolnictví ze strany státu, jaké jsou u nás podmínky pro činnost dobrovolníků, pravidla a možnosti NNO pro financování dobrovolnických aktivit právě v této oblasti.

Na konkrétních programech v oblasti boje proti drogovým závislostem, jsem chtěla zjistit rozsah a náročnost zapojení dobrovolníků do těchto programů, jaké jsou potřeby a problémy, s nimiž se neziskové organizace při práci s dobrovolníky v této oblasti potýkají, a jaká by byla případná doporučení pro zvýšení kvality a efektivity těchto programů.

V neposlední řadě mne zajímá i ekonomická stránka dobrovolnických aktivit, neboť ačkoliv se jedná o dobrovolnou práci bez nároku na odměnu, její organizování a praktická

aplikace přináší s sebou jisté finanční nároky. Zajímá mě, zda-li je možné kvantifikovat přínos dobrovolnictví, hodnota dobrovolnické práce podle mého názoru hraje nemalou roli v celkové produkci a tvorbě hrubé přidané hodnoty národního hospodářství.

Postup při zpracování diplomové práce

Získávání dat

Prvním mým krokem bylo vytvoření schématu diplomové práce a její rozdělení na logické celky. V základní rovině je práce členěna na část obecně pojednávající o dobrovolnictví a následně na praktickou část, která je zaměřena na specifickou oblast drogových závislostí a na ekonomickou stránku aktivit v dané oblasti. Záměr i schéma jako takové bylo konzultováno s vedoucí diplomové práce.

Na základě výše uvedeného schématu jsem si vytýčila potenciální zdroje, z nichž by bylo možné získat údaje týkající se dobrovolnictví obecně, i dobrovolnictví v praktických aplikacích. V první fázi jsem se tedy soustředila na vyhledávání a sběr dat, které jakkoliv souvisejí se zadáním. Následně jsem získaná data přiřadila k jednotlivým bodům schématu a zaměřila se na doplnění informací k těm bodům, ke kterým se jich nedostává.

Zdroji získávání dat byly otevřené zdroje na internetu, především knihovna Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, stránky Českého statistického úřadu (ČSÚ), Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky (dále jen RVKPP), Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen MPSV), www.epravo.cz, www.dobrovolnik.cz, webové stránky jednotlivých neziskových organizací pracujících s dobrovolníky a soustřeďujících se na problematiku drogově závislých a jiné.

Data pro praktickou část byla získávána zejména osobními a telefonickými rozhovory se zástupci dobrovolnických center a neziskových organizací. Na doporučení MUDr. Viktora Mravčíka, vedoucího Národního monitorovacího střediska pro drogy a drogové závislosti Úřadu vlády České Republiky, jsem oslovila neziskové organizace, s nimiž RVKPP spolupracuje, především pracovníky PCentra Brno, Proxima Sociale Praha a Kappa-Help Hranice. Komunikovala jsem s pracovníky odpovídajícími za danou problematiku na Ministerstvu práce a sociálních věcí (MPSV), odboru dobrovolnictví, a v Radě vlády pro koordinaci protidrogové politiky (RVKPP), a čerpala jsem ze zdrojů, které mi byly těmito specialisty doporučovány.

Data byla získávána průběžně po celou dobu zpracovávání diplomové práce.

Analýza a syntéza

Získaná data, přiřazená k jednotlivým bodům schématu, byla rozkládána na dílčí části a dále zkoumána. V případě analogických dat z různých zdrojů byla tato data porovnávána a v případě výraznější odchylky byla dále prověřována jejich věrohodnost – zkoumáno bylo např. období sběru dat, velikost statistického vzorku a podobně.

Prověřená a protříděná data byla pak následně skládána tak, aby tvořila logický celek, který odpovídá schématu práce.

Interpretace dat

Cílem práce, zejména její praktické části, bylo z dostupných pramenů zmapovat současný stav v oblasti dobrovolnictví zaměřeného na problematiku drogových závislostí.

Interpretací získaných dat chtěla bych identifikovat specifika dobrovolnictví v dané oblasti a podrobněji je popsat. Současně se ze získaných dat pokusím provést vyčíslení jednotkových nákladů na dobrovolníka v dobrovolnických programech a poukážu na jeho přínos občanské společnosti a jejím hodnotám.

1. Vymezení základních pojmů

V této kapitole podrobněji rozeberu jednotlivé pojmy, s nimiž se v oblasti dobrovolnictví setkáváme.

Dobrovolník

Dobrovolníkem může být fyzická osoba, starší 15 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby na území České republiky, nebo starší 18 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby v zahraničí, která se na základě svých vlastností, znalostí a dovedností svobodně rozhodne poskytovat dobrovolnickou službu.

Dobrovolník vykonává dobrovolnickou službu na základě smlouvy uzavřené podle Občanského zákoníku s akreditovanou vysílající organizací.

Zde uvádím kategorizaci dobrovolníků podle zákona o dobrovolnické službě¹ a příklady jejich uplatnění :

- Děti do 15 let – druhá nejvyužívanější skupina dobrovolníků, která však podle zákona o dobrovolnické službě č. 198/2002 Sb. nemůže být za dobrovolníky považována.
- Mládež a mladí dospělí (studenti) do 25 let – v současné době nejpočetnější skupina dobrovolníků v České republice. Orientují se na sociálně zdravotní služby (*pomoc drogově závislým*, sociálně slabým, tělesně postiženým apod.), ochranu přírody, kulturu, volnočasové aktivity s dětmi a vrstevníky.
- Dospělí do 60 let – početně nejméně zastoupená skupina, kterou je možné využít na časově méně náročnou činnost. (Pozn.: časově neomezenou dobrovolnickou práci však mohou vykonávat nezaměstnaní.) Dospělí se zaměřují na speciální odborné práce (využívají svou kvalifikaci a zkušenosti), regionální rozvoj, sportovní a kulturní oblast.
- Senioři – velmi využívaná skupina dobrovolníků bez časového omezení. Zaměřují se na speciální odbornou práci, řízení organizací, samosprávné spolky, práci s dětmi, veřejné sbírky a dražby.
- Cizinci (nejčastěji studenti) – podobné charakteristiky jako kategorie českých studentů. Cizince je navíc možno využít jako lektory cizích jazyků.

¹ ZÁKON č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (Zákon o dobrovolnické službě) (ve znění ke dni 2. ledna 2007). Dostupné z [www: <http://www.inexsda.cz/cze/zakon-o-dobrovolnictvi>](http://www.inexsda.cz/cze/zakon-o-dobrovolnictvi)

- Handicapovaní jedinci – z celospolečenského hlediska je velice vhodné podporovat jejich angažovanost. Zaměřují se na kancelářské práce, koordinační činnost a pomoc podobně handicapovaným skupinám lidí.
- Firemní dobrovolníci – v tuzemsku zatím ojedinělý jev. Součástí firemní strategie některých firem je povinnost zaměstnanců odpracovat určitý počet hodin mimo svoji hlavní práci jako dobrovolník.
- Nezaměstnaní – dobrovolníci z řad nezaměstnaných se rekrutují mj. i z ohrožených skupin, jako jsou matky po mateřské dovolené, osoby v předdůchodovém věku nebo osoby se změněnou pracovní schopností (invalidé). Dobrovolnictví je zde možné využít také jako nástroj ke zvýšení jejich kvalifikace a k následnému lepšímu uplatnění na trhu práce. Některé organizace pracující s dobrovolníky udělují dobrovolníkům osvědčení o jejich činnosti, které může sloužit jako doklad o absolvované praxi v určitém oboru.

Dobrovolnictví

Základní definici nalezneme ve Všeobecné deklaraci o dobrovolnictví z roku 2001², která chápe dobrovolnictví jako základní stavební prvek občanské společnosti. Uskutečňuje nejvznešenější aspirace lidstva - touhu po míru, svobodě, příležitostech, bezpečí a spravedlnosti pro všechny.

Dobrovolnictví je aktivita se kterou je nerozlučně spjata představa o konání dobra pro jiné bez nároku na odměnu nebo zisk. Dobrovolnictví tvoří podstatu dobročinnosti, resp. filantropie tak, jak ji dnes chápe většina odborníků i laiků v ČR i ve světě.³

Dobrovolnická služba

Jedná se o dlouhodobou dobrovolnickou činnost vykonávanou bez nároku na odměnu. Dobrovolnická služba neslouží k uspokojování osobních zájmů, není vykonávána jako součást podnikatelské nebo jiné výtěžné činnosti a je vykonávána mimo služební, členský nebo obdobný poměr a mimo školní a studijní povinnosti dobrovolníka.² Je to činnost, při níž dobrovolník poskytuje:

- pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně nebo mentálně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, **osobám drogově závislým**, osobám trpícím domácím násilím, jakož i pomoc při péči o děti a mládež v jejich volném čase,

² MEZINÁRODNÍ ASOCIACE PRO DOBROVOLNICKÉ ÚSILÍ. *Všeobecná deklarace dobrovolnictví* [online][cit. 30. září 2006]. Nizozemí: 2001. Dostupné z [www: <http://www.hest.cz/ndc_9.shtml>](http://www.hest.cz/ndc_9.shtml).

³ FRIČ, P. a kol. *Dárcovství a dobrovolnictví v ČR*. Praha: Nros, Agnes, 2001. ISBN 80 902633 7 2

- pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro osoby uvedené v předchozím bodě nebo
- pomoc při uskutečňování rozvojových programů a v rámci operací, projektů a programů mezinárodních organizací a institucí, včetně mezinárodních nevládních organizací.

Neziskové organizace

Neziskové organizace jsou vymezeny jako organizace nevytvářející zisk k přerozdělení mezi jeho vlastníky, správce nebo zakladatele; mohou zisk vytvořit, ale musí ho zase vložit zpět k rozvoji organizace a plnění jejích cílů.⁴

Nestátní nezisková organizace (NNO)

Neziskové organizace můžeme vymezit jako „dobrovolné s účastí dobrovolníků“ a znamená existenci nějakého dobrovolného elementu, konkrétně participaci dobrovolných pracovníků. Jednotlivé NNO se samozřejmě budou lišit v intenzitě a formě tohoto prvku. Dobrovolníci se účastní vlastní činnosti organizace, nebo řídí její záležitosti = správní rady, dozorní rady.⁵

Vymezení nestátních neziskových organizací je velmi obsírné a proto Rada vlády pro NNO vytvořila účelovou a zjednodušující definici NNO tak, aby vyjadřovala to, jak je neziskový sektor vnímán značnou částí (ne)odborné veřejnosti. Na základě členění používaného poradním orgánem vlády ČR – Radou vlády pro nestátní neziskové organizace, která je současně zadavatelem Rozborů financování NNO z vybraných veřejných rozpočtů lze pod označením „neziskové organizace“ rozlišovat tyto dva typy, resp. skupiny:

- *Vládní (státní, veřejné) neziskové organizace*, které zabezpečují převážně realizaci výkonu veřejné správy. Jejich opodstatnění je dáno jejich posláním, kterým je podílení se na výkonu veřejné správy na úrovni státu, regionu či obce. Jejich právními formami jsou v podmínkách ČR příspěvkové organizace a bývalé rozpočtové organizace, od roku 2001 organizační složky státu, kraje či obce.
- *Nestátní (nevládní, občanské, soukromé) neziskové organizace*, jejichž existence vychází z principu sebe-řízení společnosti, tj. schopnosti určitého společenství lidí

⁴ ZÁKON č. 198/2002 Sb. *o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (Zákon o dobrovolnické službě)* (ve znění ke dni 2. ledna 2007). Dostupné z [www: <http://www.inexsda.cz/cze/zakon-o-dobrovolnictvi>](http://www.inexsda.cz/cze/zakon-o-dobrovolnictvi)

⁵ HYNEK, V., ROSENMYER, T. *Zpráva o neziskovém sektoru* [online][cit. 23. září 2006]. Praha: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2004. Dostupné z [www: <http://www.e-cvns.cz/soubory/CVNS_autorska_studie.pdf>](http://www.e-cvns.cz/soubory/CVNS_autorska_studie.pdf)

užijících a spolupracujících ve vymezeném prostoru organizovat a vzájemně usměrňovat své jednání.⁶

Pod pojmem nestátní neziskové organizace zahrnuje Rada vlády pro nestátní neziskové organizace (RNNO) následující právní formy:⁷

- Občanská sdružení a jejich organizační jednotky (spolky, svazy, kluby), která se řídí zákonem č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů.
- Nadace a nadační fondy zřizované na základě zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech.
- Církevní právnické osoby, které jsou zřizovány církvemi a náboženskými společnostmi podle zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech, v platném znění, a které jsou evidovány v Rejstříku církevních právnických osob vedeném Ministerstvem kultury.
- Obecně prospěšné společnosti, které jsou zřizovány podle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů.

Přijímající organizace

Přijímající organizace je osoba, pro jejíž potřebu je dobrovolnická služba vykonávána. V pozici přijímající organizace může vystupovat současně i organizace vysílající - tzn. vysílá dobrovolníky sama sobě. Je způsobilá uzavřít smlouvu s vysílající organizací a schopná dostát závazkům z této smlouvy. Okruh přijímajících organizací je velmi široký a zahrnuje na jedné straně státní správu a samosprávu a na druhé straně i jednotlivou fyzickou osobu.

V §2 odst. 1 zákona o dobrovolnictví se také uvádí, ve kterých oblastech může jak přijímající, tak vysílající organizace vykonávat dobrovolnickou službu: např. v oblasti pomoci nezaměstnaným, sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům menšin, imigrantům, v oblasti postpenitenciární péče, *drogově závislým osobám*, obětem domácího násilí, mládeži a dětem ve volném čase, dále je pomocí při katastrofách, v oblasti ochrany životního prostředí a při uchování kulturního dědictví. Dobrovolnická služba může být také vykonávána při uskutečňování akcí a programů mezinárodních organizací jako součást zahraniční politiky ČR.

⁶ HYNEK, V., ŠKARABELOVÁ, S., ŘEŘICHOVÁ, M.. *Rozbor financování nestátních neziskových organizací z vybraných veřejných rozpočtů (metody, problémy, řešení)* [online][cit. 23. září 2006]. Praha: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2004. Dostupné z www: <http://www.e-cvns.cz/soubory/Rozbor_metody_problemy_reseni.pdf>

⁷ HYNEK, V., ROSENMYER, T. *Zpráva o neziskovém sektoru* [online][cit. 23. září 2006]. Praha: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2004. Dostupné z www: <http://www.e-cvns.cz/soubory/CVNS_autorska_studie.pdf>

Vysílající organizace

Podle zákona o dobrovolnictví jde o právnickou osobu (pouze NNO ve výše uvedených právnických formách) se sídlem v České republice. Vybírá dobrovolníky, eviduje je, provádí jejich přípravu pro výkon dobrovolnické služby jak po stránce obecného povědomí o principech dobrovolnictví, o povinnostech a právech plynoucích ze zákona, tak po stránce odborné a organizační (sem patří i seznámení se s místem a prostředím, kde bude dobrovolník svoji činnost vykonávat). Komplexně zajišťuje všechny předvídatelné podmínky výkonu dobrovolnické služby včetně informování dobrovolníka o možných rizicích spojených s výkonem služby a její povinností je pojistit dobrovolníka pro případy škod na majetku a na zdraví, které dobrovolník způsobí nebo mu budou způsobeny. Vysílající organizace uzavírá s dobrovolníky smlouvy o výkonu dobrovolnické služby za předpokladu, že je držitelem akreditace.

Akreditace

Podobně jako v jiných oblastech, přistoupil stát i v oblasti dobrovolnické služby k zavedení akreditace organizací, a to organizací vysílajících.

Informace o akreditovaných vysílajících organizacích v oblasti dobrovolnické služby slouží pro zájemce o dobrovolnou činnost, kteří se mohou na tyto organizace obrátit a nabídnout jim své schopnosti, dovednosti, zkušenosti a chuť vykonat prospěšnou činnost pro své bližní, ale také slouží organizacím i jednotlivcům, kteří by rádi využili nabídku dobrovolnické služby a mají pro dobrovolníky uplatnění ve své organizaci.

Akreditace v oblasti dobrovolnické služby se na základě zákona o dobrovolnické službě uděluje na dobu 3 let ode dne vystavení rozhodnutí o udělení akreditace.

Vysílající organizaci akreditaci uděluje Ministerstvo vnitra (dále jen „ministerstvo“) na návrh akreditační komise, která je poradním orgánem Ministerstva.

Žádost o udělení akreditace (také v případě, že je dobrovolnická služba určena pro pomoc *osobám drogově závislým*) může podat občanské sdružení, obecně prospěšná společnost, církev nebo náboženská společnost, církevní právnická osoba církve nebo církevní právnická osoba náboženské společnosti (dále jen "organizace") se sídlem na území České republiky, která dobrovolníky vybírá, eviduje, připravuje pro výkon dobrovolnické služby a uzavírá s nimi smlouvy o výkonu dobrovolnické služby.⁸

---

⁸ ZÁKON č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (Zákon o dobrovolnické službě) (ve znění ke dni 2. ledna 2007). Dostupné z [www: <http://www.inexsda.cz/cze/zakon-o-dobrovolnictvi>](http://www.inexsda.cz/cze/zakon-o-dobrovolnictvi)

2. Drogově závislí lidé a společnost

Drogy jako globální problém

V dnešní době se bohužel drogy stávají problémem velké skupiny lidí. Nejedná se pouze o lidi ze společensky sociálně slabších vrstev, ale také o členy rodin se středním i vysokým společenským statutem.

Od r. 1990 mezinárodní společenství charakterizuje problém drog jako problém globální.

Užívání drog poškozuje zdraví a kvalitu života nejenom uživatelů drog a jejich blízkých, ale v důsledku negativních zdravotních, sociálních, ekonomických a bezpečnostních dopadů, které s užíváním drog souvisejí, ohrožuje i zdravý vývoj celé společnosti. Užívání drog představuje závažná rizika: změny základních životních hodnot, oslabování vůle, narušování mezilidských vztahů a rozklad rodin, ohrožení pořádku ve městech, veřejného zdraví a bezpečnosti, nárůst společenských nákladů obecně.⁹

Drogová závislost

Jen u malé části jedinců, kteří užívají drogy, se rozvíjí **faktická závislost**. Je charakterizovaná postupnou ztrátou kontroly nad užíváním, postižený nedokáže užívání drogy přerušit. Jedná se o chronické, postupující onemocnění. Pokud jednou závislost vznikne, již nezmizí. Onemocnění trvá po celý život jedince. Abstinence závislého jedince je pouze remise – onemocnění je v klidovém stadiu, může kdykoliv znova vzplanout. Užití drogy u abstinujícího jedince se nazývá relaps, případně recidiva.

Závislost má jednak tělesnou (fyzickou či somatickou) a duševní (psychickou) složku a závislost na některých látkách má pouze složku psychickou.

Podle Mezinárodní klasifikace nemocí má při závislosti pro jedince užívání drogy přednost před jiným jednáním, kterého si dříve cenil více. Charakteristikou onemocnění je silná, přemáhající touha po droze. Touhu užívat drogy si jedinec uvědomuje (i když ji nemusí přiznávat) a snaží se často užívání kontrolovat, nebo i zastavit.¹⁰

⁹ BÍNOVÁ, S. *Drogy, školy a prevence: kde je chyba?* Praha: Česká škola [online][cit. 20. dubna 2007]. Dostupné z www: <<http://www.ceskaskola.cz/Ceskaskola/Ar.asp?ARI=1746&CAI=2124>>

¹⁰ PREV-CENTRUM. *O drogách obecně* [online][cit. 8. května 2007]. Dostupné z www: <<http://www.prevcentrum.cz/cz/home/info-o-drogach/o-drogach-obecne/>>

Drogy a společnost

Vůči uživatelům drog projevuje společnost nízkou toleranci, stejně jako vůči těžkým alkoholikům. Užívání drog je velkou částí společnosti stále vnímáno jako nepřijatelné chování, obdobně jako např. řízení vozidla pod vlivem alkoholu.

Podle zažitého mýtu lidé propadají alkoholu a zapovězeným drogám proto, že se prostě nudí anebo aby zapomněli na své problémy. Tento mýtus je v naší společnosti stále živý, ale důvody, proč lidé skutečně drogy užívají, jsou v podstatě velmi rozmanité. Lidé užívají drogy, aby se lépe poznali, aby zahnali stres, aby utišili bolest, umělci, aby si přivolali múzu. Je třeba si uvědomit, že problémy spojené se závislostmi (ať už závislost na alkoholu anebo zakázané droze) nejsou problémem novodobé společnosti. Drogy a jejich užívání provází lidstvo odnepaměti. Drogy byly a jsou dodnes například neodmyslitelnou součástí rituálů různých etnických skupin, jsou pomocí při fyzické zátěži, jsou múzou pro mnoho umělců, atd.

Sociálních důvodů, proč lidé propadají drogám, je podle odborníků ve skutečnosti tolik, kolik je vlastně samotných uživatelů. Nejde tedy jen o nudu nebo rychlé vyřešení osobních problémů. Odborníci se shodují na několika základních důvodech užívání drog:

- poznání svého vlastního já a zkoumání své mysli
- zahánění úzkosti, stresu a deprese
- tlumení bolesti
- posilování sebevědomí a bourání sociálních bariér (pití alkoholu), zábava
- inspirace ¹¹

Drogově závislí nejsou společensky marginalizovanou skupinou v původním slova smyslu, ale díky strukturálním nebo osobním důvodům se sami cítí jako jedinci odříznutí od možnosti participovat na dění ve společnosti, chybí jim pravidla a rutinní činnost, dochází u nich k sebemarginalizaci a snižují se u nich poznávací aktivity.

Zajímavé jsou výsledky pravidelných průzkumů Centra pro výzkum veřejného mínění, jak drogově závislé vnímá široká veřejnost. Centrum pro výzkum veřejného mínění realizovalo v r. 2005 dva průzkumy zaměřené na toleranci ve vztahu k určitým skupinám obyvatel a na přijatelnost vybraných druhů chování. Drogově závislí jsou buď vnímáni jako zločinci nebo jako pacienti. Mladí do 19 let častěji nevnímají uživatele drog ani jako zločince, ani jako pacienta. Lidé 60 letí a starší tyto lidi častěji vidí jako zločince. Vysokoškoláci berou uživatele

¹¹ PUCI, M. *Berou lidé drogy z nudy?* [online] 2006 [cit. 2. ledna 2007]. Dostupné z [www.<http://aktualne.centrum.cz/zdravi/zpravy/clanek.phtml?id=134599>](http://aktualne.centrum.cz/zdravi/zpravy/clanek.phtml?id=134599)

drog častěji současně jako zločince i pacienta, obyvatelé malých obcí do 5800 obyvatel jako zločince, lidé s dobrou životní úrovní jako pacienty a lidé se špatnou životní úrovní jako opět zločince. Průzkum ukázal, že 87% dotázaných (z celkového počtu 1 067 respondentů starších 15ti let) by nechtělo mít za sousedy osoby užívající drogy, stejně jako těžké alkoholiky. Z průzkumu zaměřeném k přijatelnosti nebo nepřijatelnosti vybraných druhů chování bylo za zcela nepřijatelné chování považováno řídit vozidlo pod vlivem alkoholu (69%) a dále pak v oblasti drog bylo zcela nepřijatelné kouření marihuany nebo hašiše (62%).¹²

Také podle informací pracovníků z Občanského sdružení Sananim je droga z pohledu veřejnosti brána jako něco špinavého, s čím lidé nechtějí mít nic společného. Ti, kteří drogu užívají, jsou také špinaví a pro člověka, který drogu neužívá, je vlastně lepší zavřít oči, nezajímat se o to a tvářit se, že se u nás nic takového neděje. Postoj veřejnosti je stále takový, že na závislost většinou nazíráme jako na nemoc, na něco ošklivého, co raději nechceme vidět.

Zvláštností výsledků průzkumu v ČR je však ale **vysoká tolerance k pití alkoholu a kouření nikotinu** (patří k tvrdým drogám), oproti **nízké toleranci k užívání měkkých drog**, jako je např. kouření marihuany.¹³

Zdravotní rizika užívání drog

Užívání drog je vnímáno jako problém s dopady do zdravotní, sociální a trestně právní oblasti. Hlavním zdravotním rizikem zejména injekčního užívání je HIV/AIDS, sociálním rizikem je pak sociální degradace či selhání. Hrozbou jsou i související kriminalita a průnik drog do věznic. Ekonomicko-politickou stabilitu ohrožuje praní špinavých peněz a usazení mezinárodních zločineckých organizací v ČR. Podle analýzy vývoje drogové politiky v ČR se v r. 1998 problémy související s užíváním drog posunuly více ke zdravotním a sociálním rizikům. Ač je problémem veškeré užívání drog, prioritou jsou injekční uživatelé (na 50%), a ti, jež nejsou v kontaktu s programy (až 80%). Ti představují významné veřejné zdravotní riziko šíření infekce HIV, nově i hepatitid A, B a C.¹⁴

¹² SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR. *Problematika drog očima veřejnosti* [online][cit. 30. března 2007]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, Centrum pro výzkum veřejného mínění. Dostupné z [www: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100005s_OB20417.doc>](http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100005s_OB20417.doc)

¹³ ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2005*. Praha: Úřad vlády České republiky, Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti, 2006. ISBN 80 86734 99 4

¹⁴ KALINA, K. a kol. *Drogy a drogové závislosti*. Praha: Úřad vlády ČR, 2003. ISBN 80 86734 05 6

Stručný přehled užívání drog v České republice

V České republice alespoň jednou vyzkoušelo nelegální drogu cca 1 150 000 osob, tj. 16% obyvatel ve věku 15-64 let.

Alespoň jednou za rok nelegální drogu užije asi 570 000 osob; v obou případech se jedná především o marihuanu a hašiš.

Do kategorie problémových uživatelů drog, tedy těch, kteří zatěžují společnost náklady, spadá v České republice cca 15 000 osob užívající dlouhodobě a/nebo injekčně heroin a asi 22 500 osob užívajících stejným způsobem pervitin.

Stejně jako jinde v Evropě a ve Spojených státech, i v České republice neustále narůstá obliba rekreačního užívání marihuany, zejména mezi nejmladší populací (ve věku 15 -25 let).

Pravidelně marihuanu užívá cca 15% populace ve středoškolském věku (15 – 19 let), alespoň jednu zkušenost s ní má v téže věkové skupině téměř polovina populace (46%).

Počet problémových uživatelů drog (injekčních a/nebo dlouhodobých uživatelů opiátů, amfetaminových drog a/nebo kokainu) je stabilní, neroste, a pohybuje se kolem 37 500 osob.¹⁵

---

¹⁵ BÍNOVÁ, S. *Drogy, školy a prevence: kde je chyba?* Praha: Česká škola [online][cit. 20. dubna 2007]. Dostupné z www: <<http://www.ceskaskola.cz/Ceskaskola/Ar.asp?ARI=1746&CAI=2124>>

3. Koncepce státní sociální politiky

Sociální politika a politika zaměstnanosti sehrávají v současné rozšířené Evropské unii důležitou roli. Sekce **Sociální politika** se zabývá aktuálními sociálními problémy jednotlivých členských zemí i Unie jako celku. Sociální politika je velice široký pojem a spadá pod něj řada oblastí, jako např. sociální péče, sociální pomoc, pomoc v nezaměstnanosti, důchody a důchodové pojištění, ale i otázky rovných příležitostí či **sociálního vyčlenění**.¹⁶

Sociální politika je z podstatné části v kompetenci národních vlád jednotlivých členských zemí a posláním sociální politiky státu je zprostředkování a garance solidarity mezi jeho občany. Spočívá na odpovědnosti státu a jeho aparátu vůči občanům – daňovým poplatníkům, kteří jsou zdrojem schopnosti státu zabezpečovat v nutném rozsahu veřejné statky včetně služeb.

Současný, komplikovaný **systém sociální péče** v ČR v sobě zahrnuje tři podsystémy:

- systém sociálního pojištění (důchodové a nemocenské pojištění a státní politika zaměstnanosti);
- systém státní sociální podpory;
- systém sociální pomoci.¹⁷

Vedle těchto oblastí, které jsou úzce propojeny s hospodářskou politikou, se do oblasti sociální politiky řadí také problémy **diskriminace či vyčleňování některých skupin obyvatel** jak v zaměstnání, tak ve společnosti. Obranou proti těmto jevům může být znovuzачlenění sociálně vyloučených do pracovního procesu. Proti vylučování pracuje vyšší míra zaměstnanosti a vzdělání stejně jako nové možnosti společenské participace. Je evidentní, že ve společnosti roste rozdíl mezi těmi, kdo mají přístup k novým znalostem, a kdo ne.¹⁶

Specifickou oblastí sociální politiky je tedy **boj se sociálním vyloučením a snaha o sociální začlenění** těch, kteří se v soukolí sociální exkluze ocitají. Sociálně vyloučení (tzv. sociálně nepřizpůsobení občané) netvoří jednu ucelenou skupinu, ale výrazně strukturované society odlišné podle příčin své nepřizpůsobenosti. Do souboru sociálně, resp. společensky nepřizpůsobených občanů patří například **osoby závislé na drogách či alkoholu**, tuláci, osoby vyhýbající se práci a získávající obživu nekalým způsobem, osoby páchající trestnou činností, osoby propuštěné z výkonu trestu, mládež s narušenou výchovou a další.

¹⁶ CABRNOCH, M., PÁRALOVÁ, A. *Sociální politika*. Praha: CEVRO, Liberálně-konzervativní akademie, 2005. ISBN není

¹⁷ KRIŠTOF, R. *Sociální politika v České republice ve vztahu k sociálně vyloučeným* [online][cit. 12. února 2008]. Dostupné z [www: <http://www.epolis.cz/download/pdf/materials_78_1.pdf>](http://www.epolis.cz/download/pdf/materials_78_1.pdf)

Každá sociálně znevýhodněná skupina obyvatel vyžaduje odlišný přístup při procesu začleňování do běžného života. Jeden z dostupných prostředků pomoci sociálně vyloučeným, **v našem případě osobám závislým na drogách**, jsou **terénní sociální programy**, jejichž cílem je pomoci jednotlivcům k sociálnímu začleňování do společnosti **a vymanění se ze závislosti na drogách**.¹⁸

Práci se sociálně vyloučenými skupinami obyvatel se systematicky věnují menší lokální neziskové organizace, ale také organizace s celostátní působností, jako např. o.s. Sananim, o.s. Duha nebo obecně prospěšná společnost Člověk v tísni, která realizuje ve dvou desítkách lokalit České republiky **Programy sociální integrace**. Součástí těchto programů je např. projekt Polis – podpora sociálně integračních politik a služeb, který je určen lidem ohroženým sociálním vyloučením a je realizován pomocí terénních sociálních pracovníků.

Terénní programy bereme tedy jako **nástroj pomoci sociálně vyloučeným lidem** s cílem pomáhat jednotlivcům – klientům, kteří jsou ochotní na změně vlastní situace pracovat a vymanit se ze životní krize a znovu se integrovat do společnosti. Pro ohrožené děti a ohroženou mládež, v našem případě pro osoby závislé na drogách, jsou to především nízkoprahové kluby, které poskytují služby – terénní programy, jež podporují zaměstnávání těchto osob a jejich návrat do společnosti.

Obyvatelé měst, obcí a regionů, kteří se dostanou do obtížné životní situace nebo jsou součástí sociálně vyloučené komunity, mají tedy možnost využít služeb neziskových organizací, zaměřených na problematiku sociálního začleňování. K sociálnímu začlenění trvale nebo dočasně vyloučených skupin obyvatel významně přispívají projekty podporovaného zaměstnávání a projekty zaměřené proti diskriminaci při zaměstnávání, dále poskytování základního a odborného sociálního poradenství, pracovního a právního poradenství, vzdělávací aktivity a poskytování informací o plánovaných akcích obcí pro cílovou skupinu osob ohrožených sociálním vyloučením zveřejňovaných na Informačních portálech obcí.

Od začátku roku 2007 je mj. v platnosti nový „Zákon o sociálních službách“, kterému se postupně přizpůsobují poskytovatelé sociální péče s cílem vzdělávat sociální pracovníky a poskytovat služby nezbytně nutné pro překonání nepříznivých životních situací sociálně vyloučených osob.¹⁹

¹⁸ KRIŠTOF, R. *Sociální politika v České republice ve vztahu k sociálně vyloučeným* [online][cit. 12. února 2008]. Dostupné z [www: <http://www.epolis.cz/download/pdf/materials_78_1.pdf>](http://www.epolis.cz/download/pdf/materials_78_1.pdf)

¹⁹ NÁRODNÍ SÍŤ ZDRAVÝCH MĚST, zájmové sdružení právnických osob. *Zdravá města, obce a regiony ČR, Téma měsíce: "sociální začleňování"*. Zpravodaj NSZM [online] č. 3/2007 [cit. 12. února 2008]. Praha: NSZM ČR, 2007. Dostupné z [www: <http://www.nszm.cz/cb21/asp/ibrana.asp?id=13681>](http://www.nszm.cz/cb21/asp/ibrana.asp?id=13681)

4. Podpora dobrovolnictví ze strany státu

Cílem zákona o dobrovolnictví bylo vymezit základní náležitosti podpory dobrovolnické služby. Zákon však nezachází do detailů, které by rozvoj této oblasti znemožnily nebo ji ovlivnily nevhodným směrem. Dobrovolnická služba je a bude širokou a variabilní oblastí lidských činností, která je velmi citlivá na jakékoliv formalizování a kterou by proto nebylo účelné ve všech typech podřídít tomuto zákonu, čímž by ji zatížil nadbytečnými povinnostmi. Proto zákon neupravuje podmínky dobrovolnické práce obecně, ale upravuje pouze podmínky, jejichž splnění vyžaduje stát, aby mohl některým činnostem poskytnout podporu (§ 1 odst. 1).

Stát zásadně podporuje rozvoj a ochranu dobrovolníků, tj. fyzických osob, které vykonávají určitou činnost zdarma (nikoliv za mzdu). To znamená, že povinnosti, jež zákon přináší, se maximálně vztahují k těm subjektům, které s dobrovolníky spolupracují (vysílající a přijímající organizace) a méně dobrovolníkům samotným.²⁰

Podívejme se tedy na způsoby podpory dobrovolnictví ze strany státu na základě tohoto zákona. Dlouhodobá dobrovolnická služba, která trvá déle než tři měsíce, používá silnější ochrany zákona o dobrovolnictví a také se těší výraznější státní podpoře. Podpora státu, věnovaná dobrovolnické službě, má několik zcela konkrétních podob. Podle § 11 odst. 1 zákona o dobrovolnictví, může Ministerstvo vnitra poskytnout vysílající organizaci dotaci ze státního rozpočtu na úhrady pojištění. Pokud organizace nedostane dotaci, tak všechna pojištění musí uhradit ze svých zdrojů nebo se na nich musí podílet dobrovolník.²¹

Akreditovaná vysílající organizace je především povinna uhradit za dobrovolníka následující **druhy pojištění**:

- zdravotní, pokud je dobrovolnická služba vykonávána v zahraničí,
- odpovědnost za škodu na majetku nebo na zdraví, kterou dobrovolník způsobí nebo mu bude způsobena.

²⁰ INEX - SDRUŽENÍ DOBROVOLNÝCH AKTIVIT. *Zákon o dobrovolnické službě* [online][cit. 17. dubna 2008]. Dostupné z www: <<http://www.inexsda.cz/cze/zakon-o-dobrovolnictvi>>

²¹ ZÁKON č. 198/2002 Sb. *o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (Zákon o dobrovolnické službě)* (ve znění ke dni 2. ledna 2007). Dostupné z www: <<http://www.inexsda.cz/cze/zakon-o-dobrovolnictvi>>

Akreditované vysílající organizaci může být **poskytnuta státní dotace** především na:

- uhrazení pojistného kryjícího odpovědnost za škodu na majetku nebo na zdraví, kterou způsobí dobrovolník sám nebo mu bude způsobena.
- zaplacení pojistného na důchodové pojištění je-li dobrovolnická služba vykonávána dlouhodobě, tj. delší než 3 měsíce, a alespoň v rozsahu překračujícím v průměru 20 hodin v kalendářním týdnu a není-li dobrovolník plátce tohoto pojištění z jiného titulu (viz. § 6 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).
- pokrytí výdajů spojených s evidencí dobrovolníků, s jejich přípravou pro výkon dobrovolnické služby a se zajišťováním výkonu dobrovolnické služby.

Dotace je poskytována zálohově a po skončení kalendářního roku ji vysílající organizace zúčtují podle skutečně vynaložených výdajů, počtu skutečně vyslaných dobrovolníků k výkonu dobrovolnické služby a skutečně zaplaceného pojistného na důchodovém pojištění. Dotace se poskytuje pouze na příslušný kalendářní rok, ve kterém akreditovaná vysílající organizace o dotaci požádá. Na další rok je třeba znovu podat žádost o dotaci.

Úhrada důchodového pojistného

Zákon o dobrovolnictví umožňuje vysílající organizaci uzavřít s dobrovolníkem smlouvu o výkonu (dlouhodobé) dobrovolnické služby, která může rovněž obsahovat ujednání, že dobrovolník před vysláním k výkonu dobrovolnické služby podá přihlášku k účasti na důchodovém pojištění, splňuje-li podmínky podle zvláštního právního předpisu § 6 odst. 1 písm. d) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Úhrada veřejného zdravotního pojištění

Dobrovolníci vykonávající dlouhodobou dobrovolnickou službu jsou zahrnuti mezi osoby, za něž platí pojistné veřejného zdravotního pojištění po dobu výkonu této služby stát, nejsou-li plátcí tohoto pojistného z jiného titulu.²²

Pojistné z odpovědnosti za škodu

Vysílající organizace je povinna na základě § 7 zákona o dobrovolnictví uzavřít před vysláním dobrovolníka k výkonu dobrovolnické služby pojistnou smlouvu kryjící odpovědnost za škodu na majetku nebo zdraví, kterou dobrovolník při výkonu dobrovolnické služby způsobí

²² MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Dobrovolnictví organizované v České republice podle zákona o dobrovolnické službě*. Měsíčník Policista [online] č. 7/2004 [cit. 29. ledna 2007]. Praha: MVČR, odbor prevence kriminality, 2004. Dostupné z [www: <http://www.mvcr.cz/2003/casopisy/pol/0407/polic1_info.html>](http://www.mvcr.cz/2003/casopisy/pol/0407/polic1_info.html)

sám nebo mu bude při výkonu dobrovolnické služby způsobena. Dobrovolník odpovídá pouze za škodu způsobenou úmyslně.

Zákon o dobrovolnictví v oblasti pojištění ale výslovně neuvádí, zda se jedná o vztah dobrovolníka k vysílající nebo přijímající organizaci, který se řídí přiměřeně zákoníkem práce nebo občanským zákoníkem. Z dikce zákona lze však odvodit, že se spíše řídí občanským zákoníkem. Tento závěr podporuje například dikce odstavce 2 § 2 zákona o dobrovolnictví, kde se uvádí, že za dobrovolnickou službu se nepovažuje činnost vykonávaná v pracovněprávním vztahu, služebním nebo členském poměru.

Není-li tedy v zákoně o dobrovolnické službě výslovně uveden odkaz na přiměřené použití zákoníku práce, použije se na oblast pojištění obecnější právní předpis, kterým je občanský zákoník.

Na základě občanského zákoníku pak lze uzavírat pojistné smlouvy, které se však nevztahují na pojistné události, jejichž viníkem je tzv. "třetí osoba", která není účastna pojistného vztahu.

Na základě přiměřeného použití zákoníku práce na odpovědnost vysílající organizace za škodu způsobenou dobrovolníkovi by však mohl být dobrovolník pojištěn i pro případy, kdy mu škodu způsobí třetí osoba. Pojištěná vysílající organizace by nesla za dobrovolníka plnou pracovněprávní odpovědnost.²³

V této oblasti **spatřuji některé nejasné právní vztahy**, které by dle mého názoru měly být řešeny některou z novelizací zákona o dobrovolnictví.

Výdaje spojené s přípravou dobrovolníků, s vedením jejich evidence a výdaje spojené se zajišťováním jejich dobrovolnické služby

Ministerstvo vnitra může poskytnout akreditovaným vysílajícím organizacím dotaci ke krytí pojistného, placeného na základě pojistné smlouvy uzavřené vysílající organizací, části výdajů spojených s evidencí dobrovolníků, s jejich přípravou pro výkon dobrovolnické služby a se zajišťováním výkonu dobrovolnické služby.

Dotace se za příslušný kalendářní rok neposkytne vysílající organizaci, pokud sjedná nebo obdrží úplatu nebo jinou penězi ocenitelnou výhodu od přijímající organizace.

²³ MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Dobrovolnictví organizované v České republice podle zákona o dobrovolnické službě*. Měsíčník Policista [online] č. 7/2004 [cit. 29. ledna 2007]. Praha: MVČR, odbor prevence kriminality, 2004. Dostupné z [www: <http://www.mvcr.cz/2003/casopisy/pol/0407/polic1_info.html>](http://www.mvcr.cz/2003/casopisy/pol/0407/polic1_info.html)

Další podpora státu v případě dlouhodobé dobrovolnické služby je zakotvena v závěrečných částech zákona:

- jde o novelizaci zákona o zaměstnanosti, která výkon dlouhodobé dobrovolnické služby řadí mezi činnosti, jež jsou považovány za rovny zaměstnání pro účely účasti na hmotném zabezpečení v nezaměstnanosti;
- novela zákona o důchodovém pojištění započítává dobu dlouhodobé dobrovolnické služby mezi relevantní doby pro účely důchodového pojištění;
- novela zákona o veřejném zdravotním pojištění započítává osoby vykonávající dobrovolnickou službu mezi osoby, kterým stát hradí nemocenské pojištění;
- další podpora státu je vyjádřena osvobozením příjmů vzniklých v souvislosti s výkonem dobrovolnické služby od daně z příjmu, případně od daně darovací.

Účelem zákona nebylo **upravit všechny existující, značně rozmanité formy dobrovolnické služby** a případně dalších dobrovolných prací vykonávaných dobrovolníky ve prospěch společnosti a regulovat je, ale vymezit část z nich a s nimi spojit podmínky, za kterých stát bude jejich výkon podporovat. Zákon o dobrovolnictví tedy jasně vymezuje, které organizace mohou získat akreditaci a podporu v oblasti dobrovolnické služby (občanské sdružení, obecně prospěšná společnost, církev nebo náboženská společnost, církevní právnická osoba církve nebo náboženské společnosti).

Zákon o dobrovolnictví se tedy **nevztahuje na činnosti vykonávané dobrovolníky podle zvláštních právních předpisů**, např. činnost členů jednotek sboru dobrovolných hasičů obcí, činnost osob organizovaných v Československém červeném kříži nebo činnost dobrovolných pracovníků pečovatelské služby. V tomto kontextu a v souladu s cílem mé práce jedná se také o činnosti vykonávané **indigenními terénními pracovníky**, o nichž se zmiňuji v praktické části a jejichž dobrovolnické aktivity **stojí mimo rámec tohoto zákona**.

Bohužel ani v případě nadací, zahraničních nadací nebo nadačních fondů, které se svou činností zapojují v mnoha oblastech dobrovolnické služby v ČR, je nemožné akreditaci získat - tyto organizace nejsou státem tímto způsobem přímo podporovány.²⁴

²⁴ ZÁKON č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (Zákon o dobrovolnické službě) (ve znění ke dni 2. ledna 2007). Dostupné z www.inexsda.cz/cze/zakon-o-dobrovolnictvi

5. Financování NNO zaměřených na oblast drog

Všeobecně má financování nestátních neziskových organizací vícezdrojový charakter. Veřejné zdroje pak představují významnou složku financování NNO. Přitom se ale, hovoříme-li o veřejných zdrojích, nejedná pouze o zdroje v rámci státní dotační politiky, ale i o jiné typy finančních toků.

Zdroje financování NNO můžeme rozdělit do následujících základních skupin:

1. **Systém veřejného financování**, na kterém se podílejí instituce veřejné správy, tj. státní správy a samosprávy. Zde se tedy jedná o financování z veřejných rozpočtů (pozn. Státní dotační politika a v jejím rámci přidělované dotace jsou jedním z typů veřejného financování NNO).

2. **Finance z neveřejných zdrojů** (tuzemských i zahraničních), kam patří:

- nadace tuzemské i zahraniční
- podnikatelská sféra (firemní dárcovství)
- individuální dárci tuzemští i zahraniční (individuální dárcovství)
- příjmy z vlastních činností
- členské příspěvky (týká se např. členských korporací, hlavně občanských sdružení)
- část příjmů z loterií a her
- daňová a poplatková zvýhodnění

NNO zabývající se drogově závislými získávají větší část finančních prostředků z veřejných rozpočtových výdajů, jsou identifikovány jako výdaje na protidrogovou politiku. Financování protidrogové politiky je realizováno ve dvou úrovních, centrální a místní.²⁵

²⁵ HYNEK, V., ŠKARABELOVÁ, S., ŘEŘICHOVÁ, M.. *Rozbor financování nestátních neziskových organizací z vybraných veřejných rozpočtů (metody, problémy, řešení)* [online][cit. 23. září 2006]. Praha: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2004. Dostupné z [www: <http://www.e-cvns.cz/soubory/Rozbor_metody_problemy_reseni.pdf>](http://www.e-cvns.cz/soubory/Rozbor_metody_problemy_reseni.pdf)

5.1 Systém veřejného financování NNO

Hlavním iniciačním, poradním a koordinačním orgánem v oblasti drog v ČR je Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky (RVKPP), která byla vládou pověřena rozdělováním finančních prostředků z **rozpočtové kapitoly Všeobecná pokladní správa** (dále jen „VPS“) – výdaje na protidrogovou politiku. Od roku 2004 poskytuje dotace na programy protidrogové politiky schvalované RVKPP Úřad vlády ČR.

Resorty, které měly např. v roce 2005 ve svém rozpočtu výdaje na program protidrogové politiky jsou především Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo financí – resp. Generální ředitelství cel, Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo obrany. Např. Ministerstvo zdravotnictví v roce 2005 přednostně financovalo projekty zaměřené na substituční a detoxifikační léčbu uživatelů drog, ambulantní léčbu včetně AT léčby, programy odvykání kouření, vzdělávací programy pro lékaře a personál, ústavní léčbu uživatelů drog a další programy sekundární prevence.

Preventivní programy realizované v r. 2005 školami, školskými zařízeními a NNO zajišťovaly krajské úřady s celkovým rozpočtem 6,9 mil. Kč. V samostatném výběrovém řízení Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy pak byly částkou 2,5 mil. Kč podpořeny aktivity nadregionálního a celorepublikového charakteru. Ministerstvo práce a sociálních věcí uvolnilo v rámci programu protidrogové politiky celkem 46 mil. Kč. Celkem bylo dotované 104 projektů 50 NNO organizací. Rozhodující část prostředků byla vynaložena na provoz kontaktních center (16,7 mil. Kč) a na terapeutické komunity (8,1 mil. Kč).²⁶

V roce **2005** tak bylo z rozhodnutí RVKPP z kapitoly Všeobecná pokladní správa podpořeno celkem 173 programů protidrogové politiky na místní úrovni celkovou částkou **101 696 tis. Kč**. Podpořeny byly především projekty NNO v oblasti nízkoprahových služeb, ambulantní léčby, intenzivní ambulantní léčby, terapeutických komunit, resocializace a doléčování.

Na realizaci programů protidrogové politiky v roce **2006** byly z rozpočtové kapitoly Úřadu vlády ČR použity účelově vázané finanční prostředky v celkovém objemu **104 670 tis. Kč**. Bylo podpořeno 142 projektů.

²⁶ ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2005*. Praha: Úřad vlády České republiky, Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti, 2006. ISBN 80 86734 99 4

Pro rok **2007** RVKPP doporučila k financování 175 projektů v celkovém objemu **100 046 tis. Kč**.

Celkový seznam projektů, na něž RVKPP schválila poskytnutí účelové dotace z rozpočtové kapitoly Úřadu vlády ČR, je uveřejňován na webové stránce Úřadu vlády ČR www.vlada.cz.²⁷

Pravidla pro čerpání finančních prostředků ze státního rozpočtu

RVKPP poskytuje účelové dotace a upravuje vynakládání finančních prostředků na základě Pravidel pro čerpání finančních prostředků ze státního rozpočtu na protidrogovou politiku přijatých usnesením vlády č. 700 v červnu 2005.

Účelem těchto pravidel je zabezpečit jednotný postup ústředních orgánů státní správy a RVKPP při vynakládání finančních prostředků na programy protidrogové politiky, zvýšit efektivnost poskytování těchto prostředků státního rozpočtu, zajistit vzájemnou informovanost o navrhovaných a schválených programech protidrogové politiky a o výsledcích kontrolní činnosti v oblasti vynakládání těchto prostředků státního rozpočtu.

Tato pravidla:

- upravují poskytování účelových dotací ze státního rozpočtu na projekty protidrogové politiky uskutečňované NNO,
- upravují vynakládání finančních prostředků na programy protidrogové politiky z rozpočtové kapitoly Všeobecná pokladní správa,
- zajišťují koordinaci rozhodování ústředních orgánů státní správy o jimi uskutečňovaných programech protidrogové politiky, popřípadě o projektech uskutečňovaných v rámci těchto programů příspěvkovými organizacemi, k nimž plní funkci zřizovatele.

Finanční prostředky rozpočtové kapitoly VPS určené na uskutečňování programů protidrogové politiky mohou být použity pro NNO jejichž projekt je vypracován na certifikovanou službu poskytovanou NNO v rámci primární, sekundární a terciální prevence drogové závislosti (léčba a následná péče, snižování rizik).²⁸

²⁷ ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Přehled financování protidrogové politiky* [online][cit. 8. dubna 2007]. Dostupné z [www: <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=106>](http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=106)

²⁸ ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Pravidla financování protidrogové politiky* [online][cit. 8. dubna 2007]. Dostupné z [www: <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=15893>](http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=15893)

5.2 Finance z neveřejných zdrojů

Dotace, granty a dary neziskovým organizacím jsou podle zákona o daní z příjmů osvobozené od daní. Fyzické osoby a firmy mohou uplatnit odpočet poskytovaných darů ze základu daně. V České republice existuje možnost snížení základu daně - v případě podnikatelů (fyzických osob) je možno odečítat dary v úhrnné hodnotě 2%, avšak minimálně 1000 Kč, celkově 10% základu daně. Právnícké osoby, které vznikly za účelem podnikání, mohou odečíst až 5%, minimální hodnoty daru však musí činit 2000 Kč.

Stanovený limit možného odpočtu je však pro právnícké osoby **nedostačující** a k rozvoji dárcovství nemotivuje. Zároveň daňově prostředí v České republice komplikuje terminologicky a interpretačně nevyjasněný Zákon o dani z přidané hodnoty, který komplikuje a omezuje provoz a finanční řízení neziskových organizací, plátců DPH. Možnost věnovat část příjmu na charitativní a jiné veřejně prospěšné účely u nás dosud nemají občané, kteří si vydělávají v zaměstnání – tedy plátcí daně z příjmu ze závislé činnosti. Pozitivní skutečností je, že od DPH byly osvobozeny dary poskytované od individuálních dárců prostřednictvím mobilního telefonu. Daňové asignace, tedy adresování 1% ze zaplacených daní neziskové organizaci, **nebyly dosud prosazeny**.

Závěrem můžeme říci, že ve společnosti převládá povědomí, že stát finančně podporuje zejména ty nestátní neziskové organizace, které provádějí činnosti, jež stát nezajišťuje, nebo je zajišťuje jen částečně. Některé činnosti jsou navíc dotovány obligatorně na základě zákona, v tomto případě se jedná o církevní organizace, školy, soukromé školy a politické strany. Realita je však taková, že o veřejnou podporu se ucházejí NNO s velmi různorodou náplní činnosti, a to zdaleka ne pouze ty, které suplují, doplňují a obohacují aktivity státu a poskytují jiné služby. Zásady pro poskytování dotací ze státního rozpočtu nestátním neziskovým organizacím se řídí usnesením vlády České republiky ze dne 7. února 2001 č. 114, který je v návaznosti na zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a zákony s problémem souvisejícími. Dotace lze poskytnout i dalším právníckým osobám pokud tak stanoví zvláštní zákon. Dotace lze poskytnout v souvislosti s uskutečněním projektů NNO, které jsou v souladu s cíli státní politiky. Na čerpání dotace však není právní nárok.²⁹

²⁹ ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Pravidla financování protidrogové politiky* [online][cit. 8. dubna 2007]. Dostupné z [www: <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=15893>](http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=15893)

6. Neziskové organizace a drogově závislí

6.1 Oblasti působení neziskových organizací

Neziskové organizace působící v oblasti pomoci drogově závislým usilují o snížení zájmu o užívání drog prostřednictvím preventivních a edukačních programů. Ty mají odvracet uživatele nebo potenciální uživatele od experimentování s ilegálními drogami a nebo od jejich následného užívání. Dále se zaměřují na poradenské a léčebné programy směřované k dosažení a udržení abstinence, snižování frekvence užívání nebo dávek drogy, dále programy nabízející vzdělávání nebo léčbu jako alternativu potrestání, a v neposlední řadě sociální opatření ke zmírnění faktorů přispívajících k užívání drog jako je nezaměstnanost, bezdomovectví a záškoláctví.

Především poradenské, výchovné, zdravotní a sociální služby, často poskytované nestátními neziskovými organizacemi, se zaměřují na oblast prevence.

1. **Primární prevence** – cílem primární prevence je předcházení užití drogy u populace, která s ní dosud není v kontaktu, nebo alespoň odložení kontaktu s drogou do vyšších věkových kategorií. Konkrétní příklad programu primární prevence poskytovaný NNO a spolupracující ve svých programech s dobrovolníky je uveden v kapitole 7.2 (Peer program Brno).
2. **Sekundární prevence** – cílem sekundární prevence je předcházení vzniku, rozvoji a přetrvávání závislosti u osob, které jsou již užíváním drogy zasaženi a postiženi, případně se na ní stali závislími. Obvykle používána jako souborný název pro včasnou intervenci, poradenství a léčení. Krátká zmínka o poradenské činnosti NNO v oblasti drogově závislých je v kapitole 6.2 (odst. Poradenská činnost NNO v oblasti závislostí).
3. **Terciální prevence** – cílem terciální prevence je předcházení vážnému či trvalému zdravotnímu a sociálnímu poškození z užívání drog. Řadíme sem sociální rehabilitaci, doléčování, podporu v abstinenci, ale i v prevenci zdravotních rizik u neabstinujících klientů. Konkrétní příklad programu terciální prevence poskytovaný NNO a spolupracující s dobrovolníky je uveden v kapitole 7.

Můžeme konstatovat, že právě v sociální a zdravotní oblasti se neziskové organizace nejčastěji angažují, a to nejen z hlediska využití dobrovolnické práce, ale i z hlediska přebírání

řady aktivit, které byly v minulých letech často nedostatečně zajišťovány pouze státem. V této oblasti již využití dobrovolníků vyžaduje profesionální management, protože se dobrovolníci pohybují na poli psychosociálních služeb a je třeba připravit je na citlivý přístup a zajistit určitou míru jejich kvalifikovanosti.

Zároveň je nutné připravit organizaci na přijetí dobrovolníků, včetně vyškolení vlastních koordinátorů dobrovolníků v organizaci. Zejména v této souvislosti je nezastupitelná funkce nově vznikajících dobrovolnických center jako zdroje metodické pomoci, výcvikových a supervizních programů a propagace dobrovolnictví ve společnosti v nejširším slova smyslu. K nejnámějším organizacím využívajícím dobrovolníky v této oblasti patří zejména : občanské sdružení SANANIM, Česká katolická charita, zařízení Diakonie, občanské sdružení Proxima Sociale, občanské sdružení FOKUS, občanské sdružení Podané ruce.

Oblasti, které nejčastěji dobrovolníci využívají, jsou především sociální, zdravotní, volnočasové aktivity dětí a mládeže i dospělých, a oblast ekologie.³⁰

---

³⁰ BÍNOVÁ, S. *Drogy, školy a prevence: kde je chyba?* Praha: Česká škola [online][cit. 20. dubna 2007]. Dostupné z www: <<http://www.ceskaskola.cz/Ceskaskola/Ar.asp?ARI=1746&CAI=2124>>

6.2 Neziskové organizace pomáhající drogově závislým

Institucionální vybavenost České republiky v oblasti prevence a léčby návykových nemocí

Na základě dostupné analýzy institucionálního kontextu programů protidrogové politiky v České republice, jejímž cílem bylo popsat síť existujících programů zaměřených na pomoc drogově závislým, se z 253 organizací, které se celostátního šetření účastnily, se 62 organizací zabývá výhradně drogovou problematikou (22,5%), u ostatních 191 organizací jsou programy zaměřené na problematiku drog jen jednou z aktivit. Jako důležitou oblast své činnosti uvedlo prevenci 212 (83,8%) organizací. Jako další významný předmět zájmu následovaly: léčba a péče (44,3%), sociální programy a volnočasové aktivity (37,2%), harm reduction (32,4%), rehabilitace a následná péče (26,1%), školení odborníků (18,2%), výzkum (12,3%), koordinace (5,1%), legislativa (1,2%).

Služby v oblasti léčby a resocializace drogově závislých jsou zajišťovány sítí ambulantních a lůžkových zdravotnických zařízení, jež tvoří:

- 65 nízkoprahových kontaktních (popř. kontaktních a poradenských) center s terénními programy; 72% z nich zřizují nestátní neziskové organizace (NNO)
- 15 terapeutických komunit pro léčbu závislých osob; 87,5% NNO (2 terapeutické komunity jsou státní)
- 26 detoxifikačních jednotek; pouze státní zařízení
- 8 doléčovacích programů s chráněným bydlením; 66% NNO
- 7 pracovišť metadonové substituční léčby v 6 městech, 25% NNO
- 7 stacionářů pro léčbu závislých osob; 43% NNO
- 1 státní ambulantní zařízení krizové intervence pro nezletilé uživatele
- 13 oddělení státních psychiatrických léčeben pro krátkodobou léčbu drogově závislých
- 3 státní pobytová oddělení krizové intervence pro mladistvé problémové uživatele
- 3 státní programy krizové intervence pro problémové uživatele s nařízenou ústavní / ochrannou výchovou
- 9 AT poraden³¹

³¹ KALINA, K. a kol. *Drogy a drogové závislosti*. Praha: Úřad vlády ČR, 2003. ISBN 80 86734 05 6

Akreditované neziskové organizace v oblasti dobrovolnické služby

Při mapování neziskových organizací, pomáhajících drogově závislým, jsem se v této části zaměřila především na neziskové organizace, které splnily požadavky vyplývající ze zákona o dobrovolnictví, byla jim Ministerstvem vnitra udělena akreditace v oblasti dobrovolnické služby a jejichž aktivity jsou zaměřeny právě na pomoc drogově závislým.

Celkový seznam akreditovaných vysílajících organizací v oblasti dobrovolnické služby je od roku 2004 veden na internetových stránkách Ministerstva vnitra. Seznam obsahuje následující údaje: název organizace, právní subjektivitu, identifikační číslo, adresu, kontaktní údaje, oblast dobrovolnické služby, povahu dobrovolnické služby, místo výkonu, datum udělení akreditace, číslo rozhodnutí Ministerstva vnitra o udělení akreditace, popis projektu nebo programu.³² Seznam vybraných akreditovaných neziskových organizací působících v oblasti dobrovolnické služby, které pomáhají drogově závislým, je uveden v příloze č.1.

Nízkoprahová zařízení poskytující služby drogově závislým

Ve spolupráci s občanským sdružením KAPPA-HELP jsem získala základní informace k nízkoprahovým zařízením v České republice, které poskytují služby v oblasti drogově závislých (viz Příloha 2: Nízkoprahové NNO v ČR). Konkrétně v Praze se nachází 7 nízkoprahových zařízení jako např. občanské sdružení SANANIM - největší nestátní organizace v ČR, obecně prospěšná společnost DROP IN a občanské sdružení Progressive.³³

Ve většině měst je kontaktní a poradenské centrum doprovázené terénními programy.

Poradenská činnost NNO v oblasti závislostí

Neziskové organizace zabývající se drogovou problematikou zřizují pro své klienty také poradenskou činnost v oblasti závislostí prostřednictvím telefonu nebo internetu – on-line poradny, které samozřejmě nemohou nahradit osobní kontakt s terapeutem, lékařem či psychologem. Tyto organizace, zabývající se poradenskou činností, můžeme rozdělit do dvou základních skupin:

První skupinu tvoří subjekty, pro které je **telefonické nebo internetové poradenství hlavní**, často jedinou formou činnosti. Tyto subjekty se zpravidla orientují na krizovou intervenci, s klientem pracují pouze prostřednictvím telefonického či internetového kontaktu

³² MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Dobrovolnictví - Seznam akreditovaných vysílajících organizací v oblasti dobrovolnické služby* [online][cit. 15. května 2007]. Praha: MVČR, 2007. Dostupné z [www: <http://www.mvcr.cz/prevence/dobrovol/akreditace/index.html>](http://www.mvcr.cz/prevence/dobrovol/akreditace/index.html)

³³ KAPPA HELP, O.S. *Nízkoprahová zařízení ČR* [int. dokument]. Přerov: Kappa Help, o.s., 2007.

a v případě potřeby ho orientují na jiná specializovaná pracoviště za účelem další pomoci. Do této skupiny patří především linky důvěry, různé specializované linky pomoci (krizové linky, poradenské linky) a internetové poradny.

Druhou skupinu tvoří subjekty **přímo specializované na problematiku drogové prevence** a léčby, pro které je telefonické nebo internetové poradenství jednou z forem jejich činnosti v této oblasti. Patří mezi ně např. kontaktní centra, centra prevence, centra sociálních služeb, poradny pro nejrůznější typy závislostí apod.

Většina subjektů, které v České republice poskytují poradenskou činnost v oblasti závislostí, má statut některého z typů neziskových organizací (obecně prospěšné společnosti, občanského sdružení, nadace apod.). Působí zde však i organizace ve správě státu (krajů, měst, obcí) a církevní zařízení. Podnikatelské subjekty či jiné typy organizací se v této problematice angažují jen minimálně.

Organizace orientují svou poradenskou činnost prostřednictvím telefonu nebo internetu především na mladé lidi a dospělou populaci. Z hlediska charakteru problémů jsou nejčastější cílovou skupinou jejich působení drogově závislé osoby.

Subjekty schopné poskytovat poradenskou činnost v oblasti závislostí prostřednictvím telefonu nebo internetu jsou v České republice zastoupeny ve všech krajích. Většina z nich má oblastní působnost, to znamená, že poskytují služby klientům v rámci regionu, ve kterém sídlí.

U odborné veřejnosti zabývající se poradenskou činností v oblasti závislostí jsou nejvíce známy internetové stránky www.sananim.cz, www.drogovaporadna.cz, www.dropin.cz, www.drogy-info.cz, www.podaneruce.cz, www.internetporadna.cz, www.prevcentrum.cz a www.extc.cz. Ostatní internetové stránky patří zpravidla organizacím působícím v příslušném regionu.³⁴

Odborníci v on-line drogové poradně se snaží odpovědět těm, kdo mají s užíváním drog problémy, co nejrychleji. Z výzkumu Národního monitorovacího střediska pro drogy a drogové závislosti jsou nejrychlejší odpovědi ze dvou poraden: Drogová poradna o.s. Sananim a Poradna sdružení Podané ruce Brno.

Další poradny sice odpovídají prostřednictvím internetu, ale odborníci nejsou k dispozici stále (odpovědi mají zpoždění). Pro ilustraci uvádím některé z nich: Právní poradna A.N.O. – Asociace nestátních organizací, On-line poradna sdružení Drop-in, Web-poradna

³⁴ SADÍLEK, P., MRAVČÍK, V., ORLÍKOVÁ, B. *Poradenská činnost v oblasti závislostí poskytovaná prostřednictvím telefonu nebo internetu*. Praha: Úřad vlády ČR, 2006. ISBN 80 86734 89 7

sdužení Prev-centrum, On-line psychologická poradna sdužení ESET-HELP, Archiv on-line poradny Dixi.³⁵

Databáze subjektů poskytující v ČR poradenství po telefonu a internetu v oblasti závislostí je zpřístupněna na internetových stránkách spravovaných Národním monitorovacím střediskem pro drogy a drogové závislosti. Na těchto stránkách mohou zájemci nalézt aktuální seznam telefonických a internetových drogových linek pomoci v jednotlivých krajích a okresech České republiky. Při vyhledávání aktuálního seznamu telefonických a internetových linek pomoci mně bylo pro hlavní město Praha nabídnuto 126 kontaktů s názvem organizace, zaměřením, adresou, telefonním spojením, kontaktem na osobu a odkazem na jejich webové stránky (údaje k datu 15. květnu 2007).³⁶

Občanské sdružení SANANIM

Považuji za důležité zmínit aktivity občanského sdružení SANANIM, které je největší nestátní organizací v ČR poskytující služby v oblasti péče a léčby závislostí na nealkoholových drogách a **pracující ve svých hlavních programech s dobrovolníky**.

V současné době sdružení provozuje deset hlavních programů: Terénní programy, Kontaktní centrum, CADAS – Centrum ambulantní detoxifikace a substituce, Denní stacionář, Terapeutické komunity Karlov a Němčice, Doléčovací centrum s chráněnými byty, Drogové informační centrum, Pracovní a sociální agenturu, Poradenské centrum pro rodiče a řadu programů doplňujících; mezi nejvýznamnější patří tématické služby v oblasti poradenských a informačních služeb, práce ve věznicích, romský terénní program, program pro matky s dětmi a podpora při uplatňování klientů na trhu práce.

Občanské sdružení SANANIM úzce spolupracuje se státním sektorem a samosprávou a rozvíjí zahraniční aktivity. Odborníci sdružení spolupracují s RVKPP Úřadu vlády ČR na přípravě certifikací a v rámci spolupráce s regiony spolupracují s Magistrátem hl.m. Prahy (dále jen MHMP), kde se řada odborníků SANANIMu podílí na činnosti jednotlivých pracovních skupin Protidrogové komise MHMP a na vytváření protidrogové strategie MHMP. Dále úzce spolupracuje s MŠMT a dalšími resorty, Městskými částmi Prahy (1, 2, 7, 13), Středočeským a Jihočeským krajem a některými dalšími orgány a organizacemi státní správy (např. Vězeňská služba, Hygienická služba, atd.).

³⁵ SADÍLEK, P., MRAVČÍK, V., ORLÍKOVÁ, B. *Poradenská činnost v oblasti závislostí poskytovaná prostřednictvím telefonu nebo internetu*. Praha: Úřad vlády ČR, 2006. ISBN 80 86734 89 7

³⁶ DROGY-INFO.CZ. *Informační portál o ilegálních a legálních drogách*. Kontakty na zařízení pomoci, poradenství a prevence podle jednotlivých krajů a okresů [online][cit. 15. května 2007]. Dostupné z www: <http://www.drogy-info.cz/index.php/map/?region_id=2>

Ani spolupráci s nestátní sférou občanské sdružení SANANIM nepodceňuje. Aktivně se podílejí na činnosti A.N.O. – Asociace nestátních organizací, na činnosti různých profesních subjektů, jako např. Společnosti pro návykové nemoci ČSL JEP.

Mezi významné úspěchy patří spolupráce se Všeobecnou zdravotní pojišťovnou a uzavření historické smlouvy o částečném financování zdravotní péče v Centru ambulantní detoxikace a substituce SANANIM. Její úhrady však pokrývají pouze cca. 3% rozpočtu zařízení.

Z pohledu odborného se občanskému sdružení daří udržet kvalitní a efektivní služby, které ho profesně staví na evropskou úroveň, což dokazují nejen konkrétní výsledky jejich práce, účast na realizaci vytváření vládní politiky, ale nakonec i aktivní působení v rámci evropských projektů.

Provoz všech programů a zařízení je z cca 75% finančně podporován prostřednictvím státních dotací a dotací krajů či obcí. Ostatní finanční a provozní prostředky, tedy cca 25%, sdružení získává od soukromých subjektů, vlastní činností a v neposlední řadě i od českých či zahraničních nadací, fondů a programů.

Bez ohledu na dlouholetou činnost v oblasti drogově závislých a jejich výsledky se o.s. SANANIM, stejně jako jiné NNO působící v této oblasti, **potýká s obtížemi při zajištění dostatku finančních prostředků pro provoz základních programů i pro investování do nových center, nových programů, materiálně technického zabezpečení, vzdělávání, prohloubení odborné koncepce péče, realizace nových prvků public relations, zahraniční spolupráce a dalších aktivit.**³⁷

---

³⁷ OBČANSKÉ SDRUŽENÍ SANANIM. *Stručná zpráva správní rady a ředitele sdružení 2005* [online][cit. 2. května 2007]. Dostupné z [www: <http://www.sananim.cz/annual_report.php>](http://www.sananim.cz/annual_report.php)

7. Příklady dobrovolnictví v praxi

7.1 Programy v oblasti primární prevence - Peer programy

Užívání drog není a ani by nemělo být společensky akceptovatelnou formou chování mladých lidí. Programy primární prevence by měly vést děti a mladé lidi k tomu, aby si uvědomili, že užívání drog s sebou přináší jak zdravotní, tak sociální rizika. Zároveň by si měli uvědomit, že užívání drog není v naší společnosti vnímáno jako „normální“ a že převážná část naší společnosti drogy neužívá.

V současné době je tedy značný důraz kladen především na školní prevenci – zamezení užití drog u těch, kdo je neužívají. V rámci státní protidrogové politiky odpovídá za primární prevenci užívání všech typů drog dětmi a mladými lidmi Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). MŠMT odpovídá za realizaci preventivních programů ve školách a školských zařízeních a financování dalších *preventivních programů realizovaných státními i nestátními organizacemi*. Dále odpovídá za profesní přípravu pedagogických pracovníků pro účinné preventivní působení při výuce, vzdělávání a výchově dětí a mládeže.³⁸

Státní protidrogová politika, respektive její část zaměřená na práci s dětmi a mládeží, je tedy založena na centrálně řízeném modelu, v jehož čele stojí **národní protidrogový koordinátor**, který organizuje školení a přednášky pro **okresní koordinátory**, kteří zodpovídají za jednotlivé školy. V každém školském zařízení pracuje **protidrogový poradce**, který má za úkol na téma drogy přednášet, mapovat situaci ve škole a o výsledcích zpětně informovat okresní úřady.

Na první pohled vypadá tento model jako funkční a logický, neboť vytváří jakousi záchytnou síť, jež skupinu dětí a mládeže dostatečně pokrývá. Má však **několik zásadních nedostatků**, z nichž mnohé vyplývají již ze vztahu učitele a žáka:

1. Učitelům ztěžuje práci jejich **vlastní autorita**. Jinak řečeno, učitel zůstává učitelem, i pokud připraví ve škole sebezajímavější besedu. Představa, že student, jenž chce řešit svůj problém s drogou, si půjde pro radu ke školnímu poradci, jestliže zároveň právě u něj propadá z matematiky nebo mu hrozí vyloučení ze školy, je přinejmenším směšná. V tomto případě mohou učitelé v pozici protidrogového poradce *využít služeb Poradenského centra zaměřené*

³⁸ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Podpůrné programy*. [online][cit. 27. července 2007]. Praha: MŠMT. Dostupné z [www: <www.msmt.cz/vzdelavani/pro-odborniky-12>](http://www.msmt.cz/vzdelavani/pro-odborniky-12)

na preventivní programy a vrstevnické a dobrovolnické programy (seberozvojová skupina, peer program, netradiční formy prevence).

2. Dalším problémem, se kterým se školní protidrogový poradce setkává, je **nedostatek času na odbornou přípravu**. Je totiž stále členem pedagogického sboru, kterému se může či nemusí snížit pracovní úvazek, aby preventivní činnosti mohl věnovat více času. Značnou část času mu zabere vyplňování výkazů o vlastní činnosti a podrobná evidence vydaných finančních prostředků.

3. Zásadnějším problémem pak je, že učitelé bývají často v otázce drog bezradní, zvláště jsou-li ve funkci protidrogového poradce krátkou dobu. Absolvují sice několik velmi obsažných, avšak teoretických školení, ale **mnohdy nemají praktické zkušenosti** s nealkoholovými drogami. Výsledkem může být, že učitel - protidrogový poradce, který nikdy nepřišel do styku s aktivním uživatelem drog, signály užívání drog u žáka zaměňuje s jinými vlivy, případně je odhalí později než například pracovník kontaktního/poradenského centra, který se v typologii závislostí dobře orientuje. Učitelé s praktickými znalostmi samozřejmě existují, ale patří spíše k výjimkám potvrzujícím pravidlo.³⁹

Lidé přicházející z okruhu mimo školu dosahují při preventivní činnosti mnohem výraznějších úspěchů než samotní učitelé. A vůbec tu nejde o nedostatek snahy.

Státní politika zaměřená na prevenci užívání drog u dětí a mládeže principiálně podporuje spolupráci s neziskovými organizacemi a poradenskými centry. Avšak odpovědnost leží prozatím plně na aktivitě školy, zda využije nabídku takového zařízení, jehož pracovníci a dobrovolníci jsou schopni vést tematické přednášky a besedy přímo na školách - vycházejí z praxe, pohybují se mezi uživateli drog, a tím si snáze získají důvěru a otevřenost v diskusi. Svou činností by mohli velmi ulehčit školním protidrogovým poradcům v jejich roli, ti by se pak společně s rodiči zabývali konkrétními problémy konkrétního studenta.

Na základě telefonického rozhovoru s pracovníci Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy (MŠMT)⁴⁰ jsem získala následující informace ke zmapování celkového počtu okresních metodiků / koordinátorů preventivních aktivit a krajských školských koordinátorů prevence :

³⁹ BÍNOVÁ, S. *Drogy, školy a prevence: kde je chyba?* Praha: Česká škola [online][cit. 20. dubna 2007]. Dostupné z www: <<http://www.ceskaskola.cz/Ceskaskola/Ar.asp?ARI=1746&CAI=2124>>

⁴⁰ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *telefonický rozhovor s pracovníci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy* (telefonický rozhovor, 25. července 2007)

- Celkový počet krajských školských koordinátorů prevence je 16 (Středočeský kraj a Ústecký kraj mají po 2 krajských školských koordinátorech prevence) a kontakty na ně je možné získat mj. na webových stránkách MŠMT.
- Celkový počet okresních koordinátorů preventivních aktivit je 87 (Hlavní město Praha = 10, Středočeský kraj = 14, Jihočeský kraj = 7, Plzeňský kraj = 5, Karlovarský kraj = 3, Ústecký kraj = 9, Liberecký kraj = 4, Královéhradecký kraj = 4, Pardubický kraj = 4, kraj Vysočina = 5, Jihomoravský kraj = 7, Olomoucký kraj = 5, Moravskoslezský kraj = 6 a Zlínský kraj = 4) a taktéž na ně je možné získat kontakty na webových stránkách MŠMT.⁴¹

Při zaměření se na programy primární prevence jsem potřebná data získávala z Poradenského centra pro drogové a jiné závislosti Brno⁴², kde je PhDr. Lenka Skácelová okresním metodikem/koordinátorem preventivních aktivit pro Brno – město.

NNO zabývající se programy primární prevence (Jihomoravský kraj)

Při mapování NNO zabývajících se programy primární prevence jsem vycházela z dat poskytnutých Radou vlády pro koordinaci protidrogové politiky a Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy.

RVKPP zřídila na svých webových stránkách⁴³ mapu, kde je možné vyhledat kontakty na zařízení pomoci, poradenství a prevence podle jednotlivých krajů a okresů. Celkem spolupracuje s 54 zařízeními, které poskytují programy primární prevence. Vzhledem k tomu, že jsem data k programům primární prevence a práci dobrovolníků v rámci programů primární prevence získávala z Poradenského centra pro drogové a jiné závislosti Brno, zaměřila jsem se na zmapování zařízení pro Jihomoravský kraj :

V rámci Jihomoravského kraje spolupracuje s RVKPP celkem 6 zařízení (Hodonín, P-centrum; Blansko, Program specifické prevence zaměřený na dospívající, kteří škodlivě užívají drogy; Brno, *Poradenské centrum pro drogové a jiné závislosti*; Kyjov, Nízkoprahové zařízení pro mládež; Kyjov, Specifická primární prevence - přednášková činnost; Brno, Centrum prevence, o.s. Podané ruce) (údaje k datu 24. 7. 2007).

⁴¹ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Okresní metodici preventivních aktivit a Krajské koordinátory*. [online][cit. 25. července 2007]. Praha: MŠMT. Dostupné z [www: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/kontakty>](http://www.msmt.cz/vzdelavani/kontakty)

⁴² SKÁCELOVÁ, L. *telefonický rozhovor s PhDr. L. Skácelovou, pracovnící Poradenského centra pro drogové a jiné závislosti Brno*, (telefonický rozhovor, 28. května 2007)

⁴³ DROGY-INFO.CZ. *Informační portál o ilegálních a legálních drogách*. Kontakty na zařízení pomoci, poradenství a prevence podle jednotlivých krajů a okresů [online][cit. 15. května 2007]. Dostupné z [www: <http://www.drogy-info.cz/index.php/map/?region_id=2>](http://www.drogy-info.cz/index.php/map/?region_id=2)

Podpora a spolupráce MŠMT s NNO v oblasti primární prevence:

MŠMT k naplňování cílů státní protidrogové politiky v oblasti prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v roce 2006 finančně dotovala podpůrné programy v oblasti prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže realizované *školy, školskými zařízeními a nestátními neziskovými organizacemi* částkou 13 477 tis. Kč. Pro rok **2007** byla pro podpůrné programy schválena částka **14 010 tis. Kč**.

Na webových stránkách MŠMT je také možné získat informace týkající se *programů nestátních neziskových organizací* zaměřených na práci s dětmi a mládeží pro r. **2007 - 2010** a seznamy doporučených a nedoporučených programů NNO s odůvodněním případného zamítnutí a výši schválené požadované dotace. Na programy na podporu aktivit v oblasti prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže vyčlenilo MŠMT částku **143 300 tis. Kč**. V letech 2007 - 2010 prozatím MŠMT počítá se spoluprací s 95 NNO v oblasti primární prevence.⁴⁴

---

⁴⁴ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Podpůrné programy*. [online][cit. 27. července 2007]. Praha: MŠMT. Dostupné z [www: <www.msmt.cz/vzdelavani/pro-odborniky-12>](http://www.msmt.cz/vzdelavani/pro-odborniky-12)

7.2 Peer program Brno

Jedním z programů primární prevence čerpající finanční dotace z MŠMT jsou „Peer programy“ realizované **Poradenským centrem pro drogové a jiné závislosti v Brně**, které ve svých peer programech pracuje mj. také s dobrovolníky.

A. Specifikace Peer programu

Principem peer programů je dobrovolné aktivní zapojení předem připravených vrstevníků pro formování postojů mladých lidí, s možností účinně ovlivnit jejich rizikové chování. „Peer“ (vrstevník) je někdo, s nímž se cílová populace může ztotožnit. Určitou roli pak hraje nejen věk, ale i např. sociální situace nebo zaměstnání. Jestliže se cílová populace s nositeli preventivního programu ztotožní, poměrně snadno nabyté dovednosti a postoje uplatní v praxi.

Na základě studií MŠMT, týkající se prevence bylo potvrzeno, že **nejúčinnější programy v rámci všeobecné prevence jsou právě peer programy**. Peer programy ukazují vyšší účinnost u všech nejdůležitějších proměnných týkajících se užívání návykových látek. U peer programů trvá pozitivní efekt u alkoholu, měkkých drog, tvrdých drog a cigaret.

Cílem peer programů je především pomoci dobrovolníkům získat dovednosti a znalosti v práci s třídním kolektivem, získat informace z oblasti prevence drogových závislostí, vyhledávat problémové jedince a navazovat je na odborná zařízení v problematice zneužívání návykových látek a v neposlední řadě umět poskytnout první pomoc.

Od začátku roku 2007 pracuje Poradenské centrum pro drogové a jiné závislosti v Brně s 5 dobrovolníky, kteří absolvovali závěrečné zkoušky a obdrželi osvědčení o výcviku. V roce 2007 prochází výcvikem dobrovolníků dalších 6 studentů středních škol z Brna.⁴⁵

Začátkem každého školního roku zasílá jejich Poradenské centrum na všechny brněnské základní školy, učiliště a střední školy nabídku peer programů. Dobrovolníci v těchto peer programech se podílí na přípravě a realizaci programů pro žáky 6. až 9. tříd ZŠ, pro studenty 1., 2. a 3. ročníku učilišť a středních škol, zaměřené na problematiku drog a drogových závislostí. Programy jsou vedeny jak odbornými pracovníky centra, tak vyškolenými peer aktivisty.

Poradenské centrum se také specializuje na odborné semináře, přednášky a besedy pro pedagogický sbor, zaměřené na prevenci sociálně patologických jevů, a zároveň na programy pro protidrogové poradce na školách.

⁴⁵ SLÁDKOVÁ. *telefonický rozhovor s p. Sládkovou, pracovníci Poradenského centra pro drogové a jiné závislosti Brno, (telefonický rozhovor, 25. května 2007)*

Struktura peer programů

Obsah programů Poradenského centra zaměřených na specifické primární prevence pro mládež (Peer programy) je rozdělen do následujících částí: Propagace, Výběr, Výcvik a Supervize.

1. **Propagace:** Do vrstevnického programu jsou zapojeni studenti a žáci ve věku od 14 do 20 let, přičemž věkový průměr skupiny se pohybuje kolem 17 let. Převážná část propagace probíhá v průběhu samotných preventivních programů se třídami, které navštěvují Poradenské centrum v rámci dopoledních primárně-preventivních programů. Dále jsou to samotní peer aktivisté, kteří předávají a rozšiřují svoje zkušenosti z programu mezi své vrstevníky. Rovněž se osvědčila spolupráce se školními metodiky prevence.

Největší podíl zájemců v peer programech je z řad studentů, kteří absolvovali primárně-preventivní program. Do seznamu uchazečů jsou rovněž zařazeni zájemci, kteří oslovili nebo byli osloveni metodikem prevence na své škole, dále studenti, kteří se zúčastnili některých z volnočasových aktivit pořádaných Poradenským centrem a v neposlední řadě je vrstevnický program nabídnut vybraným klientům, kteří prokázali svoji zralost a způsobilost pro absolvování. Na základě zájmu je uchazeč (potenciální peer) zařazen do seznamu a poté pozván k samotnému výběru.

2. **Výběr:** Studenti jsou na základě projeveného zájmu pozvaní na první výběrově-informační schůzku, kde jsou seznámeni s podrobnostmi týkajícími se samotného výcviku a další spolupráce.

Hlavním kritériem pro zařazení do programu je **neužívání** ilegálních drog. Důraz je rovněž kladen na zdravý životní styl uchazečů (což se týká zejména konzumace alkoholu a cigaret, ale i sportovních aktivit). Tato část výběru je ošetřena dotazníkovou metodou. Druhá část je zaměřena na zmapování komunikačních dovedností jednotlivých zájemců.

3. **Výcvik:** Výcvik, který zahrnuje roční, pravidelné setkávání budoucích aktivistů, je možno charakterizovat následujícími stupni:

- týdenní pobyty (dva v rozmezí školního roku) spojené s výjezdem mimo region Brno
- pravidelná setkávání
- supervizní víkend
- závěrečné zkoušky

Pobyty: V rozmezí jednoho školního roku se uskuteční dva týdenní intenzivní pobyty. Program těchto pobytů je koncipován do navzájem navazujících částí. Základem je část odborná, která probíhá v pravidelných blocích tematicky zaměřených jak na problematiku návykových látek (práce s vlastními postoji, důsledky a příčiny braní drog, legislativa atp.), tak i na toleranci, partnerské vztahy, sexualitu a metodiku práce se skupinou. Jednotlivé programy probíhají interaktivní formou, tzn. nejedná se o přednášky. Na tyto bloky navazují psychosociální hry, které jsou zaměřeny na sebepoznání, vzájemnou akceptaci, toleranci, výtvarné či dramatické sebevyjádření, rozvoj komunikačních dovedností.

Pravidelná setkávání: Na jednotlivé pobyty navazují pravidelná setkávání (vždy 1x měsíčně v odpoledních hodinách). V rámci těchto setkávání absolvují budoucí peeri programy zaměřené na problematiku sekt, národnostních menšin a tolerance a jiných aktuálních témat. Jsou rovněž vedeni k samostatnému zpracování daných úkolů (vyhledávání zdrojů, práce s informacemi, tvorba nástěnek na domovských školách). Studenti se mohou zapojit i do ostatních volnočasových programů pořádaných Poradenským centrem (jazz dance, djembe ring, DIFOR atd.).

Supervizní víkend: Hlavním tématem tohoto víkendu je zpracování metodiky práce se školní třídou, nácvik a vyhodnocení realizace primárně-preventivních programů. Do tohoto víkendu realizuje každý peer (pod supervizí lektora) alespoň jedenkrát úvodní část vedení programu s konkrétní třídou. Z tohoto vedení je pořízen video záznam, který poté slouží jako materiál pro další nácvik a rozvoj dovedností v průběhu supervizního víkendu.

Závěrečné zkoušky: K závěrečným zkouškám se dostavují budoucí peer aktivisté až po absolvování všech stupňů výcviku. Zkoušky mají část znalostní (písemný test) a dovednostní (praktické vedení programu s reálnou třídou pod supervizí lektora). Po absolvování závěrečných zkoušek obdrží každý peer aktivista osvědčení o výcviku, které jej opravňuje vést primárně preventivní programy.

4. **Supervize** – tzv. formou bálintovské skupiny, kdy peer aktivisté spolupracující na preventivních programech a mají možnost v rámci výměny zkušeností řešit aktuální problémové situace.

Časový rozsah výcviku dobrovolníků:

- základní výcvik – 1 školní rok (2 týdenní pobyty, pravidelná setkání, víkendová supervize, zkouška)
- preventivní aktivita s třídním kolektivem v rozsahu 1,5 hodiny
- supervize formou bálintovské skupiny jednou za dva měsíce v rozsahu 1,5 hodiny

B. Požadavky na personální zabezpečení programu

POŽADAVKY NA PERSONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ PROGRAMU			
	Potřebné vzdělání	Specifické znalosti a dovednosti	Potřebná délka praxe
Realizátor programu	Kvalifikovaný odborný pracovník Poradenského centra, se zkušenostmi v oblasti primární, sekundární a terciární prevence	Vyplývá ze zřizovací listiny zařízení pro oblast prevence sociálně patologických jevů. Garantováno kvalitním výběrem zaměstnanců pro tento typ zařízení.	10 let působnosti v oblasti Primární Prevence (není podmínkou)
Lektor	Tým pracovníků Poradenského centra (4 psychologové, 1 lektor dramatické výchovy, 1 sociální pracovník)	Požadavky na pracovníka primární prevence vycházející z Manuálu dobré praxe	min. 2 roky
Odborný garant	vedoucí pracoviště VŠ (psychologie, psychiatrie, speciální pedagogika či pedagogika apod.)	Zaměřuje se především na dosažení a udržení standardů péče, metodické a organizační aspekty.	min. 5 let v oblasti prevence (event. léčby) zneužívání návykových látek
Supervizor	Odb. pracovník v problematice léčby závislostí, VŠ (klinický psycholog), příslušné psychoterapeutické a supervizní výcviky	Není součástí pracovního týmu zařízení.	více než 7 let praxe v oblasti prevence a léčby zneužívání návykových látek

Zdroj: Příklad do manuálu dobré praxe – peer program poradenského centra pro drogové a jiné závislosti Brno, 2006

C. Možnosti hodnocení efektivity programu primární prevence drogových závislostí pro mládež

- předpoklad efektivity programu vychází z podrobně rozpracované náplně obsahu, průběhu a organizačního zajištění programu
- zohlednění evaluace z předešlého období a průběžná evaluace jednotlivých částí programu (samotnými účastníky programu, lektory programu)
- v rámci supervize a hodnocení prevence dané školy či školského zařízení
- závěrečné vyhodnocení za příslušný školní rok

D. Požadavky na ekonomické zajištění programu

- dle úspěšnosti v grantových projektech se odvíjí finanční zabezpečení pobytových akcí (doposud pobyty financovány z projektů MŠMT, JM kraj, Magistrátu města Brna aj., příspěvek účastníka 500,- na jeden týdenní pobyt)
- vedení programů v rámci pracovní náplně zdarma
- materiální zajištění programů hrazeno z prostředků Peer Programu Poradenského centra a z ostatních projektů
- lektorné pro externí spolupracovníky hradí Peer Program Poradenského centra
- supervizor programu je hrazen Peer Programu Poradenského centra a z ostatních projektů⁴⁶

Důlčí shrnutí

Na základě informací pracovníků MŠMT a jejich dokumentace týkající se přidělování finančních prostředků na programy protidrogové politiky, je při realizaci programu na podporu aktivit v oblasti prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže kontrolován především **věcný průběh řešení projektu**, soulad účelu využití finančních prostředků s projektem, průkaznost užití přidělených finančních prostředků a hospodárnost, plnění smluvních termínů aj.

V rámci dotazování pí. Sládkové⁴⁷, pracovnice Poradenského centra, a Mgr. Miroslava Charváta⁴⁸, pracovníka Centra prevence, o.s. Podané ruce Brno, jsem **neobdržela jednoznačnou odpověď** týkající se úspěšnosti jejich Peer programů a statistik úspěšnosti získávání dobrovolníků pro tyto programy. Kontaktní/Poradenská centra si **nestanovují** cíle v rámci programů speciální prevence „Peer programů“, kolik dobrovolníků by rádi získali, a ani si následně **nevedou evidenci** úspěšnosti získaných dobrovolníků na základě jejich zvolené propagace.

Z informací získaných Viktorem Mravčíkem z RVKPP⁴⁹ se v Akčním plánu realizace Národní strategie protidrogové politiky na období 2007 – 2009 nebude při hodnocení programů primární prevence pohlížet pouze na ukazatele jako: počet a přehled finančně podpořených

⁴⁶ PORADENSKÉ CENTRUM PRO DROGOVÉ A JINÉ ZÁVISLOSTI. *Co je peer program* [int. dokument]. Brno: Poradenské centrum pro drogové a jiné závislosti, 2007.

⁴⁷ SLÁDKOVÁ. *telefonický rozhovor s p. Sládkovou, pracovnicí Poradenského centra pro drogové a jiné závislosti Brno*, (telefonický rozhovor, 25. května 2007)

⁴⁸ CHARVÁT, M. *telefonický rozhovor s Mgr. Miroslavem Charvát, pracovníkem Centra prevence o.s. Podané ruce Brno* (telefonický rozhovor, 29. května 2007)

⁴⁹ MRAVČÍK, V. *osobní rozhovor s V. Mravčíkem, pracovníkem RVKPP* (osobní rozhovor, 23. května 2007)

programů, počet účastníků programů, výši finančních prostředků pro tyto programy, ale počítá se také s přípravou **analýzy nákladové efektivity projektů** podpořených v dotačním řízení.

Hodnocení programů primární prevence a Peer programů

Domnívám se, že programy primární prevence v určitém smyslu vnesly systémový prvek do preventivních aktivit škol. Jejich přínos je nesporný - odradit žáky/studenty od prvního užití drogy anebo co nejdéle odložit první kontakt s drogou. Nicméně na základě rozhovorů s pracovníky Poradenského centra Brno, Centra Prevence Brno a občanského sdružení KAPPA-HELP Přerov je úroveň realizace těchto preventivních programů rozdílná. Efektivnost jednotlivých programů nelze s přesností určit vzhledem k tomu, že **jsou sledovány především kvantitativní ukazatele, nikoliv kvalitativní**. Je nutné zaměřit se na hodnocení efektivity vynaložených finančních prostředků programů primární prevence např. **formou vyhodnocení programu z hlediska změn postojů žáků** anebo **z hlediska dosaženého efektu vůči záměru**, nikoliv jen z hlediska počtu zúčastněných žáků, finančních nákladů anebo schopnosti jednotlivé programy realizovat, což však není nikterak jednoduché. Důvodem může být např. rozdílné školní prostředí, struktura školy, kultura školy, proces učení a způsob vedení těchto programů. Účinný Peer program by měl být takový, který odradí od prvního užití drogy anebo co nejdéle odloží první kontakt s drogou. V případě, že průběh Peer programu neovlivní tento faktor a nemá pozitivní výsledky, lze ho označit za neúčinný.

Při Peer programech také velmi záleží na výběru žáků, kteří mnohdy ukončují program kvůli studijním důvodům, nebo je daný program dostatečně neosloví. Z tohoto důvodu je obtížné předurčit procento úspěšnosti dokončení programu žáky. Při výběru žáků se dále musí přihlížet k jejich bezproblémovému chování, dobrým vyjadřovacím schopnostem, dobré sociální pozici ve třídě a ke spolehlivosti. I tyto parametry mohou značně ovlivnit úspěšnost žáka zakončit daný program.

Z mého pohledu jsou Peer programy pro žáky velmi dobrá zkušenost do praktického života a napomáhají jim zvýšit jejich zodpovědnost. Mnohdy pomoc a pochopení ze strany žáka/vrstevníka je účinnější než slovo odborně vyškoleného školního protidrogového poradce. Spolupráce aktivisty v Peer programu a školního protidrogového poradce je zde však nezbytně nutná.

MŠMT považuje tyto Peer programy v rámci všeobecné prevence za nejúčinnější a věnuje jim pozornost při plnění svých cílů v rámci státní protidrogové politiky.

Doporučení

Z důvodu přetrvávajících nedostatků v monitorování preventivních programů na školách a zhodnocení, zda intervence dosáhla svého cíle, doporučuji v co nejbližší době **vypracovat metodiku týkající se vyhodnocování efektivity** preventivních programů. Stanovit ukazatele úspěšnosti **nejenom na kvantitě, ale i na kvalitě**. Důležité je, aby školy a školní zařízení znaly výchozí situaci při zavádění preventivních programů, aby bylo možné sledovat vývoj v průběhu probíhajícího programu a určit jeho efektivnost.

Podle informací od p. Mravčíka z RVKPP⁵⁰ se domnívám, že připravovaná analýza nákladové efektivity projektů podpořených v dotačním řízení RVKPP **by mohla být** možným **řešením** tohoto nedostatku. Bude vycházet z již prováděných analýz nákladovosti drogových služeb provedených v r. 2003 a 2004. Jejich **záměrem** je srovnání nákladovosti zařízení stejného typu služeb, vytvoření „cenové hladiny“ stejného typu služeb a přiřazení k těmto hladinám objem výkonů – čili určit, jaké jsou „průměrné“ náklady na jednotku výkonu v různých „cenových“ hladinách, a kolik výkonů je v těchto hladinách „průměrně“ poskytnuto. Záměrem analýzy nebude vytvořit definitivně platné výkonové normy daného typu služby či ceníku služeb pro poskytovatele dotací, ale najít **jednotný příspěvek k hodnocení** ekonomické efektivnosti poskytovaných služeb.

Není snadné posoudit ekonomickou efektivitu nesusoudných služeb, poskytovaných klientům v oblastech odstraňování a prevence drogových závislostí. Nelze prozatím **měřit jejich kvalitu, obsahovou náplň, neexistují definice výkonů a definice těchto služeb**, nelze je přímo srovnávat. Proto bude nutné vybudovat, udržovat a zkvalitňovat síť poskytovaných služeb, z nichž každá musí být postavena na přímé zodpovědnosti poskytovatelů za jejich kvalitu, cenu a růst efektivity vůči cílové, přijímající skupině.

Jestliže chceme posuzovat, jak efektivně jsou vynakládány finanční prostředky veřejných rozpočtů do této oblasti, bude nutné jasně **definovat a rozpracovat kritéria efektivity** a **obsahově popsat minimální sítě** takových služeb. To by zamezilo plýtvání prostředky, umožňovalo srovnání jednotlivých poskytovatelů a stabilizovalo toky finančních prostředků vynakládaných na tyto služby. Zefektivnění jednoznačně pomohou i standardizace kvality služeb a také certifikace zařízení, jež povedou k selekci nekvalitních služeb od kvalitních, což ve svém důsledku povede k efektivnímu toku prostředků z veřejných zdrojů pouze směrem k vybraným, jasně definovaným kvalitním službám.

---

⁵⁰ MRAVČÍK, V. *osobní rozhovor s V. Mravčíkem, pracovníkem RVKPP* (osobní rozhovor, 27. února 2008)

Nebude-li stanoven rámec pro hodnocení účinnosti a efektivity služeb (kritéria efektivity), nebude-li zajištěna koordinace financování jak na centrální, tak i regionální úrovni, a nebude-li jasně formulována minimální síť základních služeb, která by byla postavena na regionálních požadavcích cílové skupiny, bude situace ve financování, kontrole efektivity využití veřejných prostředků a udržitelnosti kvality poskytovaných služeb **velmi složitá a problematická**.

Dále by měla být věnována pozornost **časovému a pracovnímu vytížení školních protidrogových poradců**, aby jejich činnost nebyla zaměřena především na vyplňování výkazů o vlastní činnosti a podrobné evidenci vydaných finančních prostředků, ale aby měly dostatek času na odbornou přípravu a práci s žáky.

Důležitá je také **zpětná vazba** pro osoby, které pracují v preventivních programech. Právě chybějící monitorování efektivity preventivních programů by jim mohlo napomoci k tomu, aby odhalili změny, nedostatky v probíhajícím programu anebo aby získali objektivní zpětnou vazbu na právě probíhající aktivity v programu.

7.3 Programy v oblasti terciární prevence - Terénní programy Streetwork

Druhým příkladem působení dobrovolníků v neziskových organizacích, které aktivně pracují s uživateli drog jsou tzv. „Terénní programy - streetwork“. Tyto aktivity přibližují na základě informací získaných z rozhovorů s pracovníky Občanského sdružení Proxima Sociale v Praze – především s Ladislavem Rokosem, koordinátorem nízkoprahových programů pro děti a mládež⁵¹ a z dalších jimi poskytnutých materiálů.

Obecná definice a předpoklady terénních programů

Terénní programy, včetně komplexního programu „**harm reduction**“, jsou služby prvního kontaktu v terénu s cílem ovlivnit motivaci pacienta/klienta ke změně životního stylu, rizikového chování a k vyhledání příslušných odborných zařízení.

Program se provádí jako součást komplexního systému péče v působnosti jedné organizace, jako součást činnosti nízkoprahového kontaktního centra, případně funguje samostatně s funkční provázaností na další odborná zařízení a organizace. Není zde nutný statut zdravotnického zařízení. Úspěch terénní práce závisí na kvalitě týmu terénních pracovníků.

Terénní práce probíhá v pěti fázích :

- Posouzení místních potřeb
- Plánování cílů, záměrů a strategie intervence
- Výběr a případné doškolení terénních pracovníků dle místních potřeb
- Provádění terénní práce
- Hodnocení výkonu

Zde předkládám obecné předpoklady personálního zabezpečení v programu streetwork podle Centra pro kvalitu a standardy CEKAS - Certifikační agentury Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky⁵², které jsou dodržovány i o.s. Proxima Sociale:

⁵¹ ROKOS, L. *osobní rozhovor s L. Rokosem, koordinátorem nízkoprahových programů pro děti a mládež o.s. Proxima Sociale, Praha*, (osobní rozhovor, 6. června 2006)

⁵² CENTRUM PRO KVALITU A STANDARDY. *Obecné personální zabezpečení v programu streetwork* [online][cit. 1. května 2007]. Dostupné z [www: <http://www.cekas.cz/php/certifikace.php>](http://www.cekas.cz/php/certifikace.php)

Řízení: program je řízen kvalifikovaným odborným pracovníkem/manažerem, se zkušenostmi v oblasti primární, sekundární a terciární prevence drogových závislostí.

Terénní pracovníci: odborní pracovníci, bývalí uživatelé drog, dobrovolní a externí pracovníci, motivovaní vlastním přesvědčením a posláním terénní práce, mající schopnost přirozené a autentické komunikace s uživateli drog na otevřené drogové scéně, s vhodnou osobnostní strukturou, otevřeností a komunikačními dovednostmi.

Odborní terénní pracovníci: věk minimálně 21 let, SŠ vzdělání a zkušenosti v oblasti zdravotnické, sociální, speciálně pedagogické apod.

Terénní pracovníci – ex-useri: věk minimálně 21 let, další kritéria podle pravidel organizace pro zaměstnávání bývalých uživatelů. Pro zaměstnávání osob, které dříve byly závislé na drogách včetně alkoholu se doporučuje: (a) věk minimálně 21 let, (b) dokončená léčba, (c) abstinence minimálně 2 roky po ukončení léčby, (d) jiné zaměstnání či úspěšná pracovní zkušenost během dvouletého období abstinence, (e) nepřijímat do zaměstnání v zařízení, kde se pracovník předtím léčil, (f) jasně definované postavení v týmu a vůči klientům, (g) zahájení SŠ studia do 1 roku po nástupu do pracovního poměru, pokud pracovník nemá ukončené SŠ vzdělání.

Dobrovolní a externí terénní pracovníci: nejsou v zaměstnaneckém poměru k organizaci, spolupráce s nimi se řídí vnitřními pravidly organizace. Organizace má mít jasně definovaná pravidla i pro spolupráci s dobrovolníky a externisty. Terénní programy mohou spolupracovat např. i s aktuálními uživateli, kteří mají přístup na uzavřenou drogovou scénu (tzv. *indigenní terénní pracovníci*), více v kapitole 7.6 Indigenní terénní pracovníci – K-centrum Přerov).

Doporučuje se, aby to byly osoby starší než 18 let, klíčové ve své referenční skupině, stabilizované. Využívat k této činnosti klienty v ambulantní léčbě nebo klienty udržovacího metadonového programu není vhodné. Indigenním terénním pracovníkům má organizace zajistit přiměřenou metodiku, výcvik a systematické odborné vedení.

Cílová populace: program je zaměřen na uživatele drog, kteří nejsou v kontaktu se zdravotními a sociálními zařízeními, na uživatele drog s rizikem získání infekce HIV a hepatitid, na nezletilé a mladistvé uživatele drog, prostituuující uživatele drog, bezdomovce, etnické menšiny a další populaci se zvýšeným rizikem.

Formy terénní práce:

- Práce na otevřené drogové scéně – např. na ulici, v klubech, restauračních zařízeních, diskotékách a jiných veřejných akcích.
- Práce na uzavřené drogové scéně – v drogových bytech a na uzavřených akcích.
- Detašovaná terénní práce – práce v jiných organizacích (např. ve věznicích, azylových domech atd.).

Obsah terénní práce:

- Poskytování aktuálních informací o dostupných poradenských, léčebných a jiných odborných programech, o výměnných programech sterilního injekčního náčiní, programech HIV testování, očkování proti hepatitidě, programech právní a sociální asistence.
- Doporučování do příslušných zdravotnických a sociálních zařízení, nízkoprahových kontaktních center nebo k jiným poskytovatelům odborných služeb.
- Poskytování informací o rizicích spojených s užíváním drog, distribuce metodických materiálů (např. průvodce bezpečným sexem, méně rizikovým užíváním drog atd.).
- Výměna sterilního injekčního náčiní, distribuce desinfekčních a dalších pomocných prostředků, zdravotnického materiálu, kondomů atd.
- Asistence při řešení sociálních a zdravotních problémů doprovázená motivačním tréninkem s cílem změnit rizikové chování klienta a motivovat jej k léčbě.
- Vytváření důvěry klientů v možnosti odborné pomoci, vytváření vztahů a vazeb s okolními zařízeními s cílem napomáhat resocializaci uživatelů drog.
- Poskytování krizové a situační intervence.⁵³

---

⁵³ CENTRUM PRO KVALITU A STANDARDY. *Obecné personální zabezpečení v programu streetwork* [online][cit. 1. května 2007]. Dostupné z [www: <http://www.cekas.cz/php/certifikace.php>](http://www.cekas.cz/php/certifikace.php)

NNO zabývajících se terénními programy terciární prevence (Praha, Olomoucký kraj)

Při mapování NNO zabývajících se programy terciární prevence, především terénními programy, jsem taktéž vycházela z poskytnutých dat Radou vlády pro koordinaci protidrogové politiky.

Jak už bylo uvedeno u programů primární prevence, Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky (RVKPP) zřídila na svých webových stránkách mapu⁵⁴, kde je možné vyhledat kontakty na zařízení pomoci, poradenství a prevence podle jednotlivých krajů a okresů. RVKPP celkem spolupracuje s 52 zařízeními, které poskytují terénní programy.

Vzhledem k tomu, že jsem data k programům terciární prevence a práci dobrovolníků v rámci programů terciární prevence získávala z o.s. Proxima Sociale Praha a Kontaktního centra o.s. KAPPA-HELP Hranice + K-centrum Přerov, zaměřila jsem se na zmapování zařízení pro poskytování terénních programů v hlavním městě Praze a v Olomouckém kraji.

V rámci hlavního města Praha spolupracuje s Radou vlády pro koordinaci protidrogové politiky celkem 5 zařízení poskytující terénní programy. O.s. Proxima Sociale se přímo na tomto seznamu nenachází, nicméně personální zabezpečení v jeho Terénních programech jsou v souladu se standardy Certifikační agentury RVKPP. Navíc v roce 2005 o.s. Proxima Sociale získalo akreditaci Dobrovolnické služby u Ministerstva vnitra ČR.

V Olomouckém kraji spolupracuje s Radou vlády pro koordinaci protidrogové politiky celkem 7 zařízení poskytující terénní programy. Kontaktní centrum o.s. KAPPA-HELP Přerov je na jejich seznamu také uvedeno (údaje k datu 24. 7. 2007).

---

⁵⁴ DROGY-INFO.CZ. *Informační portál o ilegálních a legálních drogách*. Kontakty na zařízení pomoci, poradenství a prevence podle jednotlivých krajů a okresů [online][cit. 15. května 2007]. Dostupné z www: <http://www.drogy-info.cz/index.php/map/?region_id=2>

7.4 Terénní programy Streetwork o.s. Proxima Sociale

Občanské sdružení Proxima Sociale je sdružením, které již od roku 1994 realizuje řadu projektů a programů zaměřených na pomoc dětem a mladistvým, jejichž život je doprovázen mnoha obtížemi a problémy. V rámci projektu Komunitního centra KROK se podílí na zavádění nových metod sociální a sociálně pedagogické práce, a to např. terénní a kontaktní práce (streetworku), nízkoprahových programů pro neorganizovanou mládež či probačně resocializačních programů pro mladistvé pachatele.

Posláním občanského sdružení Proxima Sociale je napomáhat zvýšení kvality života občanů a pomáhat jim překonávat nepříznivé životní situace. Komplex nabízených sociálních služeb je určen těmto cílovým skupinám: neorganizované děti a mládež, mladiství pachatelé trestné činnosti, matky s dětmi, nezaměstnaní a občané potřebující sociálně právní poradenství.

Občanské sdružení Proxima sociale realizuje sociální služby ve dvou centrech : Komunitním centru Krok v Praze 12 - Modřanech a Komunitním centru Jižní pól na Praze 11 - Jižním městě. V těchto centrech nabízí komplex sociálních služeb nejen pro děti a mládež, ale také i pro další skupiny občanů, kteří se ocitli ve obtížných životních a osobních situacích.

Cíle Proxima Sociale:

- poskytovat specifické typy sociálních služeb, především komunitního a nízkoprahového charakteru, dle potřeb cílových skupin v místě působení: nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, terénní sociální práce, azylové bydlení, poradenství.
- zvyšovat kvalitu poskytovaných sociálních služeb: zavádění standardů kvality a metodiky práce, zvyšování povědomí o principech nízkoprahové a komunitní sociální práce, vzdělávání pracovníků, rozvoj lidských zdrojů v organizaci.
- podílet se na komunitním plánování: partnerství s obcí, partnerství se subjekty působícími v regionu, motivace občanů k zapojení do dění místní komunity.
- vytvářet další programy dle poptávky místní komunity.
- rozvíjet fenomén dobrovolnictví v oblasti sociálních služeb.

Do obou center Proxima Sociale (z pohledu zákona o dobrovolnictví „**vysílající organizace**“) koncem r. 2005 docházelo 7 dobrovolníků, kteří se podíleli na aktivitách v rámci programů nízkoprahového klubu pro děti a mládež, terénních programů, Občanské poradny

a Sociálního bytu pro matky s dětmi. Každý z dobrovolníků věnoval organizaci přibližně dvě hodiny týdně. Činnosti, které dobrovolníci vykonávají, jsou orientovány hlavně na volnočasové aktivity pro děti a mládež (Nízkoprahové programy, Sociální byt) a dále na asistenci pracovníkům v Občanské poradně. Dobrovolníci jsou pod stálou supervizí, která probíhá jednou měsíčně. Účastní se jí dobrovolníci, koordinátor a ředitelka centra.

Dobrovolník je přijímán k službě přímo v o.s. Proxima Sociale, a to v projektu Nízkoprahových sociálních služeb. V této službě se dobrovolník podílí na přípravě a realizaci pravidelných volnočasových aktivit (programová odpoledne, artedílny, filmové kluby, sportovní soutěže, apod.), výjezdů (programy v přírodě) a jednorázových kulturních akcí (koncerty, happeningy, apod.).

Dobrovolník se zavazuje:

- Respektovat při plánování konkrétní činnosti zdravotní a psychický stav klienta, jehož zájem stojí vždy na prvním místě, dodržovat program naplánovaných akcí a nenarušovat pravidelnou činnost pořádanou v centrech (KC Krok a KC Jižní Pól).
- Dodržovat zásady práce.
- Dodržovat zásadu mlčenlivosti.
- Zúčastňovat se pravidelně supervizních setkání a udržovat úzkou spolupráci s kontaktní osobou na daném místě výkonu dobrovolnické služby a s koordinátorem dobrovolníků.

Dobrovolník v o.s. Proxima Sociale Praha v žádném případě nezastupuje pracovníky v centrech a je si vědom, že porušení některého z výše uvedených bodů může být důvodem k jeho uvolnění z programu.

Terénní sociální pracovník Proxima Sociale vyhledává klienty patřící do cílové skupiny a nabízí jim poradenství, doprovod do institucí, a pomoc při řešení obtížných životních situací (problémy ve škole, v rodině, s kamarády, s drogovými experimenty). Cílem terénní sociální práce je iniciovat u mladých lidí pozitivní změnu v jejich životě, která povede k omezení negativních jevů, které souvisí s jejich životním stylem. Pracovníci podporují mladé lidi k aktivnímu a samostatnému řešení životních obtíží, motivují je k zapojení do společenského dění v místě jejich bydliště, a k aktivnímu trávení volného času.⁵⁵

---

⁵⁵ PROXIMA SOCIALE O.S. *Výroční zpráva za rok 2005* [výroční zpráva]. Praha: Proxima Sociale, občanské sdružení, 2006.

Příprava terénních pracovníků / dobrovolníků

Cyklus práce s dobrovolníky je rozdělen do dvou fází – **fáze přípravné (I)** a **fáze pracovní (II)**. Tyto fáze jsou dále rozděleny do dalších bodů. Na všech bodech se podílí koordinátor dobrovolníků, v některých bodech spolupracuje s ředitelem centra, fundraiserem, zaměstnanci a samozřejmě dobrovolníky samotnými.

Jednotlivé body práce s dobrovolníky jsou následující:

1. Fáze I.
  - A. Nábor nových dobrovolníků
  - B. Úvodní pohovor
  - C. Návštěva centra
2. Fáze II.
  - D. Výcvik dobrovolníků
  - E. Začátek dobrovolné činnosti
  - F. Supervize dobrovolníků
  - G. Motivování a oceňování dobrovolníků
  - H. Ukončení spolupráce s dobrovolníkem

A. Nábor nových dobrovolníků v o.s. Proxima Sociale: Je prováděn ve spolupráci koordinátora a fundraisera/PR pracovníka. Používají se následující metody náboru: spolupráce s tiskem v rámci lokalit působnosti (Jižní Město – Praha 11 a Modřany – Prahy 12); internet; jednotlivé akce (koncerty, festivaly); navázání studentů, kteří v minulosti absolvovali praxi v rámci organizace, a jejich motivace k další práci v rámci sdružení na pozici dobrovolníka.

B. Úvodní pohovor: je rozdělen do dvou částí a to do **části informační** a do **samotného pohovoru**. Informační část absolvuje dobrovolník s koordinátorem, který mu poskytuje informace o organizaci; aktuálních volných pozicích, na kterých by mohl dobrovolník působit, a to dlouhodobě i krátkodobě; centrech a službách; právech a povinnostech dobrovolníků.

Po této úvodní části se další cesta dobrovolníka může v o.s. Proxima Sociale ubírat třemi různými směry:

1. Dobrovolník ztrácí zájem o práci v organizaci a končí kontakt s organizací. V tomto případě je nasměrován na dobrovolnická centra, která se přímo zabývají umístováním dobrovolníků do různých typů zařízení (např. Hestia, Totem).
2. Zájemce nebude mít dostatek času na pravidelnou dobrovolnickou činnost, a přesto má zájem být užitečný, je možné ho zařadit do databáze dobrovolníků pro jednorázové akce.
3. Zájemce má dostatek času na pravidelnou dobrovolnickou činnost a zaujala ho určitá pozice, popřípadě je schopen nabídnout něco jiného, nového, co koresponduje s oborem činnosti organizace.
  - Pokud se dobrovolník cítí být ve 3. kategorii, přechází do druhé části tohoto bodu „**samotný pohovor**“. Tohoto pohovoru se účastní ředitel centra a koordinátor. V rámci pohovoru se objevují okruhy otázek, se zaměřením na možnosti potenciálního dobrovolníka, respektive jejich soulad s požadavky organizace, jako např.: kde se uchazeč o organizaci dozvěděl, co ho vede k dobrovolnictví, zda už má nějaké zkušenosti jako dobrovolník, proč se rozhodl právě pro dobrovolnictví v organizaci poskytující sociální služby, atd.

Uchazeč o pozici dobrovolníka může být odmítnut a to zvláště v těchto případech:

- Je v akutní psychické krizi nebo nedlouho po jejím překonání a dobrovolnictví se má stát východiskem z ní.
- Vidí dobrovolnictví v organizaci jako příležitost k prosazování jiných svých zájmů (např. obchodních, ideologických).
- Projevuje touhu se obětovat.

V případě, že komise u uchazeče vysleduje zmíněné tendence, bude mu nabídnuta možnost jiné dobrovolnické činnosti, kde nepřijde do kontaktu s **drogově závislými klienty**, nebo bude přesměrován na regionální dobrovolnická centra.

Domluví-li se v rozhovoru komise s dobrovolníkem, že spolupráce je možná, upřesní koordinátor aktuální nabídku volných míst, která je stanovena na základě potřeb jednotlivých služeb (dotazníková anketa, rozhovory se zaměstnanci, řediteli center). Úvodní setkání je zakončeno nabídkou návštěvy centra.

C. Návštěva centra: Dobrovolník má touto cestou možnost setkat se s prostředím zařízení, klienty, a ostatními zaměstnanci. Jeho představy se tím upřesní a na školení již přichází s konkrétními otázkami a povědomím o organizaci.

D. Výcvik dobrovolníků: Každý dobrovolník, který má pracovat s **drogově závislími klienty**, je na svou činnost náležitě připraven a podrobněji seznámen s činností organizace. Musí znát všechny náležitosti i případná rizika. Délka specifického školení je závislá na podobě a druhu jeho dobrovolnického působení a pohybuje se v různých hodinových dotacích. Tohoto školení se účastní tutor, koordinátor a ředitel centra.

Cílem úvodního výcviku je především hlouběji prozkoumat motivaci dobrovolníků; seznámit je se základními formálními podmínkami činnosti v organizaci (jako je kontrakt, mlčenlivost, etický kodex a pojištění); seznámit dobrovolníky s jejich právy, povinnostmi, se strukturou organizace, s pravidly a hranicemi dobrovolné činnosti v organizaci a především seznámit dobrovolníky s typem služby, kde budou působit – Nízkoprahové zařízení anebo Občanská poradna.

E. Zahájení dobrovolnické činnosti: Dobrovolníci, kteří úspěšně absolvují výcvik a chtějí pokračovat v programu, vyplní nezbytné formuláře – registrační kartu, kontrakt a mlčenlivost. Následně je jim sjednáno pojištění: pojištění je jednak úrazové, které garantuje dobrovolníkovi odškodnění především v případě trvalých následků úrazu, jenž trpěl v souvislosti s dobrovolnickou činností, jednak je dobrovolníkovi sjednáno pojištění za škodu způsobenou při výkonu dobrovolné činnosti.

Po zahájení samotného docházení nového dobrovolníka do centra a náročnosti práce s drogově závislími je koordinátor povinen po dobu 1 měsíce udržovat s dobrovolníkem a jeho tutorem úzký kontakt a doladovat případné nejasnosti.

F. Supervize dobrovolníků: Každý dobrovolník má právo se účastnit supervize a to 1x za 2 měsíce v rozsahu 1,5 hodiny. Tyto supervize jsou vedeny interním supervizorem – ředitelem centra ve spolupráci s koordinátorem a účastní se jich skupina dobrovolníků.

Dobrovolník ze supervize dostává především podporu v náročných a problematických situacích a odborné poznatky.

G. Způsoby motivování a oceňování dobrovolníků: Koordinátor ve spolupráci s vedením organizace a tutorý provádí oceňování dobrovolníků a snaží se je motivovat do další činnosti. Mezi možné způsoby poděkování například patří: uvedení jména dobrovolníka ve výroční zprávě; pozvání dobrovolníka na setkání týmu; pomoc v osobním rozvoji a dosažení nových dovedností (např. zajištění odborných seminářů, konference, uhrazení výcviku, zprostředkování stáže, atd.); vydání certifikátu o účasti v programu (*může být použit jako doklad o praxi*); volná účast na akcích pořádaných organizací – koncerty, výstavy; propagační materiály organizace.

H. Ukončení spolupráce s dobrovolníkem v programu o.s. Proxima Sociale: Ukončení spolupráce s dobrovolníkem může být trojí:

Po dohodě: V tomto případě se dobrovolník z nějakých důvodů dohodne na ukončení spolupráce s organizací (změna bydliště, časová zaneprázdněnost, školní rozvrh, atd.) nebo mu vyprší kontrakt. V takovém případě je dobrovolníkovi předáno osvědčení o účasti v programu a následuje závěrečný pohovor, který sumarizuje jeho působení v organizaci. Je mu nabídnuto převedení do databáze dobrovolníků pro pomoc při jednorázových akcích.

Propuštění dobrovolníka: Je krajním řešením v případech, kdy dobrovolník soustavně porušuje dohodnutá pravidla programu nebo je poruší závažným způsobem (porušení mlčelivosti týkající se klienta, jednání ohrožujícím klienta, vynášení interních informací z organizace atd.).

Odchodem dobrovolníka bez udání důvodu: Vzhledem k povaze dobrovolnické služby ji organizace chápe jako možnost doplnění své činnosti a v žádném případě se na ní nestává závislá, čímž se vyhýbá rizikům které mohou nastat při neohlášeném odchodu dobrovolníka. Pokud se stane, že dobrovolník přestane do organizace docházet bez udání důvodu, pokusí se ho koordinátor kontaktovat a požádat o ukončovací schůzku.⁵⁶

Dílčí shrnutí

Na základě informací získaných pracovníky občanského sdružení Proxima Sociale a dalším šetřením při spolupráci s občanským sdružením KAPPA-HELP se i programy terciární prevence potýkají s problémem využití finančních prostředků z dotací RVKPP, ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy, kde je opět pozornost věnována souladu účelu využití finančních prostředků s projektem, průkaznosti užití přidělených finančních prostředků

⁵⁶ PROXIMA SOCIALE O.S. *Manuál přípravy a vedení dobrovolníků* [int. dokument]. Praha: Proxima Sociale, občanské sdružení, 2005.

a hospodárnosti při realizaci daného programu a jen **malá pozornost je věnována efektivnosti a přínosu daného programu**. NNO čerpající finanční prostředky na programy protidrogové politiky především z rozpočtové kapitoly Všeobecná pokladní správa, z ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy a nemají na čerpání dotací právní nárok. Programy musí být finančně zabezpečeny 30% i z jiných zdrojů. Dotace jsou udělovány na 1 rok a v případě, že NNO tyto dotace nezíská, může být jejich terénní program ohrožen. Je sice možné předložit víceletý projekt (na 2-3 roky), ale bohužel je to bez nároku na garanci prostředků v dalších letech. Jde spíše o zjednodušení agendy ve druhém, případně třetím roce projektu. V případě, že dané finanční prostředky NNO nestihne vyčerpat při realizaci programu, vrací výši nevyčerpané dotace zpět do státního rozpočtu. V případě, že NNO nezíská požadovanou výši dotace anebo nezajistí finanční prostředky z jiných zdrojů, je ohrožena kvalita terénního programu (nedostatek kvalifikované pracovní síly, nedostatek dlouhodobých dobrovolníků), případně existence samotného programu.

Doporučení

Jak tomu bylo v případě programů primární prevence, tak i v oblasti programů terciární prevence měla být značná pozornost věnována efektivnosti a přínosu daných programů. Výsledné ukazatele by se v případě terénních programů neměly soustředit pouze na kvantitu výkonů (např. počet vyměněných stříkaček, počet kontaktů s drogově závislými), ale i na **kvalitu programu** a na **dosažení stanovených cílů a stanoveného účelu programu** jako např. bližší spolupráce s klienty (drogově závislými), vytváření důvěry klientů v možnosti odborné pomoci, vytváření vztahů a vazeb s okolními zařízeními s cílem napomáhat resocializaci uživatelů drog, poskytování aktuálních informací o dostupných poradenských, léčebných a jiných odborných programech, o výměnných programech sterilního injekčního náčiní, poskytování informací o rizicích spojených s užíváním drog, atd.

Další doporučení by se týkalo možnosti získat dotaci na víceletý projekt, aby nebyla ohrožena existence samotných terénních programů, personálního zabezpečení a zabezpečení dlouhodobých dobrovolných a externích terénních pracovníků v těchto programech. Úspěch terénní práce závisí především na kvalitě týmu terénních pracovníků a častá obměna dobrovolných a externích terénních pracovníků nenapomáhá k dosažení stanovených cílů programu, jako např. vytváření důvěry klientů/drogově závislých s terénními pracovníky.

Nedostatek finančních prostředků může ohrozit samotnou kvalitu terénních programů a to není ani cílem státní protidrogové politiky.

7.5 Terénní programy Harm reduction – o.s. Kappa-Help

Dalším příkladem využívání dobrovolníků v oblasti drogově závislých jsou terénní programy občanského sdružení KAPPA-HELP Hranice, které spolupracuje s dobrovolnými terénními pracovníky, ale také i s **indigenními terénními pracovníky**.

Podle Kateřiny Svobodové, ředitelky občanského sdružení KAPPA-HELP⁵⁷, KAPPA-HELP (z pohledu zákona o dobrovolnictví „**přijímající organizace**“⁶) zřizuje programy a zařízení v oblasti psychosociální pomoci, protidrogové prevence a prevence sociopatologických jevů, školicí a vzdělávací aktivity. Ve **všech** těchto programech využívá spolupráce s dobrovolníky.

Mezi jejich hlavní programy a zařízení patří: kontaktní centra v Přerově a v Hranicích (určená pro osoby ohrožené drogovou závislostí) a k nim přidružené terénní programy; romské komunitní centrum - volnočasové aktivity; primárně preventivní akce a programy pro žáky základních a středních škol (přednášky, zážitkové aktivity, ...).

Občanské sdružení KAPPA-HELP působí zejména regionálně na území bývalého okresu Přerov (Přerov, Hranice, Lipník nad Bečvou, Kojetín, Tovačov, ...). Mezi jejich klienty však patří i lidé z jiných regionů.

Služby kontaktního centra

Kontaktní centra KAPPA jsou nízkoprahová zařízení určena všem osobám ohroženým drogovou závislostí, nebo toto ohrožení pociťujícím. Jejich klienty nemusí být jen lidé závislí na drogách, ale také jejich rodiče, sourozenci, přátelé, spolužáci, blízcí, atd.

Společnou filosofií KAPPA-HELP programů je respektování svobodné volby klienta a jeho rozhodnutí. Jejich nízkoprahová centra obecně poskytují:

- kontakt a poradenství pro uživatele nealkoholových drog, jejich blízké i pro širokou veřejnost
- možnost získání anonymní bezplatné služby, důvěrnost
- svobodnou volbu klienta o přijetí typu a rozsahu služeb
- přímou krizovou pomoc
- poradenství individuální, skupinové i rodinné
- poskytnutí či zprostředkování odborné pomoci a služeb
- zprostředkování ambulantní i lůžkové léčby

⁵⁷ SVOBODOVÁ, K. *osobní rozhovor s K. Svobodovou, ředitelkou občanského sdružení KAPPA-HELP* (osobní rozhovor, 1. června 2007)

- asistenci při kontaktu s jinými institucemi, zařízeními a úřady
- sociální a hygienické zázemí, základní zdravotní servis
- společenskou místnost
- služby harm reduction - snižování sociálních a zdravotních rizik užívání drog
- prevenci šíření krevně přenosných chorob
- primární protidrogovou prevenci
- spolupráci s řadou zařízení a institucí v regionu i celé ČR
- telefonické a e-mailové poradenství na svých www stránkách

Terénní programy KAPPA jsou součástí programu **Harm reduction**, neboli snižování rizik spojených s užíváním drog. Tyto programy jsou u laické veřejnosti stále ještě vnímány jako poněkud kontroverzní (i když se situace postupně stále více vyjasňuje). Jsou určeny lidem, kteří již drogy berou, a mají za úkol chránit nejen narkomany, ale i ostatní "zdravou" populaci, a to zejména před sexuálně a krví přenosnými infekcemi (HIV, žloutenka typu C, atd.). Terénní práce probíhá přímo na ulici, v hospodách, klubech - na domácí půdě jejich klientů, kde se mohou cítit bezpečně.

Kromě toho, že narkomanům (mimo jiné) poskytují sterilní injekční materiál, vybírají od nich výměnou použité jehly a stříkačky, které jsou následně bezpečně likvidovány. Ročně se takto v jejich programech vybere několik tisíc kusů použitých stříkaček, které se díky tomu nepovalují po parcích a sídlištích a neohrožují zejména děti.

Služby poskytované dobrovolnými, kontaktními terénními pracovníky: výměna sterilních stříkaček a jehel za použité; poskytování desinfekčních tampónů, sterilní vody a filtrů; vitamínový a potravinový servis; distribuce kondomů; informační servis; osvěta v oblasti hygieny a bezpečnějších způsobů aplikace drog; poradenství, povídání, naslouchání; krizová intervence; zprostředkování odborné pomoci; informace o infekcích a testech HIV/AIDS, hepatitid.

Práce v terénních programech je zaměřena na **minimalizaci zdravotních a sociálních rizik** formou aktivního navazování kontaktu s uživateli drog v místech jejich běžného pobytu, přičemž zvláštní pozornost je věnována injekčním uživatelům drog pro jejich vysoce rizikové chování, zvláště ve vztahu k nákaze virem HIV/ AIDS, hepatitida B, C apod. Práce s uživateli drog je charakteristická zvýšenou fyzickou a psychickou zátěží danou pohyblivou pracovní dobou, často ve večerních hodinách a prací ve stresujícím a deprimujícím prostředí.

Věkové vymezení dobrovolných terénních pracovníků v terénních programech K-centra Přerov a základní požadavky jsou: věk 21 let, většinou studenti studující sociologii, práva nebo psychologii, zkušenost s klienty, zodpovědnost, komunikativnost.

Při výběru dobrovolníků hraje také významnou roli, zda dobrovolník pochází z města anebo zda je z vesnice.

Průběh práce s dobrovolníky v programu

Průběh práce s dobrovolníky v o.s. KAPPA-HELP, kteří se rozhodnou pracovat s drogově závislými v rámci terénních programů je následující :⁵⁸

A. Nábor nových dobrovolníků : Dobrovolnickou agendu, tedy i nábor nových dobrovolníků, řeší CpKP (Centrum pro komunitní plánování) Přerov, které občanskému sdružení dle jejich potřeb dobrovolníky vysílá (z pohledu zákona o dobrovolnictví tedy „vysílající organizace“). CpKP využívá pro získávání dobrovolných pracovníků následující metody náboru: spolupráce s tiskem v rámci lokalit působnosti (Přerov, Hranice, Lipník nad Bečvou, Kojetín, Tovačov), internet – možnost spojení přímo na Kontaktní a krizová centra Kappa a získání kontaktů, jednotlivé akce – koncerty, osvěta na školách (SŠ,VŠ) a také využívá spolupráce s pracovními úřady.

Podmínky dobrovolnické činnosti jsou i zde obdobné jiným kontaktních a krizovým centrům:

- sjednané činnosti vykonává dobrovolník osobně dle svých schopností a vědomostí
- je povinen se řídit vnitřními předpisy KKC (mlčenlivost, ochrana osobních dat, minimální bezpečí, provozní řád, operační manuál apod.)
- dobrovolník je k dispozici zaměstnanci konajícímu službu, je povinen dbát jeho rad a plnit jeho požadavky, pokud tyto nejsou v rozporu s platnými zákony
- na vlastní žádost může dobrovolník dostat potvrzení o délce dobrovolnické činnosti. Dobrovolník nesmí v žádném případě manipulovat s infekčním materiálem a poskytovat výměnný program klientům a je písemně vázán mlčenlivostí a poučen o ochraně osobních údajů.

---

⁵⁸ KOLÁŘ, J. *Koncepce terénních programů KKC Kappa Přerov* [int. dokument]. Přerov: KKC Kappa Přerov, 2006.

I zde platí obecná pravidla při přijímání dobrovolníka do terénních programů: V pracovní směně je dobrovolník k dispozici zaměstnanci konajícímu službu, je povinen dbát jeho rad a plnit jeho požadavky pokud tyto nejsou v rozporu s platnými zákony, jeho přesvědčením nebo v případě, že se dobrovolník necítí v bezpečí. Dobrovolník má možnost být vyslán na pracovní cesty a účastnit se vzdělávacích programů. Pracovník je povinen dobrovolníkovi sdělit všechny informace, které potřebuje pro účely svého vzdělání. Dobrovolník samozřejmě nemá přístup k důvěrným informacím o klientech, ale může použít anonymní příběh nebo kasuistiku.

B. Úvodní pohovor : Je opět rozdělen do dvou částí, **informační část** a **speciální část**. **Informační část** absolvuje dobrovolník s koordinátorem CpKP Přerov, kde mu jsou poskytnuty informace o kontaktním a krizovém centru KAPPA-HELP, informace o volných pozicích, informace o centrech a službách, informace o podmínkách, za nichž lze dobrovolnickou činnost vykonávat a práva a povinnosti dobrovolníků (právo na supervizi a povinnost udržovat mlčenlivost).

V případě, že dobrovolník nenastupuje přes CpKP Přerov, je s ním uzavřena příkazní smlouva podle § 724 občanského zákoníku a dobrovolník bezúplatně pomáhá při zajišťování provozu kontaktního a krizového centra.

Pokud dobrovolníka zaujme nabízená práce a chce vstoupit do terénního programu pokračuje **speciální část pohovoru** dobrovolníka, která přímo navazuje na informační část. V této části se koordinátor zaměřuje na již známý okruh otázek jako: Co ho vede k dobrovolnictví v oblasti drogově závislých; zda už má nějaké zkušenosti jako dobrovolník; jaké zkušenosti má v oblasti drogově závislých; jaké jsou jeho představy, náhled na problematiku; zda si uvědomuje rizika spojená s prací s drogově závislými a kolik času bude moci dobrovolnické činnosti věnovat.

C. Výcvik dobrovolníků : Samotný výcvik dobrovolníků zaměřených na práci s drogově závislými je rozdělen do dvou částí: základní výcvik a výcvik v terénu.

V základním výcviku se dobrovolník seznámí s vnitřními směnicemi, předpisy, pravidly a bezpečnosti práce. Dobrovolníkovi je přidělen pracovník sdružení KAPPA (stálý pracovník), který po dobu 2 – 3 týdnů pracuje s dobrovolníkem v kontaktní místnosti s drogově závislými. Dobrovolníci zde tráví část odpoledne a navazují prvotní kontakt s klientem. U dobrovolníka se tedy vyžaduje komunikativnost, schopnost oslovit a nebát se navázat kontakt.

Tento prvotní kontakt s klientem může hrát významnou roli v rozhodování dobrovolníka, zda bude pokračovat v práci dál, či nikoliv. Dobrovolník se nesmí pohybovat v kontaktní místnosti sám bez dozoru stálého pracovníka.

V případě, že dobrovolník, po absolvování základního výcviku v kontaktní místnosti rozhodne pokračovat v programu, podepisuje po výcviku mlčenlivost a kodex dobrovolníka. Po absolvování základního výcviku se dobrovolník může rozhodnout, zda bude chtít pokračovat ve výcviku v terénu anebo zda upřednostní práci s drogově závislými přímo v kontaktní místnosti.

Terénní výcvik probíhá s přiděleným pracovníkem (profesionálem) sdružení KAPPA.

D. Supervize dobrovolníků : Vzhledem k tomu, že práce s uživateli drog je charakteristická zvýšenou fyzickou a psychickou zátěží danou pohyblivou pracovní dobou, často ve večerních hodinách a prací ve stresujícím a deprimujícím prostředí, má dobrovolník právo na podporu v náročných a problematických situacích kdykoli na požádání a zároveň má možnost probrat své problémy s odbornými pracovníky sdružení KAPPA-HELP. Práci s dobrovolníky je pověřen vedoucí programu, který zajišťuje jejich nástup i stanoví podmínky – pracovní dobu, pracovní zařazení, vedoucího praxe. Každý dobrovolník musí vědět, kdo je jeho vedoucím praxe.

E. Motivace a oceňování dobrovolníků

Po ukončení práce v terénním programu, může dobrovolník získat certifikát o účasti v programu, který slouží jako doklad o praxi. Zároveň zde mají dobrovolníci možnost získat práci jako stálý pracovní poměr. Terénních programů se zúčastňují především studenti, kteří tímto způsobem získávají potřebnou praxi, připravují se ke studiu anebo získají informace pro vypracování určité práce do školy. Studenti mají možnost se zorientovat v dané problematice a získají rozhled pro rozhodování se, který směrem v rámci výběru budoucího povolání se vydat.

V případě, že se dobrovolníci v terénních programech osvědčí a mají zájem o další práci v občanském sdružení, mají možnost se stát nejdříve zaměstnanci na dobu určitou. V tomto pracovním poměru získávají zkušenosti v administrativní oblasti a pokud se osvědčí, můžou se stát stálými zaměstnanci občanského sdružení. Na základě informací od Kateřiny Svobodové, ředitelky občanského sdružení KAPPA-HELP⁵⁹, se stává přibližně 10% jejich dobrovolníků stálými zaměstnanci sdružení.

⁵⁹ SVOBODOVÁ, K. *osobní rozhovor s K. Svobodovou, ředitelkou občanského sdružení KAPPA-HELP* (osobní rozhovor, 1. června 2007)

F. Ekonomické zajištění programu: Podle Kateřiny Svobodové je provoz všech programů a zařízení z cca 70% finančně podporován prostřednictvím státních dotací (z RVKPP, MPSV, MZ, MŠMT). Ostatní finanční a provozní prostředky, tedy cca 30% sdružení získává z regionálních zdrojů – KÚ Olomouc, z dotací města Přerov, Hranice, Lipník a Kojetín.

Pro K-centrum vyhodnocují práci dobrovolníka paušální částkou 50 Kč/1 hod.

Dílčí shrnutí

Také o.s. KAPPA-HELP se podle Kateřiny Svobodové⁵⁹ potýká s problémy týkajícími se získávání dostatečného množství finančních prostředků na zajištění víceletých terénních programů. V případě, že se o.s. nepodaří zajistit dostatečné množství požadovaných prostředků, může tím být ohrožena kvalita poskytovaných služeb kontaktních terénních pracovníků, ale i úroveň a dostupnost supervize dobrovolníků, kteří z důvodu zvýšené fyzické a psychické zátěže při práci s uživateli drog, potřebují supervizi na podporu v náročných a problematických situacích kdykoliv na požádání.

Podobně jako v předchozích příkladech, i zde je velká pozornost věnována podrobné evidenci účelového využití finančních prostředků v souladu s projektem, průkaznosti užití přidělených finančních prostředků a hospodárnosti při realizaci daného terénního programu, a je tak **opomíjeno sledování efektivnosti, přínosu a kvality** daného terénního programu. Pozornost při evidenci je do značné míry soustředěna na počet vyměněných sterilních stříkaček a jehel za použité, množství poskytnutých desinfekčních tampónů, sterilní vody atd., tedy na **kvantitativní ukazatele, nikoliv na kvalitativní**.

O.s. KAPPA-HELP využívá spolupráce s dobrovolníky ve všech svých programech a jako motivaci nabízí těmto dobrovolníkům možnost získání práce a stálého pracovního poměru, nicméně se potýká s problémem získání dlouhodobých dobrovolníků. **Práce dobrovolníků** s uživateli drog je totiž **charakteristická zvýšenou fyzickou a psychickou zátěží** danou pohyblivou pracovní dobou v terénních programech o.s., často i ve večerních hodinách a **ve stresujícím a deprimujícím prostředí**. Dobrovolníci, kteří vstupují do těchto programů, jsou většinou z řad studentů, kteří potřebují získat jenom potřebnou praxi anebo přípravu ke studiu, případně potřebují získat informace k vypracování určité práce do školy. A tak o.s. KAPPA-HELP musí neustále zabývat zaškolením nových dobrovolníků.

Doporučení

I zde doporučuji věnovat pozornost efektivnosti a přínosu těchto terénních programů. Programy v oblasti terciární prevence mají především napomoci v předcházení vážného či trvalého zdravotního a sociálního poškození z užívání drog a mají používat opatření zaměřená na snížení přenosu infekčních nemocí při injekčním užívání drog a právě z tohoto důvodu by důraz měl být více kladen na efektivnost a přínos než na kvantitu provedených úkonů.

Stejně jako v případě ostatních kontaktních a krizových center by **možnost získání dotací na víceleté projekty** napomohla k dosažení dlouhodobých cílů v terénních programech, jako např. vytváření důvěry klientů v možnosti odborné pomoci, vytváření vztahů a vazeb s okolními zařízeními atd. a nebyla by taktéž ohrožena existence nabízených terénních programů.

Dalším doporučením pro o.s. KAPPA-HELP je zaměřit se spíše na **nábor dlouhodobých dobrovolníků** např. z řad nezaměstnaných, kteří by nevstupovali krátkodobě do terénních programů jen za účelem získání potřebné přípravy ke studiu, či získání informací pro vypracování určitého úkolu do školy, ale kteří by do těchto programů vstupovali dlouhodobě a mohli si tak zvýšit svoji kvalifikaci a měli by následně lepší uplatnění na trhu práce. Vždyť, jak bylo uvedeno v kapitole 4, jedním z cílů zákona o dobrovolnictví bylo přispět k vytváření vhodných podmínek pro zapojování nezaměstnaných, kteří jsou v evidenci úřadů práce, do dobrovolnických aktivit, a umožnit dobrovolníkům vykonávajícím dlouhodobou dobrovolnickou službu, evidovaným u úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání, aby se jim pro účely hmotného zabezpečení započítala doba výkonu dobrovolnické služby v určitém oboru do doby předchozího zaměstnání.

7.6 Indigenní terénní pracovníci – K-centrum Přerov

Terénní programy využívající indigenní terénní pracovníky

Jak už bylo výše uvedeno terénní programy mohou spolupracovat např. i s aktuálními uživateli, kteří mají přístup na uzavřenou drogovou scénu (**tzv. indigenní terénní pracovníci**). V této oblasti můžeme zmínit např. terénní programy kontaktního centra občanského sdružení KAPPA-HELP: K-centra Přerov, které využívá kromě profesionálních, stálých terénních pracovníků i dobrovolníky a pracovníky externí – indigenní. Práce touto formou využívá tzv. „peer“ prvku.

Konkrétně to znamená, že v některých lokalitách (byty apod.) realizují některé aktivity z oblasti Harm reduction a to zejména výměny injekčního materiálu, distribuce kondomů a základního zdravotnického materiálu, **samotní aktivní uživatelé**. Jinými slovy profesionálové užívají již vybudované komunikační kanály mezi uživateli drog k distribuci svých informací a materiálu na místa, kam je jinak velmi obtížné a problematické je doručit.

Tato činnost není přínosná jen na poli Harm reduction, nýbrž se může stát pro klienta i **motivačním faktorem** k léčbě či abstinenci, nebo může prohloubit vztah klienta a zařízení a tak zvýšit jeho důvěryhodnost.⁶⁰

Otázkou může být zda tito indigenní terénní pracovníci mohou být počítáni mezi dobrovolníky, vzhledem k tomu, že i když tuto činnost vykonávají dobrovolně a peníze nejsou pro jejich aktivitu podstatné, jsou stimulováni peněžními bonusy za kvantitu odvedené práce. **De facto tak stojí mimo definici dobrovolníka podle zákona o dobrovolnictví.**

Využití indigenních terénních pracovníků je jednou z variant terénní práce. Vychází z předpokladu, že **terénní pracovník** dokáže zkontaktovat **pouze omezené množství** uživatelů drog a i u těch docílí individuální změny v chování pouze v omezeném počtu. Oproti tomu **indigenní terénní pracovník dokáže oslovit všechny příslušníky** uvnitř své referenční skupiny a může dosáhnout **rozsáhlejších změn v chování** jednotlivců i celých skupin. Předpokládaným důvodem je rozdílnost skupinových pozic těchto pracovníků. Zatímco profesionální terénní pracovník je skupinou vnímán jako cizí element a ne každým je takto přijat, indigenní terénní pracovník je stabilním příslušníkem skupiny, ovlivňujícím a spoluvytvářejícím normy, rituály apod., a má tedy „právo“ je měnit.

⁶⁰ KOLÁŘ, J. *Koncepce terénních programů KKC Kappa Přerov* [int. dokument]. Přerov: KKC Kappa Přerov, 2006.

Terénní programy spolupracující s indigenními terénními pracovníky jsou **klíčovou aktivitou v oblastech, kde neexistuje otevřená (pouliční) drogová scéna**. Právě tam existuje mnoho uživatelů drog - potenciálních klientů, kteří zůstávají utajeni i před zkušenými terénními pracovníky (důvodem bývá absence jejich jakýchkoliv veřejných projevů).

Klíčovou roli zde hrají normy, ty ovlivňují co bude považováno za akceptovatelné a co již ne. Pokud je zde tedy např. normou aplikace drogy společnou jehlou, naráží klient motivovaný a rozhodnutý ke změně tohoto rizikového chování na silný tlak ze strany skupiny směrem k neuskutečnění svého rozhodnutí. Oproti tomu indigenní terénní pracovník s vhodným osobnostním profilem a pozicí ve skupině má mnohem větší šanci skupinovou normu ovlivnit a změnit. Výsledkem tedy není jen změna chování jednotlivce, ale celé referenční skupiny.

Práva a povinnosti indigenního terénního pracovníka

Každý zájemce o práci indigenního terénního pracovníka musí absolvovat jeden měsíc dlouhou zkušební dobu, během níž absolvuje proškolení o jednotlivých drogách, jejich účincích a nebezpečích; základech první pomoci; lokálních a celkových infekcích; zásadách bezpečného sexu a tzv. bezpečnějšího užívání, a musí přinést nejméně 300 ks vyměňovaných injekčních stříkaček.

Indigenní terénní pracovníci jsou povinni docházet každý týden na setkání, kde dostávají zdravotnický materiál a sterilní injekční náčiní a probírá se s nimi týden předchozí (problémy a podněty ke zlepšení práce). Indigenní terénní pracovníci plně podléhají pravomoci koordinátora terénních pracovníků, který je za ně odpovědný vedoucímu K-centra, garantovi projektu. Jsou vybaveni pro případ kontaktu s represivními orgány identifikační kartou, rodným číslem a telefonním číslem K-centra, kde si lze ověřit jejich totožnost.

Věkové vymezení indigenních terénních pracovníků případně ex-userů v terénních programech K-centra Přerov:

- Indigenní : min. 18 let, klíčová postava v komunitě, stabilizovaný stav, schopnost přirozené a autentické komunikace s uživateli drog, s vhodnou osobnostní strukturou a komunikativními dovednostmi.
- Ex-useři : min. 18 let, do jednoho roku po nástupu do zaměstnání nástup na střední školu s maturitou, klíčová postava v komunitě - pozitivní vzor, min. 3 roky abstinence, schopnost přirozené a autentické komunikace s uživateli drog s vhodnou osobnostní

strukturou, otevřeností a komunikativními dovednostmi, nutností proškolení ze zásad první pomoci a resuscitace.

Indigenní terénní pracovníci a ex-useři jsou koordinováni a kontrolováni profesionálními terénními pracovníky a to dle požadavků supervize. Výběru profesionálních a indigenních terénních pracovníků (ex-userů) předchází vždy výběrové řízení.

K výběru vhodného indigenního terénního pracovníka dochází v kontaktní místnosti, kdy se po určité době spolupráce klienta (drogově závislého) s pracovníky centra vyhodnocuje, jak klient spolupracuje, reaguje, zda je spolehlivý a zda mu mohou nabídnout tuto spolupráci. Označení klienta za spolehlivého, může mít pro drogově závislého velký význam = není sám, někdo mu věří, dostává příležitost něco změnit. Je to určitá podpora být o stupeň nad ostatními klienty. Pracuje s injekčními stříkačkami a věří se mu, že tyto stříkačky neprodá. Je brán jako rovný partner s ostatními pracovníky centra.

Další motivace a oceňování indigenních terénních pracovníků může probíhat např. formou peněžních bonusů za kvantitu odvedené práce (pocit jistoty, pravidelnost); příspěvek na telefonní kredit k výkonu své práce; batoh a bunda do terénu.⁶¹

Dílčí shrnutí

Jak už bylo uvedeno v úvodu kapitoly, otázkou je, zda můžeme dobrovolné indigenní terénní pracovníky počítat mezi dobrovolníky, vzhledem k tomu, že tuto činnost vykonávají dobrovolně a peníze nejsou pro jejich aktivitu podstatné, jsou stimulováni peněžními bonusy za kvantitu odvedené práce, což není v souladu s vymezením pojmu „dobrovolník“ z hlediska zákona o dobrovolnictví⁶². Nicméně se domnívám, že tito **indigenní pracovníci by měli být mezi dobrovolníky zahrnuti**, už jen proto, že se dobrovolně zapojují do terénních programů kontaktních a krizových center a snaží se pomoci profesionálním terénním pracovníkům změnit chování uživatelů drog a napomáhat jim při poskytování služeb v oblasti harm reduction. **Z tohoto důvodu je v mé práci těmto indigenním pracovníkům také věnována pozornost.**

Terénní programy, spolupracující s indigenními terénními pracovníky, jsou určitě významné v oblasti snižování rizik spojených s užíváním drog. **Narozdíl** od profesionálních terénních pracovníků mají uživatelé drog, v tomto případě dobrovolní indigenní terénní

⁶¹ KOLÁŘ, J. *Koncepce terénních programů KKC Kappa Přerov* [int. dokument]. Přerov: KKC Kappa Přerov, 2006.

⁶² ZÁKON č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (*Zákon o dobrovolnické službě*) (ve znění ke dni 2. ledna 2007). Dostupné z [www: <http://www.inexsda.cz/cze/zakon-o-dobrovolnictvi>](http://www.inexsda.cz/cze/zakon-o-dobrovolnictvi)

pracovníci, přístup na uzavřenou drogovou scénu a mají možnost distribuovat informace a materiály ke snižování rizik spojených s užíváním drog na místa, kam se profesionální terénní pracovník nemůže dostat.

Další výhodou spolupráce s indigenními terénními pracovníky je **schopnost oslovit** všechny příslušníky uvnitř své referenční skupiny a dosáhnout rozsáhlejších změn v chování jednotlivců i celých skupin oproti profesionálnímu terénnímu pracovníkovi, který dokáže zkontaktovat pouze omezené množství uživatelů drog a i u těch docílí individuální změny v chování pouze v omezeném počtu.

Výhoda spolupráce s indigenním terénním pracovníkem je i v tom, jak je profesionální a indigenní terénní pracovník vnímán skupinou uživatelů drog. Zatímco profesionální terénní pracovník je skupinou vnímán jako cizí element a ne každým je takto přijat, indigenní terénní pracovník je stabilním příslušníkem skupiny, ovlivňujícím a spoluvytvářejícím normy, rituály apod., a má tedy „právo“ je měnit nebo ovlivnit. **Výsledkem tedy není jen změna chování jednotlivce, ale celé referenční skupiny.**

Sice i v těchto programech je soustředěna pozornost na kvantitativní ukazatele, jako např. počet vyměněných sterilních stříkaček a jehel za použité, množství poskytnutých desinfekčních tampónů atd., ale je zde také pozornost soustředěna i na samotného uživatele drog, na schopnosti zapojit uživatele drog do terénních programů a dát jim možnost vrátit je zpět do společenského života. Výsledkem pak není jen kvantita výkonů, ale radost ze zapojení uživatelů drog dobrovolně do terénních programů a možnost jim vrátit zpět pocit důležitosti.

Doporučení:

Terénní programy spolupracující s indigenními terénními pracovníky jsou **klíčovou aktivitou** v oblastech, kde neexistuje otevřená (pouliční) drogová scéna.

Práce s indigenními terénními pracovníky je především práce postavená na důvěře a označení klienta za spolehlivého, může mít proto pro drogově závislého velký význam, necítí se být sám, někdo mu věří, dostává příležitost něco změnit. Tento způsob práce s uživateli drog napomáhá drogově závislým se znovu zapojit do společenského života.

Z tohoto důvodu považuji tyto programy za významné pro drogově závislé a **doporučuji rozšíření nabídky těchto programů.**

8. Ekonomická stránka dobrovolnických aktivit

Na příkladech z některých programů, které jsem popsala v kapitole 7, chci dokumentovat hodnotu a význam dobrovolnické práce pro tvorbu hrubé přidané hodnoty zachycené v systému národních účtů. Nejdříve bych chtěla popsat způsob ocenění dobrovolnické práce Českým statistickým úřadem, pro příklad uvedu dva různé pohledy na stanovení nákladové hodnoty práce dobrovolníka v konkrétních programech zaměřených na oblast drogově závislých, a závěrem potom zmíním přínos takto oceněné dobrovolnické práce, jak je zachycena v satelitním účtu neziskových institucí.

Imputovaná hodnota dobrovolnické práce

Náklady obětované příležitosti (neboli **alternativní náklady**) nám říkají, kolik jsme mohli získat, kdybychom investovanou položku, např. svůj čas, investovali jinak, tedy do jiné možnosti. Např. rozhodneme-li se pracovat jako dobrovolník, namísto řádně placené práce, pak alternativními náklady naší práce jsou obvykle možné mzdy, které bychom získali, kdybychom pracovali v řádně placené práci. Tuto **mzdu, kterou bychom získali v řádně placené práci**, berme jako základ pro výpočet hodnoty času dobrovolníka a jeho přínosu tvorbě národního produktu.

Pro neziskové instituce je typické, že zaměstnávají vedle běžných pracovníků také dobrovolné pracovníky, kteří si za odvedenou práci nenárokují žádnou mzdu. ČSÚ zajišťuje počet dobrovolníků a počet jimi odpracovaných hodin, avšak do roku 2004 hodnota jejich práce nevstupovala v národních účtech do celkové produkce a hrubé přidané hodnoty, která byla v důsledku toho nižší, než tomu bylo ve skutečnosti. ČSÚ z tohoto důvodu přijal metodiku oceňování a prokazování neplacené dobrovolné práce a poprvé zahrnul dobrovolnickou práci v satelitním účtu za neziskové instituce pro rok 2004.

Práce dobrovolníků se významným způsobem podílí na provozu mnoha neziskových institucí. Definujeme ji jako práci bez peněžní odměny nebo právních závazků, poskytnutou osobám žijícím mimo dobrovolníkovu vlastní domácnost. Pracovní vstup dobrovolníka se doporučuje ocenit průměrnou hrubou mzdou v příslušné kategorii komunitních a sociálních služeb, popř. jiným vhodným statisticky relevantním údajem. Jedná se tedy o náhradní vyjádření mezd (alternativní náklady, náklady obětované příležitosti), které by byly vypláceny ve skutečných zaměstnáních, do kterých mohli být dobrovolníci zapojeni.⁶³

⁶³ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Satelitní účet neziskových institucí ve zkrácené verzi účtu dle stavu ke dni 29/06/2007* [online][cit. 28. listopadu 2007]. Praha: Český statistický úřad, 2007. Dostupné z [www: <http://dw.czso.cz/nufile/text_cz_4.htm>](http://dw.czso.cz/nufile/text_cz_4.htm)

Příklady výpočtu hodinové hodnoty dobrovolníka v Peer programu Poradenského centra pro drogové a jiné závislosti

Vzhledem k tomu, že se mi nepodařilo z **Poradenského centra pro drogové a jiné závislosti Brno** získat všechny potřebné údaje pro **vyčíslení** jejich vlastní hodnoty času dobrovolníka v Peer programu, vypočítala jsem ji **pomocí nákladů obětované příležitosti**.

V případě studentů jsem výši průměrné hrubé měsíční mzdy určila z dat Českého statistického úřadu:⁶⁴

Do vrstevnického programu Poradenského centra se zapojují studenti ve věku od 14 do 20 let. Podle pí. Sládkové, pracovnice Poradenského centra⁶⁵, se do Peer programů zapojují především dívky. Z tohoto důvodu jsem pro **výpočet hodnoty času dobrovolníka** zvolila údaje týkající se **průměrné hrubé měsíční mzdy** např. **ženy studentky ve věku 19 let**.

Průměrná hrubá měsíční mzda pro ženu do 19 let pro **rok 2006: 12 072,- Kč**. **Hodinovou průměrnou měsíční mzdu** pak vypočítáme z fondu pracovní doby : 8,5 hodin denně a 20 pracovních dní v měsíci: $12\ 072 / 20 / 8,5 = 71,01 \text{ Kč}$.

Pokusila jsem se vyčíslit také **hodnotu času školního protidrogového poradce** v rámci programů primární prevence ve školách a školních zařízeních. **Práci školního protidrogového poradce většinou zastává odborný pedagogický pracovník**, který tuto práci vykonává **bez nároku na mzdu**. V tomto případě jsem tedy pro výpočet hodnoty času školního protidrogového poradce vycházela z údajů pro odborné pedagogické pracovníky. Výši průměrné hrubé měsíční mzdy určíme podle tříd KZAM pro **rok 2006**, kde výše hrubé mzdy pro odborné pedagogické pracovníky je **24 640,- Kč**. Výpočet hodnoty času školního protidrogového poradce je tedy: $24\ 640 / 20 / 8,5 = 144,94 \text{ Kč}$.

Z uvedeného je možno vidět **rozdíl ve výsledcích s ohledem na data**, z nichž pro určení přínosu práce dobrovolníka vycházíme. Pochopitelně jiného ocenění práce by se nám dostalo, použili bychom např. hrubou průměrnou mzdu za celý sektor neziskových organizací, nebo za celou Českou republiku. Výpočet je v každém případě pouze orientační, neboť Peer programy pracují s proměnlivým množstvím dobrovolníků, kteří jsou v různých obdobích a v různé míře zapojování do činnosti.

⁶⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Struktura průměrné hrubé měsíční mzdy podle tříd KZAM pro rok 2006* [online][cit. 28. listopadu 2007]. Praha: Český statistický úřad, 2007. Dostupné z www: <<http://www.czso.cz/csu/2007ediciplan.nsf/p/3109-07>>

⁶⁵ SLÁDKOVÁ. *telefonický rozhovor s p. Sládkovou, pracovnicí Poradenského centra pro drogové a jiné závislosti Brno*, (telefonický rozhovor, 25. května 2007)

8.1 Náklady na výcvik a zapojení dobrovolníka akreditované vysílající organizace

Z materiálů získaných osobním šetřením vybrala jsem k tématu ocenění přínosu dobrovolníka také následující údaje z žádosti o dotaci akreditované vysílající organizace - o.s. Proxima Sociale Praha⁶⁶ (viz kap. 7.4).

Jednotlivé náklady na projekt a popis činnosti koordinátora:

- Náklady na koordinátora v rozsahu 4h týdně (nábor dobrovolníků, školení dobrovolníků, agenda spojená s dobrovolnou službou),
- Supervize dobrovolníků

Náklady spojené s dobrovolníky a popis jejich činnosti:

Potřeby pro práci dobrovolníků v organizaci, materiálové zabezpečení odpovídající jejich činnosti, výtvarné potřeby, vybavení na žonglování, vybavení na pading atp.

Počet přepočtených pracovníků zajišťujících realizaci projektu je 0,1 (úvazek) a počet dobrovolníků podílejících se na realizaci projektu je 4.

Vyčíslení celkových nákladů požadovaných pro podporu dobrovolnictví v Nízkoprahových klubech o. s. Proxima Sociale na rok 2007 (viz tabulka č. 1):

Tabulka č. 1: Rozpočtová tabulka

Položka	Požadavek na MV (Kč)	Vlastní zdroj (Kč)	Celkem (Kč)
Kancelářské prostředky	0	2 500	2 500
Nákup potřeb pro pading, žonglovací potřeby	8 000	2 000	10 000
Čistící prostředky, ostatní materiál	0	1 500	1 500
Energie	0	6 450	6 450
Telefony, poštovné, internet	0	1 740	1 740
Nájem	0	5 400	5 400
Poplatky – výpis rejstříku trestu	100	0	100
Supervize	1 000	0	1 000
Pojištění dobrovolníků	800	0	800
Osobní náklady včetně zákonných odvodů – 250/h	47 000	6 000	53 000
Celkem	56.900	25.590	82.490

Zdroj: Žádost nestátní neziskové organizace o státní dotaci v roce 2007, Proxima Sociale, o.s.

⁶⁶ PROXIMA SOCIALE O.S. Žádost nestátní neziskové organizace o státní dotaci v roce 2007 [int. dokument]. Praha: Proxima Sociale, občanské sdružení

Výše celkové dotace činí celkem 56 900,- Kč, tj. požadovaných 69% z celkových rozpočtových výdajů organizace nutných k realizaci dobrovolnické služby.

Celkové náklady na daný projekt by měly za rok 2007 činit 82.490 Kč pro uvažované 4 dobrovolníky, přičemž uvažovaný počet odpracovaných hodin v daném roce měl by být celkem 416 hodin, vyjádřeno v penězích: **198 Kč** na hodinu práce dobrovolníka.

Projekt „Dobrovolníci v nízkoprahových klubech“ občanského sdružení byl již dotován ze státního rozpočtu v roce 2006, a to z prostředků MV ČR ve výši 61 000,- Kč.

Pro zhodnocení přínosu práce dobrovolníka v uvedeném programu udejme ještě **imputovanou hodnotu jeho práce**, vycházející z metodiky ČSÚ, kdy pro ocenění použijeme celkovou průměrnou hrubou mzdu v ČR za rok 2006 ve výši 22 908 Kč (neznáme věkovou a profesní strukturu dobrovolníků o.s.). Dříve uvedeným postupem jsem určila hodnotu času dobrovolníka ve výši:

$$22\,908 / 20 / 8,5 = \mathbf{134,75\,Kč.}$$

Zdánlivě v tomto programu spatřuji neefektivnost vynaložených finančních prostředků z veřejného financování, vzhledem k tomu, že náklady na dobrovolníka jsou vyšší než jeho imputovaný přínos, nicméně hodnotu dobrovolníka je potřeba spatřovat i mimo účetnictví (např. snížení užívání drog, snížení kriminality, a z toho plynoucí úspory ve společnosti).

Je třeba také zmínit, že náklady na jednoho dobrovolníka závisí na počtu dobrovolníků zapojených do programu. S vyšším počtem samozřejmě náklady klesají. Domnívám se tedy, že dobrovolnická práce má smysl.

8.2 Náklady na výcvik a zapojení dobrovolníka přijímající organizace

Jinou formou posuzování nákladů na dobrovolníka je metodika Občanského sdružení KAPPA-HELP : V pozici přijímající organizace nemá v podstatě příliš vysoké náklady na přípravu dobrovolníků pro své terénní programy. Náklady spojené s výběrem dobrovolníka, evidencí, přípravou pro výkon dobrovolnické služby jsou v rukou Kontaktního centra Kappa Přerov. Podle Kateřiny Svobodové, ředitelky občanského sdružení KAPPA-HELP⁶⁷, jsou náklady spojené s doškolením dobrovolníků v jejich terénních programech pouze náklady spojené s časem, kterým jim věnuje stálý zaměstnanec v rámci své pracovní náplně. V případě, že se dobrovolník osvědčí a má zájem stát se pracovníkem občanského sdružení, jsou na tohoto dobrovolníka vynaloženy náklady ve výši cca. 10 000 Kč, které zahrnují všechna školení, která má každý zaměstnanec za 1 rok.

Zvláštní pozornost byla v kapitole 7.6. věnována práci **indigenních terénních pracovníků**, kteří stojí mimo zákon o dobrovolnictví. Za svou práci jsou totiž indigenní terénní pracovníci (dobrovolníci KAPPA-HELPU) honorováni. Jedná se ale o určitou formu motivace, nikoliv běžnou odměnu za odvedenou práci. Tato forma motivace dává drogově závislým určitou jistotu pravidelného příjmu, která je z jejich pohledu staví nad ostatní klienty kontaktního centra, tedy stále **je potřeba pohlížet na něj jako na dobrovolníka**, nikoli zaměstnance.

Výše jejich výdělku je odvislá na počtu vyměněných injekčních stříkaček, délce spolupráce a docházce. Plat se skládá ze základu a z pohyblivé složky (viz tabulky 2 a 3 dále). Základ závisí na době, kterou má klient odpracovanou v terénních programech.⁶⁸ Finanční prostředky na pokrytí nákladů spojených s prací s indigenními terénními pracovníky získávají v K-centru ze státních dotací a dotací krajů či obcí.

⁶⁷ SVOBODOVÁ, K. *osobní rozhovor s K. Svobodovou, ředitelkou občanského sdružení KAPPA-HELP* (osobní rozhovor, 1. června 2007)

⁶⁸ KOLÁŘ, J. *Koncepce terénních programů KKC Kappa Přerov* [int. dokument]. Přerov: KKC Kappa Přerov, 2006.

Tabulka č. 2: Základ platu indigenních terénních pracovníků

Počet měsíců	Základ
1. měsíc	zkušební
2. měsíc	100 Kč
3. měsíc	200 Kč
4. měsíc	300 Kč
5. měsíc	400 Kč
6. – 12. měsíc	500 Kč
12 – 18. měsíc	700 Kč
nad 24. měsíců	900 Kč

Zdroj: *Koncepce terénních programů KKC Kappa Přerov, Jan Kolář, 2006*

Pohyblivá složka platu závisí na tom, kolik stříkaček klient přinesl. Minimum pro vyplácení pohyblivé složky je 400 kusů.

Tabulka č. 3: Pohyblivá složka platu indigenních terénních pracovníků

Počet vyměněných stříkaček	Pohyblivá složka
Za prvních 400 ks	200 Kč
od 400 do 1000 ks	0,50 Kč/1 ks
od 1000 do 1500 ks	0,70 Kč/1 ks
nad 1500 ks	nic se neplatí

Zdroj: *Koncepce terénních programů KKC Kappa Přerov, Jan Kolář, 2006*

Dodatečné náklady spojené s motivací a s výkonem práce indigenních terénních pracovníků:

- Kredit na mobil: 250 Kč/měsíc
- Batož pro nošení materiálů: 500 Kč/1 ks
- Bunda do terénu: 500 Kč/1 ks

Celkové dodatečné náklady na dlouhodobě pracujícího indigenního terénního pracovníka za jeden rok: $12 \times 250 \text{ Kč} + 500 \text{ Kč} + 500 = 4\,000 \text{ Kč}$.

Náklady na indigenního terénního pracovníka zde tedy nelze vyčíslit hodinově, protože jsou závislé na pohyblivé složce a výkonu indigenního terénního pracovníka. Efektivita programu tak ale roste s motivací. K uvedenému je potřeba připočíst náklady na získání a přípravu dobrovolníků v samotném K-Centru v Přerově, vyčíslené sdružením Kappa-Help paušální částkou 50 Kč na hodinu.

8.3 Ocenění dobrovolnické práce zachycené v satelitním účtu neziskových institucí ČSÚ

Od roku 2003 publikuje Český statistický úřad (ČSÚ) údaje o počtu dobrovolníků činných v neziskových institucích a ve spolupráci s Centrem pro výzkum neziskového sektoru (CVNS) zavádí satelitní účet neziskových institucí. Pracovní skupina pro zavádění satelitního účtu za neziskové instituce v ČR připravila pro oceňování dobrovolnické práce metodu založenou na ocenění pomocí mediánu stanoveného podle výsledků z Informačního systému o průměrném výdělků (ISPV), které provádí pracoviště statistické služby Ministerstva práce a sociálních věcí za nepodnikatelskou sféru podle zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech.

Pro rok 2004 hodnota mediánu podle ISPV dosahovala 106,73 Kč/hod, pro rok 2005 pak 113,44 Kč/hod, oproti roku 2004 se tedy zvýšila o necelých 7 Kč/hod (relevantní data pro rok 2006 a 2007 doposud nejsou k dispozici). Tímto mediánem byl vynásoben počet hodin odpracovaných dobrovolníky, který Český statistický úřad získal ze statistických šetření (viz tabulka č. 4).⁶⁹

Tabulka č. 4: Ocenění dobrovolnické práce

Institucionální sektor	Počet dobrovolníků		Počet hodin odpracovaných dobrovolníky		Oceněná dobrovolnická práce (mil.Kč.)	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
S.11	580	1 071	85 395	168 872	9	19
S.12	0	0	0	0	0	0
S.13	0	49	0	300	0	0
S.15	568 243	838 947	28 232 804	62 819 667	3 013	7 126

Zdroj: Český statistický úřad, Zkrácená verze Satelitního účtu neziskových institucí za rok 2005⁶⁹

Vysv.: S.11: sektor nefinančních podniků

S.12: sektor finančních institucí

S.13: sektor vládních institucí

S.15: sektor neziskových institucí poskytujících služby domácnostem, tvoří ho tyto instituce: občanská sdružení (spolky, společnosti, svazy, kluby, hnutí, odborové organizace aj.) a jejich organizační jednotky, politické strany, politická hnutí, církevní organizace, nadace, nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, veřejné školy (kromě veřejných vysokých škol), profesní komory, zdravotnická zařízení, zájmová sdružení právnických osob, společenství vlastníků jednotek a honební společenstva.

Takto oceněná dobrovolnická práce (v hodnotě 7,126 mil Kč za rok 2005) a její meziroční nárůst téměř o 35 % **dokazuje její důležitost** pro národní hospodářství jako celek.

⁶⁹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Satelitní účet neziskových institucí ve zkrácené verzi účtu dle stavu ke dni 29/06/2007* [online][cit. 28. listopadu 2007]. Praha: Český statistický úřad, 2007. Dostupné z [www: <http://dw.czso.cz/nufile/text_cz_4.htm>](http://dw.czso.cz/nufile/text_cz_4.htm)

9. Závěr

NNO postupně přebírají stále více aktivit, které byly v minulých letech často nedostatečně zajišťovány pouze státem, přičemž nejčastěji se angažují v sociální a zdravotní oblasti.

Dobrovolnické aktivity v oblasti boje proti drogovým závislostem jsou organizovány prakticky výhradně právě NNO, které využívají pomoci dobrovolníků především v programech primární a terciální prevence a svojí záchytnou sítí pokrývají v zásadě celou republiku a nabízejí všem potřebným dostupnou pomoc. Nestátní sektor je tak nejen klíčovým poskytovatelem služeb, ale také důležitou součástí protidrogové politiky.

Legislativa

Důležitým mezníkem pro dobrovolnictví se stal v roce 2002 zákon o dobrovolnické službě, kdy se do právem neupravené oblasti dobrovolnictví vnesla právní jistota a posílilo se postavení vysílajících a přijímajících organizací a dobrovolníků, kteří se do dobrovolných aktivit zapojují. Zároveň se přijetím zákona vytvořily podmínky pro státní finanční podporu těchto aktivit a možnost systematizace a profesionalizace dané oblasti.

Zákon o dobrovolnictví nicméně neupravuje všechny formy dobrovolnické práce, případně další práce vykonávané dobrovolníky ve prospěch společnosti. Znevýhodněny jsou např. nadace, zahraniční nadace a nadační fondy, které se svou činností v mnoha oblastech dobrovolnické služby významně angažují, neboť je pro ně nemožné získat akreditaci, a tím i přímou státní podporu.

Celkově však lze konstatovat, že naše legislativní úprava je srovnatelná s vyspělými evropskými zeměmi a garance podpory ze strany státu účinně motivuje k dalšímu rozvoji dobrovolnických aktivit u nás.

Financování

Co se týká financování dobrovolnických aktivit, všechny NNO zabývající se drogově závislými získávají větší část finančních prostředků (cca 70%) z veřejných rozpočtových zdrojů, které jsou identifikovány jako výdaje na protidrogovou politiku. Finanční prostředky ze státního rozpočtu se udělují subjektům bez ohledu na jejich právní formu, tudíž i subjektům, které pracují s dobrovolníky a připravují je pro výkon dobrovolnické služby a jejichž programy jsou zaměřeny na protidrogovou politiku.

Na dotace ze státního rozpočtu však není právní nárok a jsou udělovány pouze na daný kalendářní rok. Stát doposud nedefinoval síť minimální péče, u které by garantoval financování, např. prostřednictvím osvědčených NNO, a tak je o prostředky potřeba stále dokola žádat bez právní jistoty, že je na svou činnost pro další rok sebelepší NNO získá. V případě, že se NNO nepodaří získat dostatečné finanční prostředky ze státního rozpočtu a nepodaří se ji ani zajistit dostatečné finanční prostředky z jiných zdrojů, může být ohrožena nejenom kvalita, ale i samotná existence nabízených služeb NNO v oblasti drogově závislých.

Dalším problémem je značná administrativní náročnost s financováním spojená. Silná administrativní zátěž pak má za důsledek to, že se zkušený profesionál NNO zabývá spíše výkaznictvím místo toho, aby se věnoval těm, kteří to potřebují.

Z tohoto důvodu nelze než doporučit **zjednodušení pravidel pro vynakládání finančních prostředků státního rozpočtu a administrativní zátěž snížit formou státních dotací na víceleté programy**, nikoliv pouze na programy jednoleté. Definice sítě minimální péče by napomohla NNO, jejichž programy fungují několik let a mají dlouholeté výsledky.

Postřehy z praxe

Práce dobrovolníků s drogově závislými je nelehká a vyžaduje jiný způsob přípravy, než např. příprava dobrovolníka při práci s dětmi, v nemocnici či v zařízení sociální péče. Rozdíl je především ve speciální části přípravy, která je náročnější a měla by dát dobrovolníkům také znalosti z oblasti psychologie a připravit je na působení ve stresujícím prostředí, na možnost být napaden apod.

V oblasti primární prevence a Peer programů by bylo vhodné vypracovat metodiku týkající se vyhodnocování efektivity preventivních programů a stanovit ukazatele úspěšnosti nejenom na kvantitě, ale i na kvalitě služby, a posílit zpětné vazby. Důležité je, aby školy a školní zařízení znaly výchozí situaci při zavádění preventivních programů, aby bylo možné sledovat vývoj v průběhu probíhajícího programu a určit jeho efektivnost. Připravovaná analýza nákladové efektivity projektů podpořených v dotačním řízení RVKPP pro rok 2009 by mohla být možným řešením tohoto nedostatku.

Rovněž v oblasti programů terciární prevence by měla být větší pozornost věnována kvalitě, efektivnosti a přínosu daných programů, spíše než sledování kvantitativních ukazatelů. Podobně možnost získat prostředky na dlouhodobější projekty poskytlo by větší jistotu

do budoucna - dalo by se očekávat zmenšení fluktuace dobrovolníků a přilákání odborného personálu. Významným efektem dlouhodobého financování bylo by také navázání trvalejších vztahů v rizikovém prostředí, které jsou pro kvalitu terciální prevence klíčové.

Perspektivně bylo by rovněž vhodné najít určitou rovnováhu v oblasti prokazování užití přidělených prostředků tak, aby zůstala zachována dostatečná kontrola využití veřejných peněz, na druhou stranu ale aby nedocházelo k nesmyslnému nárůstu administrativy. U terciální prevence může trvání na "administrativně správných" postupech být na úkor kvality celé činnosti.

Nejen dlouhodobým financováním, ale i personální politikou všech zúčastněných NNO, bylo by dobré vytvářet podmínky pro dlouhodobou činnost jak dobrovolníků, tak pracovníků v pracovním poměru.

Přínos dobrovolnictví - ekonomický pohled

Dobrovolník sice vykonává svoji činnost bez nároku na finanční odměnu, nicméně zapojení a výcvik dobrovolníka do programu NNO představuje určité finanční náklady spojené především s náklady na plat koordinátora a supervizora, případně dalšími náklady nezbytnými pro dobrovolnou aktivitu (jako např. ochranné pomůcky apod.).

Při stanovení nákladové hodnoty práce dobrovolníka se vycházelo z konkrétních údajů programů zaměřených na oblast drogově závislých a pomocí těchto údajů se zhruba vyčíslily náklady na hodinu práce dobrovolníka dle metodiky oceňování ČSÚ. Nicméně je nutné skutečný přínos dobrovolníka spatřovat i mimo účetnictví (např. v snížení poptávky po drogách, v snížení kriminality drogově závislých a z toho plynoucích úspor ve společnosti).

Ekonomický přínos dobrovolníka je mnohem vyšší než imputovaná hodnota vypočtená z nákladů obětované příležitosti. navíc dobrovolnické aktivity jsou pro naši společnost přínosné a mají svůj smysl i mimo ekonomické ukazatele.

Nezměřitelné jsou varianty zapojení lidí do boje proti drogovým závislostem. Tato práce je věnována těm, kteří se specializují na protidrogové aktivity za podmínek, které stanovuje zákon z roku 2002, nicméně existuje nepřehledné množství činností, které spolupůsobí proti drogám a které existují mimo rámec daného zákona.

Je to široké spektrum lidí od indigenních terénních pracovníků, u kterých nikdo o spojení s drogovou problematikou nepochybuje, po lidi, kteří zdánlivě s drogami a bojem proti

nim nic nemají. Jde například o jedince, podílející se zcela dobrovolně a zdarma na různých činnostech, které nejsou evidovány a primárně provozovány jako protidrogová aktivita (sportovní činnost, zájmové kroužky apod.), ačkoliv nepochybně působí preventivně i proti drogám. Variant je nespočet a nemohou být součástí jedné práce.

Drogy jsou společensky velmi negativní jev, a společnost se jim brání. Vědomě i nevědomě.

Snad i tato práce trochu přispěla ke zmapování jedné oblasti boje proti nim.

Literatura

Monografické publikace:

- CABRNOCH, M., PÁRALOVÁ, A. *Sociální politika*. Praha: CEVRO, Liberálně-konzervativní akademie, 2005. ISBN není
- FRÍČ, P. a kol. *Dárcovství a dobrovolnictví v ČR*. Praha: Nros, Agnes, 2001. ISBN 80 902633 7 2
- FRÍČ, P., GOULLI, R. *Neziskový sektor v České republice*. Praha: Eurolex, 2001. ISBN 80 86432 04 1
- KALINA, K. a kol. *Drogy a drogové závislosti*. Praha: Úřad vlády ČR, 2003. ISBN 80 86734 05 6
- SADÍLEK, P., MRAVČÍK, V., ORLÍKOVÁ, B. *Poradenská činnost v oblasti závislostí poskytovaná prostřednictvím telefonu nebo internetu*. Praha: Úřad vlády ČR, 2006. ISBN 80 86734 89 7
- ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2005*. Praha: Úřad vlády České republiky, Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti, 2006. ISBN 80 86734 99 4

Elektronické zdroje:

- BÍNOVÁ, S. *Drogy, školy a prevence: kde je chyba?* Praha: Česká škola [online][cit. 20. dubna 2007]. Dostupné z www: <<http://www.ceskaskola.cz/Ceskaskola/Ar.asp?ARI=1746&CAI=2124>>
- CENTRUM PRO KVALITU A STANDARDY. *Obecné personální zabezpečení v programu streetwork* [online][cit. 1. května 2007]. Dostupné z www: <<http://www.cekas.cz/php/certifikace.php>>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Satelitní účet neziskových institucí ve zkrácené verzi účtu dle stavu ke dni 29/06/2007* [online][cit. 28. listopadu 2007]. Praha: Český statistický úřad, 2007. Dostupné z www: <http://dw.czso.cz/nufile/text_cz_4.htm>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Struktura průměrné hrubé měsíční mzdy podle tříd KZAM pro rok 2006* [online][cit. 28. listopadu 2007]. Praha: Český statistický úřad, 2007. Dostupné z www: <<http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/p/3109-07>>
- DROGY-INFO.CZ. *Informační portál o ilegálních a legálních drogách*. Kontakty na zařízení pomoci, poradenství a prevence podle jednotlivých krajů a okresů [online][cit. 15. května 2007]. Dostupné z www: <http://www.drogy-info.cz/index.php/map/?region_id=2>
- HYNEK, V., ROSENMYER, T. *Zpráva o neziskovém sektoru* [online][cit. 23. září 2006]. Praha: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2004. Dostupné z www: <http://www.e-cvns.cz/soubory/CVNS_autorska_studie.pdf>
- HYNEK, V., ŠKARABELOVÁ, S., ŘEŘIHOVÁ, M. *Rozbor financování nestátních neziskových organizací z vybraných veřejných rozpočtů (metody, problémy, řešení)* [online][cit. 23. září 2006]. Praha: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2004. Dostupné z www: <http://www.e-cvns.cz/soubory/Rozbor_metody_problemy_reseni.pdf>
- INEX - SDRUŽENÍ DOBROVOLNÝCH AKTIVIT. *Zákon o dobrovolnické službě* [online][cit. 17. dubna 2008]. Dostupné z www: <<http://www.inexsda.cz/cze/zakon-o-dobrovolnictvi>>
- KRÍŠTOF, R. *Sociální politika v České republice ve vztahu k sociálně vyloučeným* [online][cit. 12. února 2008]. Dostupné z www: <http://www.epolis.cz/download/pdf/materials_78_1.pdf>
- MEZINÁRODNÍ ASOCIACE PRO DOBROVOLNICKÉ ÚSILÍ. *Všeobecná deklarace dobrovolnictví* [online][cit. 30. září 2006]. Nizozemí: 2001. Dostupné z www: <http://www.hest.cz/ndc_9.shtml>
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Podpůrné programy*. [online][cit. 27. července 2007]. Praha: MŠMT. Dostupné z www: <www.msmt.cz/vzdelavani/pro-odborniky-12>

- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Okresní metodici preventivních aktivit a Krajsťí koordinátoři*. [online][cit. 25. července 2007]. Praha: MŠMT. Dostupné z www: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/kontakty>>
- MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Dobrovolnictví organizované v České republice podle zákona o dobrovolnické službě*. Měsíčník Policista [online] č. 7/2004 [cit. 29. ledna 2007]. Praha: MVČR, odbor prevence kriminality, 2004. Dostupné z www: <http://www.mvcr.cz/2003/casopisy/pol/0407/polic1_info.html>
- MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Dobrovolnictví - Seznam akreditovaných vysílajících organizací v oblasti dobrovolnické služby* [online][cit. 15. května 2007]. Praha: MVČR, 2007. Dostupné z www: <<http://www.mvcr.cz/prevence/dobrovol/akreditace/index.html>>
- MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *Podpora práce dobrovolníků v mezinárodních organizacích* [online][cit. 2. ledna 2007]. Praha: MZVČR. Dostupné z www: <http://www.mzv.cz/_mezinarodni/volunt/koncepce.html>
- NÁRODNÍ SÍŤ ZDRAVÝCH MĚST, zájmové sdružení právnických osob. *Zdravá města, obce a regiony ČR, Téma městece: "sociální začleňování"*. Zpravodaj NSZM [online] č. 3/2007 [cit. 12. února 2008]. Praha: NSZM ČR, 2007. Dostupné z www: <<http://www.nszm.cz/cb21/asp/ibrana.asp?id=13681>>
- OBČANSKÉ SDRUŽENÍ SANANIM. *Stručná zpráva správní rady a ředitele sdružení 2005* [online][cit. 2. května 2007]. Dostupné z www: <http://www.sananim.cz/annual_report.php>
- PREV-CENTRUM. *O drogách obecně* [online][cit. 8. května 2007]. Dostupné z www: <<http://www.prevcentrum.cz/cz/home/info-o-drogach/o-drogach-obecne/>>
- PUCI, M. *Berou lidé drogy z nudy?* [online] 2006 [cit. 2. ledna 2007]. Dostupné z www: <<http://aktualne.centrum.cz/zdravi/zpravy/clanek.phtml?id=134599>>
- ROSENMAYER, T. *Satelitní účty neziskových organizací* [online][cit. 29. ledna 2007]. Praha: Centrum pro výzkum neziskového sektoru. Dostupné z www: <http://www.e-cvns.cz/soubory/Satelitni_ucet_neziskovek.pdf>
- SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR. *Problematika drog očima veřejnosti* [online][cit. 30. března 2007]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, Centrum pro výzkum veřejného mínění. Dostupné z www: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100005s_OB20417.doc>
- ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Pravidla financování protidrogové politiky* [online][cit. 8. dubna 2007]. Dostupné z www: <<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=15893>>
- ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Přehled financování protidrogové politiky* [online][cit. 8. dubna 2007]. Dostupné z www: <<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=106>>
- ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky – dotační řízení* [online][cit. 2. května 2007]. Praha: ÚV ČR, Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky. Dostupné z www: <<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=111>>
- ZÁKON č. 198/2002 Sb. *o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (Zákon o dobrovolnické službě)* (ve znění ke dni 2. ledna 2007). Dostupné z www: <<http://www.inexsda.cz/cze/zakon-o-dobrovolnictvi>>

Interní zdroje:

- CHARVÁT, M. *telefonický rozhovor s Mgr. Miroslavem Charvátem, pracovníkem Centra prevence o.s. Podané ruce Brno* (telefonický rozhovor, 29. května 2007)
- KAPPA HELP, O.S. *Nízkoprahová zařízení ČR* [int. dokument]. Přerov: Kappa Help, o.s., 2007.
- KOLÁŘ, J. *Koncepce terénních programů KKC Kappa Přerov* [int. dokument]. Přerov: KKC Kappa Přerov, 2006.
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *telefonický rozhovor s pracovnící Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy* (telefonický rozhovor, 25. července 2007)
- MINISTERSTVO VNITRA. *Komentář k řízení o udělení akreditace* [int. dokument]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2005.

- MRAVČÍK, V. *osobní rozhovor s V. Mravčíkem, pracovníkem RVKPP* (osobní rozhovor, 23. května 2007)
- MRAVČÍK, V. *osobní rozhovor s V. Mravčíkem, pracovníkem RVKPP* (osobní rozhovor, 27. února 2008)
- PORADENSKÉ CENTRUM PRO DROGOVÉ A JINÉ ZÁVISLOSTI. *Co je peer program* [int. dokument]. Brno: Poradenské centrum pro drogové a jiné závislosti, 2007.
- PROXIMA SOCIALE O.S. *Manuál přípravy a vedení dobrovolníků* [int. dokument]. Praha: Proxima Sociale, občanské sdružení, 2005.
- PROXIMA SOCIALE O.S. *Výroční zpráva za rok 2005* [výroční zpráva]. Praha: Proxima Sociale, občanské sdružení, 2006.
- PROXIMA SOCIALE O.S. *Žádost nestátní neziskové organizace o státní dotaci v roce 2007* [int. dokument]. Praha: Proxima Sociale, občanské sdružení
- ROKOS, L. *osobní rozhovor s L. Rokosem, koordinátorem nízkoprahových programů pro děti a mládež o.s. Proxima Sociale, Praha*, (osobní rozhovor, 6. června 2006)
- SKÁCELOVÁ, L. *telefonický rozhovor s PhDr. L. Skácelovou, pracovnící Poradenského centra pro drogové a jiné závislosti Brno*, (telefonický rozhovor, 28. května 2007)
- SLÁDKOVÁ, p. *telefonický rozhovor s p. Sládkovou, pracovnící Poradenského centra pro drogové a jiné závislosti Brno*, (telefonický rozhovor, 25. května 2007)
- SVOBODOVÁ, K. *osobní rozhovor s K. Svobodovou, ředitelkou občanského sdružení KAPPA-HELP* (osobní rozhovor, 1. června 2007)

Seznam příloh

Příloha 1: Seznam akreditovaných NNO pomáhajících drogově závislým

Příloha 2: Nízkoprahové NNO v ČR

Příloha 1: Seznam akreditovaných NNO pomáhajících drogově závislým

Akreditace udělené v roce 2004:

Název organizace: **Arcidiecézní charita Praha**

Právní subjektivita: Církevní právnická osoba

Oblast dobrovolnické služby: Pomoc nezaměstnaným osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím a pomoci při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase a pomoci při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro výše uvedené osoby

Povaha dobrovolnické služby: Dlouhodobá i krátkodobá

Název organizace: **INEX – Sdružení dobrovolných aktivit**

Právní subjektivita: Občanské sdružení

Oblast dobrovolnické služby: Pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase, pomoci při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, pomoci při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro osoby výše uvedené, pomoci při uskutečňování rozvojových programů a v rámci projektů a programů mezinárodních organizací a mezinárodních nevládních organizací

Povaha dobrovolnické služby: Dlouhodobá

Název organizace: **DUHA – sdružení dětí a mládeže pro volný čas, přírodu a recesi**

Právní subjektivita: Občanské sdružení

Oblast dobrovolnické služby: Pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, jakož i pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase,

Povaha dobrovolnické služby: Krátkodobá

Název organizace: **Klub hurá kamarád**

Právní subjektivita: Občanské sdružení

Oblast dobrovolnické služby: Pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, příslušníkům národnostních menšin, osobám drogově závislým pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase.

Povaha dobrovolnické služby: Dlouhodobá i krátkodobá

Název organizace: **ARKÁDA – sociálně psychologické centrum**

Právní subjektivita: Občanské sdružení

Oblast dobrovolnické služby: Pomoc osobám nezaměstnaným, sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým a obětem domácího násilí.

Povaha dobrovolnické služby: Dlouhodobá

Název organizace: **ADOREA**

Právní subjektivita: Občanské sdružení

Oblast dobrovolnické služby: Pomoc nezaměstnaným, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým.

Povaha dobrovolnické služby: Dlouhodobá i krátkodobá

Název organizace: **Ten Challenge**

Právní subjektivita: Církevní právnická osoba

Oblast dobrovolnické služby: Pomoc osobám drogově závislým

Povaha dobrovolnické služby: Dlouhodobá i krátkodobá

Akreditace udělené v roce 2005:

Název organizace: **P - CENTRUM**

Právní subjektivita: Občanské sdružení

Oblast dobrovolnické služby: Pomoc osobám drogově závislým, nezaměstnaným, sociálně slabým a po výkonu trestu odnětí svobody

Povaha dobrovolnické služby: Dlouhodobá i krátkodobá

Název organizace: **Proxima Sociale**

Právní subjektivita: Občanské sdružení

Oblast dobrovolnické služby: Pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase

Povaha dobrovolnické služby: Dlouhodobá

Název organizace: **ADOREA – dobrovolnické centrum Vsetín**

Právní subjektivita: Občanské sdružení

Oblast dobrovolnické služby: Pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým a pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase.

Povaha dobrovolnické služby: Dlouhodobá i krátkodobá

Název organizace: **Diakonie Českobratrské církve evangelické**

Právní subjektivita: Právní osoba církve

Oblast dobrovolnické služby: Pomoc osobám nezaměstnaným, sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, pomoci při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase

Povaha dobrovolnické služby: Dlouhodobá

Název organizace: **Charita Olomouc**

Právní subjektivita: Církevní právní osoba

Oblast dobrovolnické služby: Pomoc osobám sociálně slabým, nezaměstnaným, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým a imigrantům

Povaha dobrovolnické služby: Dlouhodobá

Název organizace: **Diecézní charita Brno**

Právní subjektivita: Církevní právní osoba

Oblast dobrovolnické služby: Pomoc osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, osobám trpícím domácím násilím, osobám drogově závislým, imigrantům, příslušníkům národnostních menšin, pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase

Povaha dobrovolnické služby: Dlouhodobá i krátkodobá

Název organizace: **Člověk v tísni – společnost při České televizi, o.p.s.**

Právní subjektivita: Obecně prospěšná společnost

Oblast dobrovolnické služby: Pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, jakož i pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase

Povaha dobrovolnické služby: Dlouhodobá i krátkodobá

Akreditace udělené v roce 2006:

Název organizace: **Diakonie Českobratrské církve evangelické – Středisko v Plzni**

Právní subjektivita: Církevní právní osoba

Oblast dobrovolnické služby: Pomoc osobám postiženým, nezaměstnaným sociálně slabým, příslušníkům národnostních menšin, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým a osobám trpícím domácím násilím

Povaha dobrovolnické služby: Dlouhodobá

Název organizace: **Centrum pro komunitní práci Střední Morava – CpKP**

Právní subjektivita: Občanské sdružení

Oblast dobrovolnické služby: Pomoc osobám nezaměstnaným, sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým a pomoc a při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase

Povaha dobrovolnické služby: Dlouhodobá i krátkodobá

Název organizace: **Inex – sdružení dobrovolných aktivit**

Právní subjektivita: Občanské sdružení

Oblast dobrovolnické služby: Pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím a pomoci při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase, dále pomoci při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, pomoci při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro uvedené osoby, dále v oblasti pomoci při uskutečňování rozvojových programů a v rámci projektů a programů mezinárodních organizací a mezinárodních nevládních organizací

Povaha dobrovolnické služby: Dlouhodobá i krátkodobá

Akreditace udělené v roce 2007 k 15. květnu 2007:⁷⁰

Název organizace: **Duha – sdružení dětí a mládeže pro volný čas, přírodu a recesi**

Právní subjektivita: Občanské sdružení

Oblast dobrovolnické služby: Pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám ve výkonu po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, trpícím domácím násilím, při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase. Dále pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro výše uvedené osoby nebo pomoci při uskutečňování rozvojových programů a v rámci operací, projektů a programů mezinárodních organizací

Povaha dobrovolnické služby: Krátkodobá

Název organizace: **Arkáda – Sociálně psychologické centrum**

Právní subjektivita: Občanské sdružení

Oblast dobrovolnické služby: Pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým a osobám trpícím domácím násilím

Povaha dobrovolnické služby: Dlouhodobá

Název organizace: **Oblastní charita Uherské Hradiště**

Právní subjektivita: Církevní právnická osoba

Oblast dobrovolnické služby: Pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím i pomoci při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase

Povaha dobrovolnické služby: Dlouhodobá i krátkodobá.

---

⁷⁰ MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Dobrovolnictví - Seznam akreditovaných vysílajících organizací v oblasti dobrovolnické služby* [online]. [cit. 15. května 2007]. Praha: MVČR, 2007. Dostupné z [www: <http://www.mvcr.cz/prevence/dobrovol/akreditace/index.html>](http://www.mvcr.cz/prevence/dobrovol/akreditace/index.html)

Příloha 2: Nízkoprahové NNO v ČR

Nízkoprahová zařízení ČR.xls

Místo	Název	Organizace	Adresa	Telefon	Web	E-mail	Kontakt	Typ	Oblast působnosti TP
Benešov	Kontaktní centrum	Město Benešov	Mláčova 400, Benešov, 256 01	317 728 855, 603 45 87 07	www.benessov-city.cz	slamova@benessov-city.cz	Hlma Slámová	KC	
Blansko	Terénní program pro uživatele drog	o. s. Podané nuz	Smetanova 3, Blansko, 678 01	telefon: 605 839 039; 605 058 205	www.podaneruz.cz	blansko@podaneruz.cz	Alaš Herzog	KC	
Blansko	Vicetčelová drogová služba na Blansku	o. s. Podané nuz	Smetanova 3, Blansko, 678 01	telefon: 516 411 692	www.podaneruz.cz	terentk@podaneruz.cz	Alaš Herzog	TP	Blansko a okolí, Boskovice
Bohumín	KC Bohumín	o. s. NET	Okružní 1069, Bohumín, 735 81	telefon: 596 016 291	www.k-centrum.org	k-centrum.net@velny.cz	Kařína Suorková	KC	
Brno	Kontaktní centrum Drug Azyl	o. s. Podané nuz	Vítězská 3, 602 00 Brno	telefon: 543 249 343	www.podaneruz.cz	drugazy@podaneruz.cz	Libor Šimák	KC	
Brno	Terénní program pro uživatele drog	o. s. Podané nuz	Vítězská 3, Brno, 602 00	telefon: 5432 10912	www.podaneruz.cz	street@podaneruz.cz	Jiř Váňova	TP	Brno
Brno	Agentura drogových služeb - kontaktní centrum	Oblastní charita Břeclav	Svatoplukova 18, Břeclav, 690 02	telefon: 519 322 842	www.zcharitabreclav.cz	kackobreclav@charita-bvz.cz	Štěpán Zábek	KC	
Břeclav	Agentura drogových služeb - terénní program	Oblastní charita Břeclav	Náměstí T. G. Masaryka 4, Břeclav, 690 02	telefon: 519 322 842	www.charitabreclav.cz	kackobreclav@razdva.cz	Štěpán Zábek	TP	Břeclav, Mikulov, Hruospeče
Česká Lípa	Kontaktní centrum pro drogově závislé	o. s. Právní	Hájkova 1794, Česká Lípa, 470 01	telefon: 487 831 545		centrum.zl@worldidline.cz	Magda Jugžerová	KC	
České Budějovice	Kontaktní centrum	o. s. Háječek	F. A. Gerstnera 2, České Budějovice, 370 01	telefon: 386 350 169	http://www.hajecek.wz.cz	kcentrum.cb@seznam.cz	Kvetoslava Korbová	KC	
České Budějovice	Terénní program pro uživatele drog	o. s. Háječek	F. A. Gerstnera 2, České Budějovice, 370 01	telefon: 386 350 169	http://www.hajecek.wz.cz	kcentrum.cb@seznam.cz	Kvetoslava Korbová	TP	České Budějovice
České Budějovice	Jihočeský streetwork	o. s. Prevent	Lanovna 63, České Budějovice, 370 01	telefon: 723527512	www.os-prevent.cz	street@os-prevent.cz	Tomáš Brjucha	TP	České Budějovice, Týn nad Vltavou
Český Krumlov	Streetwork pro Český Krumlov a Kaplici	Informační centrum pro mládež	Spáňák 114, 380 01, Český Krumlov, 380 01	telefon: 736 634 126	www.icemk.cz	streetwork@icemk.cz	Jakub Průcha	TP	Český Krumlov, Kaplice
Český Krumlov	Protidrogová poradna "U bouří"	Informační centrum pro mládež	Spáňák 114, 380 01, Český Krumlov, 380 01	telefon: 736 634 126	www.icemk.cz	kcentrum@icemk.cz	Jakub Průcha	KC	
Český Tešín	Kontaktní centrum	o. s. AVE	Ostrovská 1628, Český Tešín, 737 01	telefon: 558 756 600, 608 05 50 50	www.osave.cz	kcentrum@osave.cz	Andrea Kunalová	KC	
Děčín	Kontaktní centrum	Město Děčín	Dlouhá jízdna 1257, Děčín, 405 02	telefon: 412 531 415; 603 828 225	www.kcentrumdecin.wz.cz	l.pilshova@quick.cz	Lucie Píhalová	KC	
Děčín	Terénní programy	Město Děčín	Dlouhá jízdna 1257, Děčín, 405 02	telefon: 737 610 362	www.kcentrumdecin.wz.cz	terenty.decini@centrum.cz	Pavel Hrbáč	TP	Děčín a okolí
Dubňany	Drogová poradna - odložené pracoviště KC Kyjov	Charita Kyjov	U zdravotního střediska 1542, Dubňany, 696 03	telefon: 518 611 589	www.kyjov.charita.cz	kacko.kyjov@caritas.cz	Jarmila Růžáková	KC	
Frýdek - Místek	Kontaktní centrum Renarkon	o. s. Renarkon	Na příkopě 3210, Frýdek - Místek, 738 01	telefon: 558 628 444; 606 694 244	www.renarkon.cz	kc.fmrnarkon@seznam.cz	Aneta Kalusová	KC	
Havířov	Centrum drogové pomoci - kontaktní centrum	Město Havířov	Hřbišovní 12, Havířov, 736 01	telefon: 596 884 854	www.havirov-city.cz	cdp.havirov@velny.cz	Marie Bezděková	KC	
Hodonín	Kontaktní centrum	Oblastní charita Hodonín	Pančava 56, Hodonín, 659 01	telefon: 518 343 842	www.hodonin.caritas.cz	centrum.hodonin@icid.pavel.cz	Novotný Pavel	KC	
Hodonín	Terénní program	Oblastní charita Hodonín	Pančava 56, Hodonín, 659 01	telefon: 518 343 842	www.hodonin.caritas.cz	centrum.hodonin@icid.pavel.cz	Novotný Pavel	TP	Hodonín a okolí
Hradec Králové	Kontaktní centrum	o. s. Laxus	Popelářova tř. 698, Hradec Králové, 500 03	telefon: 495 513 977	www.laxus.cz	kacko@laxus.cz	Eva Krejcarová	KC	
Hradec Králové	Terénní program	o. s. Laxus	Vila Nejedlého 893, PO Box 21, Hradec Králové, 500 03	telefon: 495 715 413; 777 626 309	www.laxus.cz	terent@laxus.cz	Lenka Chládková	TP	Hradec Králové, Rychnov, Jelín, Náchod
Hranice	Kontaktní centrum	o. s. Kappa - Help	Skaalní 1059, Hranice, 753 01	telefon: 381 607 022	www.kappa-help.cz	hranice@kappa-help.cz	Ivo Vavřík	KC	
Hranice	Terénní program	o. s. Kappa - Help	Skaalní 1059, Hranice, 753 01	telefon: 604 711 534	www.kappa-help.cz	terent@kappa-help.cz	Ivo Vavřík	TP	Hranice, Lipník nad Bečvou, Kajeřín, Trosceň

Název organizace

Místo	Název	Organizace	Adresa	Telefon	Web	E-mail	Kontakt	Typ	Oblast působnosti	TP
Cheb	Kontaktní centrum	o. s. Kotec	Kostelní náměstí 15, Cheb, 352 02	telefon: 354 426 129	www.kotec.cz	cheb@kotec.cz	Petr Furiák	KC		
Chomutov	Kontaktní centrum	o. s. Světlo	Hájkova 224, Chomutov, 430 01	telefon: 474 652 030	www.os-svetlo.net	kcchomutov@os-svetlo.net	Vendula Kádřová	KC		
Jeseník	Kontaktní centrum Darmoděj	o. s. Darmoděj	Autobusové nádraží Jeseník, Jeseník, 790 01	telefon: 732 133 906; 731 840 189	www.darmoděj.cz	kc-centrum@atlas.cz	Josef Vondřka	KC		
Jihlava	Kontaktní centrum "U větrníku"	Oblastní charita Jihlava	UVětrníku 17, Jihlava, 586 01	telefon: 567 310 987	www.jihlava.cz/charita	kacko.vetrnik@caritas-jl.cz	Petra Plíná	KC	Jihlava, Těstí, Polná, Brno, Telč	
Jihlava	Terénní program	Oblastní charita Jihlava	UVětrníku 17, Jihlava, 586 01	telefon: 567 310 987	www.jihlava.cz/charita	kacko.vetrnik@caritas-jl.cz	Petra Plíná	TP		
Kadaň	Kontaktní centrum	o. s. Světlo	Křižtecká 1720-432 01 Kadaň	Tel., fax: 474/33 53 47	www.os-svetlo.net	kc.kadan@os-svetlo.net	Lucie Hlouzková	KC		
Karlovy Vary	Kontaktní centrum	o. s. Světlo	Kralů Jiřho 38, Karlovy Vary, 360 01	telefon: 353 222 742	www.os-svetlo.net	kc.kv@os-svetlo.net	Jana Hartová	KC		
Karlovy Vary	Terénní program	o. s. Světlo	Kralů Jiřho 38, Karlovy Vary, 360 01	telefon: 353 222 742	www.os-svetlo.net	kc.kv@os-svetlo.net	Jana Hartová	TP	Karlovy Vary a okolí	
Karlovy Vary	Výměnný program	Zdravotní ústav Karlovy Vary						VP		
Karviná	Kontaktní centrum	o. s. NET	Třída Družby 1125, Karviná, 735 06	telefon: 596 316 808	www.k-centrum.org	net.karvina@seznam.cz	Kateřina Šaatorová	KC		
Kolín	Kontaktní centrum	o. s. Prostor	Kutnohorská 17, Kolín, 282 02	321 715 004; 777 650	www.os-prostor.cz	kc@os-prostor.cz	Petr Stokýl	KC		
Kolín	Terénní program	o. s. Prostor	Kutnohorská 17, Kolín, 282 02	321 715 004; 777 650	www.os-prostor.cz	tp@os-prostor.cz	Tomáš Žák	TP	Pečky, Kouřim, Český brod a Zruč nad Sázavou	
Krnov	Kontaktní centrum	o. s. Krystal	Šmenlova 3, Krnov, 794 01	telefon: 554 620 177		krystal.krnov@centrum.cz	Martina Meziříková	KC		
Kroměříž	Kontaktní centrum Plus	Oblastní charita Kroměříž	Zracesná 64, Kroměříž, 767 01	telefon: 573 336 569	cz/kontaktmi_centrum_8.htm	kc.km@seznam.cz	Kamila Adamovská	KC		
Kroměříž	Terénní program	Oblastní charita Kroměříž	Zracesná 64, Kroměříž, 767 01	telefon: 737 929 332	cz/kontaktmi_centrum_8.htm	kc.km@seznam.cz	Kamila Adamovská	TP	Bystřice pod Hostýnem, Moravice, Chropyně, Kojetín	
Kyjev	OUT - víceúčelová drogová služba	Oblastní charita Kyjev	Palackého 194, Kyjev, 697 01	telefon: 518 611 589	www.kyjev.charita.cz	kacko.kyjev@caritas.cz	Jarmila Růžáková	KC		
Kyjev	Terénní program	Oblastní charita Kyjev	Palackého 194, Kyjev, 697 01	telefon: 518 611 589	www.kyjev.charita.cz	kacko.kyjev@caritas.cz	Jarmila Růžáková	TP	Kyjev, Veselí, Dublany	
Liberec	Kontaktní centrum	o. s. Móst k naději	Ramunská 5/A, Liberec, 460 01	telefon: 482 710 276	www.mostknadeji.cz	drogova.poradna@mostknadeji.cz	Šárka Nemešová	KC		
Liberec	Terénní programy	o. s. Móst k naději	Ramunská 5/A, Liberec, 460 01	telefon: 482 317 373, 728 485 012, 603 122	www.mostknadeji.cz	kc.liberec@mostknadeji.cz	Šárka Nemešová	TP	Liberec, Jablonce, Turnov, Hejnice, Frýdlant	
Litoměřice	Kontaktní centrum	Český červený kříž	Novobranská 15, Litoměřice, 412 01	606 229 979, 728 262 683	www.czklitomerice.cz	klitomerice@tiscali.cz	Petra Lebošová	KC		
Mariánské lázně	Kontaktní a krizové centrum	o. s. Kotec	Boženy Němcové 453, Mariánské Lázně, 353 01	telefon: 354 602 955	www.kotec.cz	ml@kotec.cz	Martina Albrechtová	KC		
Mariánské lázně	Terénní program	o. s. Kotec	Boženy Němcové 453, Mariánské Lázně, 353 01	telefon: 354 602 955	www.kotec.cz	ml@kotec.cz	Martina Albrechtová	TP	Mariánské lázně a okolí	
Mladá Boleslav	Kontaktní centrum	o. s. Semiramis	Pácká 162, Mladá Boleslav 293 01	telefon: 326 303 467, 326 303 468	www.os-semiramis.cz	k-centrum-mb@os-semiramis.cz	Miroslav Zavadil	KC		
Mladá Boleslav	Centrum senírních programů na Mladoboleslavsku	o. s. Semiramis	Pácká 162, Mladá Boleslav 293 01	telefon: 728 245 196	www.os-semiramis.cz	streetwork@os-semiramis.cz	Lukáš Gilányi	TP	Mladá Boleslav a okolí	
Most	Asiscent pro terénní kontakt	o. s. Móst k naději	Jiennického 1929, Most, 434 01	476 104 877, 602219371	centrum.most@telecom.cz	kcentrum.most@telecom.cz	Roman Thoma	TP	Most, Litvínov, Blatná, Osek	
Most	Kontaktní centrum	o. s. Móst k naději	Jiennického 1929, Most, 434 01	telefon: 476 104 877, 602330092	centrum.most@telecom.cz	kcentrum.most@telecom.cz	Lubomír Šlapka	KC		

Národnostní zařízení ČR, s.r.l.

Místo	Název	Organizace	Adresa	Telefon	Web	E-mail	Kontakt	Typ	Oblast působnosti	TP
Náchod	Kontaktní a krizové centrum Archa	o. s. Dokořán	Češnova 342, Náchod, 547 01	telefon: 491 427 818		dokoran.nachod@seznam.cz	Václav Duchek	KC		
Nymburk	Kontaktní centrum	o. s. Semiramis	Velké vally 995, Nymburk, 288 02	telefon: 325 514 424	www.os-semiramis.cz	k.centrum@os-semiramis.cz	Pavel Plašek	KC		
Nymburk	Centrum veřejných programů	o. s. Semiramis	Velké vally 995, Nymburk, 288 02	telefon: 728 245 196	www.os-semiramis.cz	streetwork@os-semiramis.cz	Lukáš Gilányi	TP	Nymburk, Brandýs n. L., Stará Boleslav, Čelákovice, Mělník	
Olomouc	Kontaktní centrum Wallhala	o. s. Podané múce	Sokolská 48, Olomouc, 772 00	telefon: 585 220 034	www.podaneruce.cz	kcentrum.ol@podaneruce.cz	Michala Schalerová	KC		
Olomouc	Terénní programy	o. s. Podané múce	Sokolská 48, Olomouc, 772 00	telefon: 585 220 034	www.podaneruce.cz	street.ol@podaneruce.cz	Miroslav Churáň	TP	Olomouc, Šumperk, Litovel	
Opava	Krizové a kontaktní centrum Pod sluncebnkem	o. s. Krizové a kontaktní centrum Pod sluncebnkem	Hradecká 16, Opava, 746 01	telefon: 553 718 487, 602 765 082	http://sluncebnik.wz.cz	k.centrum@seznam.cz	Alena Nyklová	KC		
Opava	Terénní programy	o. s. Krizové a kontaktní centrum Pod sluncebnkem	Hradecká 16, Opava, 746 01	telefon: 553 718 487, 602 765 082	http://sluncebnik.wz.cz	k.centrum@seznam.cz	Alena Nyklová	TP	Opava	
Orlová	Kontaktní centrum	Město Orlová	Sřídsko vohého basu Kotva, Energetická 940, Orlová, 735 14	telefon: 596 511 695	www.mesto-orlova.cz	frantisek.baba@maur.cz	František Baba	KC		
Ostrava	Kontaktní centrum Remarkon	o. p. s. Remarkon	Halašova 16, Ostrava - Vítkovice, 703 00	telefon: 596 627 005; 602 670 789	www.remarkon.cz	kkovaramarkon@seznam.cz	Lukáš Javorek	KC		
Ostrava	Terénní program	o. p. s. Remarkon	Halašova 16, Ostrava - Vítkovice, 703 00	telefon: 596 627 005; 602 670 789	www.remarkon.cz	terenovaremarkon@seznam.cz	Lukáš Javorek	TP	Ostrava	
Pardubice	Kontaktní centrum	o. s. Laxus	Demokratické mládež, Pardubice	telefon: 466 265 207	www.laxus.cz	kacko.pardubice@laxus.cz	Karolína Světlá	KC		
Pardubice	Terénní program	o. s. Laxus	Vila Nejedlého 893, PO Box 21, Hradec Králové, 500 03	telefon: 495 715 413; 777 626 309	www.laxus.cz	teren@laxus.cz	Lemka Chládková	TP	Pardubice	
Písek	Kontaktní centrum	o. s. Arkáda	Flajšnerovo nám. 48, Písek, 397 01	telefon: 382 228 171	www.arkadacentrum.cz	arkada@iol.cz	Frída Kellerová	KC		
Písek	Terénní program	o. s. Arkáda	Flajšnerovo nám. 48, Písek, 397 01	telefon: 382 228 171	www.arkadacentrum.cz	arkada@iol.cz	Jan Štárel	TP	Písek	
Pízeň	Agentura terénní sociální práce	o. s. Ulice	Úslavská 31, Pízeň, 326 00	telefon: 720 587 053	www.alice-plzen.com	info@alice-plzen.com	Petr Matoušek	TP	Pízeň	
Pízeň	Kontaktní centrum	o. p. s. Centrum protidrogové prevence a terapie	Havříská 11, Pízeň, 301 00	telefon: 377 421 374	www.kcentrum.cz	kcentrum@kcentrum.cz	Karolína Vodičková	KC		
Pízeň	Terénní program	o. p. s. Centrum protidrogové prevence a terapie	Pachého 42, Pízeň, 301 00	telefon: 377 220 996; 724 969 028	www.kcentrum.cz	teren@kcentrum.cz	Ondřej Lukavský	TP	Pízeň	
Pízeň	Kontaktní centrum	Teen Challenge	Husova 14, 301 24 Pízeň	telefon: 377 235 526	www.teenchallengepizen.cz	office@teenchallengepizen.cz	Gustav Černý	KC		
Praha	Služky prvního kontaktu	o. s. Esst-Help	Markušova 1555, Praha 4, 149 00	telefon: 272 920 297	www.essthelp.cz	drogovaprevence@esstehelp.cz	Lada Vyháňková	KC		
Praha	Kontaktní centrum	o. s. SANANIM	Osadní 2, Praha 7, 170 00	telefon: 283 872 186	www.sananim.cz	kacko@sananim.cz	Peter Porubský	KC		
Praha	Terénní program No Biohazard	o. s. Progressive	Jamčického Nábřeží 43/476, Praha 5, 150 00	telefon: 284 811 328; 605 883 994	www.progressive-os.cz	nohazard@progressive-os.cz	Vladěk Jmonkové	TP	Praha	
Praha	Kontaktní centrum Stage 5	o. s. Progressive	Mahenova 4, Praha 5, 150 00	telefon: 257 217 871; 605 319 926	www.progressive-os.cz	stage5@progressive-os.cz	Petra Zampová	KC		
Praha	Nizkoprahové středisko	o. p. s. DROP IN	Karolíny Světlé 18, Praha 1, 110 00	telefon: 222 221 124	www.dropin.cz	stredisko@dropin.cz	Martin Titman	KC		
Praha	Terénní programy	o. p. s. DROP IN	Kubelkova 27, Praha 3, 130 00	telefon: 296 330 952	www.dropin.cz	street@dropin.cz	Alice Holáčková	TP	Praha	
Praha	Terénní programy	o. s. SANANIM	Na Zderaze 11, Praha 2, 120 00	telefon: 224 920 577	www.sananim.cz	street@sananim.cz	Martin Větrovec	TP	Praha	
Praha	Kontaktní a krizové centrum	o. s. Prevent	U Stadionu 397, Pražčovice, 383 01	telefon: 388 310 147	www.os-prevent.cz	kacko.praha@os-prevent.cz	Dagmar Randásková	KC		

Nabízená zdravotní úřady

Místo	Název	Organizace	Adresa	Telefon	Web	E-mail	Kontakt	Typ	Oblast působnosti TP
Prachovice	Terénní program Víceúčelové kontaktní centrum Želva	o. s. Prevent o. s. Podané nuzé	U Sádlovně 397, Prachovice, 383 01 Vrahovická 83, Prosejlov, 796 11	telefon: 776 195 360 telefon: 582 361 401	www.os-prevent.cz www.podaneruzce.cz	kacko.prachovice@os- prevent.cz zelva@podaneruzce.cz	Dagmar Raniluková Iva Soačková	TP KC	Prachovice
Prosejlov	Terénní program kontaktního centra Želva	o. s. Podané nuzé	Vrahovická 83, Prosejlov, 796 11	telefon: 608 479 640 telefon: 581 207 901; 605 211 355	www.podaneruzce.cz	zelva@podaneruzce.cz	Iva Soačková	TP	Prosejlov a okolí
Přerov	Kontaktní centrum	o. s. Kappa - Help	Kosmáková 44, Přerov, 750 01	telefon: 605 936 729	www.kappa-help.cz	prerov@kappa- help.cz	Kateřina Svobodová	KC	
Přerov	Terénní program	o. s. Kappa - Help	Kosmáková 44, Přerov, 750 01	telefon: 605 936 729	www.kappa-help.cz	prerov@kappa- help.cz	Kateřina Svobodová	TP	Přerov
Příbram	Kontaktní centrum	Archielečerní charita Praha	Nám.T.G.Masaryka 1, Příbram, 261 01	telefon: 318 622 010 stranemobil: 605 311 146	http://www.caritas.cz	achkacko.pribram@e mail.cz	Petra Belková	KC	Příbram, Dobříš, Blatná, Beroun
Příbram	Terénní program	Archielečerní charita Praha	Nám.T.G.Masaryka 1, Příbram, 261 01	telefon: 318 622 010 stranemobil: 605 311 146	http://www.caritas.cz	achkacko.pribram@e mail.cz	Petra Belková	TP	
Rumburk	Terénní program	o. s. White Light 1	Ří 9, Května 1127/25, Rumburk, 408 01	Telefon: 728813392, 606 553 658 telefon: 412 331 017, 602 195 104	www.whitelight1.cz	rumburk@whitelight1 .cz	Vt Jelínek	TP	Rumburk, Varnsdorf
Rumburk	Kontaktní a poradenské centrum	o. s. White Light 1	Ří 9, Května 1127/25, Rumburk, 408 01	telefon: 412 331 017, 602 195 104	www.whitelight1.cz	rumburk@whitelight1 .cz	Vt Jelínek	KC	
Sokolov	Kontaktní a poradenské centrum	Marie Majerové 1647, 356 01 Sokolov	Marie Majerové 1647, 356 01 Sokolov	telefon: 352 966 906	www.kotec.cz	sokolov@kotec.cz	Jiří Fich Zmizlý	KC	Sokolov, Chudov, Krasice, Horní Slavkov, Rožava
Sokolov	Terénní program	o. s. Kotec	Sokolov	telefon: 352 966 906	www.kotec.cz	sokolov@kotec.cz	Jiří Fich Zmizlý	TP	
Strakonice	Krizové a kontaktní centrum	o. s. Prevent	Krátká 20, Strakonice, 386 01	telefon: 383 322 357	www.os-prevent.cz	kacko@os-prevent.cz	Daniel Randák	KC	
Strakonice	Terénní program	o. s. Prevent	Krátká 20, Strakonice, 386 01	telefon: 383 322 357	www.os-prevent.cz	kacko@os-prevent.cz	Daniel Randák	TP	Strakonice, Blatná, Nýřany, Vobýně
Šumperk	Kontaktní centrum Krébo	o. p. s. Pontis	Polská 1 / 82, Šumperk, 787 01	telefon: 583 212 168 telefon: 583 212 168, 776 80 97 91	www.pontis.cz	k-centrum@pontis.cz	Miloslav Kubíček	KC	
Šumperk	Terénní program	o. p. s. Pontis	Polská 1 / 82, Šumperk, 787 01	telefon: 583 212 168 telefon: 583 212 168, 776 80 97 91	www.pontis.cz	k-centrum@pontis.cz	Zuzana Vráňová	TP	Šumperk a okolí
Tábor	Kontaktní centrum Auritus	Farní charita Tábor	Klášterská 114, Tábor, 390 01	telefon: 381 255 999	www.auritus.cz	auritus@sol.cz	Hana Voříšková	KC	
Tábor	Terénní práce	Farní charita Tábor	Klášterská 114, Tábor, 390 01	telefon: 381 255 999	www.auritus.cz	auritus@sol.cz	Hana Voříšková	TP	Tábor
Tachov	Kontaktní centrum	o. s. Kotec	K.H. Bonovského 521, Tachov, 347 01	telefon: 374 720 172	www.kotec.cz	tachov@kotec.cz	Jiří Hort	KC	
Tachov	Terénní program	o. s. Kotec	K.H. Bonovského 521, Tachov, 347 01	telefon: 374 720 172	www.kotec.cz	tachov@kotec.cz	Jiří Hort	TP	Tachov, Sítňovo
Teplice	Kontaktní centrum	o. s. White Light 1	Doubravská 122/5, Teplice, 415 01	telefon: 417 530 788 420 602 414 911	www.whitelight1.cz	kc@whitelight1.cz	Michela Nekolová	KC	
Teplice	Terénní program	o. s. White Light 1	Doubravská 122/5, Teplice, 415 01	telefon: 417 530 788 420 602 414 911	www.whitelight1.cz	kc@whitelight1.cz	Michela Nekolová	TP	Teplice, Dabí, Retemice, Prosejovice, Trutnovy
Trutnov	Kontaktní centrum	Sdružení odcizenců a léčeben okresu Trutnov	Náchodská 359, Trutnov, 541 01	tel.: 499 814 890, mobil: 731 441 267	www.naps.cz	harm.reduction@sezn am.cz	Olga Tranečková	KC	
Trutnov	Terénní program	Sdružení odcizenců a léčeben okresu Trutnov	Náchodská 359, Trutnov, 541 01	tel.: 499 814 890, mobil: 731 441 267	www.naps.cz	harm.reduction@sezn am.cz	Olga Tranečková	TP	Vrchlabí, Hostiměř, Úpice, Začateč
Třebíč	Kontaktní centrum NOE	Oblastní charita Třebíč	Hybešova 10, Třebíč, 674 01	telefon: 568 888 070	www.kcentrumnoe.cz	noe.nhc@caritas.cz	Jiřoslav Žák	KC	
Třebíč	Terénní program	Oblastní charita Třebíč	Hybešova 10, Třebíč, 674 01	telefon: 568 888 070, 776 158 489	www.kcentrumnoe.cz	noe.nhc@caritas.cz	Jiřoslav Žák	TP	Třebíč, Hmo - venkov, Žďar n. S., Dačice
Uherské Hradiště	Kontaktní centrum Charité	o. s. Podané nuzé	Přemyslova 819, Uherské Hradiště, 686 01	telefon: 572 540 616	www.podaneruzce.cz	charita@podaneruzce.c z	Vladimír Kaška	KC	

Národnostní zařazení ČR.xls

Místo	Název	Organizace	Adresa	Telefon	Web	E-mail	Kontakt	Typ	Oblast působnosti TP
Uherské Hradiště	Terénní program	o. s. Podané nuce	Průmyslová 819, Uherské Hradiště, 686 01	telefon: 737 641 727	www.podanenuce.cz	charace@podanenuce.cz	Vladimír Kaška	TP	Uherské Hradiště, Uherský Brod, Staré Město, Krumovice
Uničov	Kontaktní a poradenské místo pro drogově závislé	Oblastní charita Uničov	Szemberská 497, Uničov, 783 91	telefon: 585 054 519, 606 540 577	www.amicov.charita.cz	kaško.amicov@centrum.cz	Petra Mašlachová	KC	
Uničov	Terénní program	Oblastní charita Uničov	Szemberská 497, Uničov, 783 91	telefon: 585 054 519, 606 540 577	www.amicov.charita.cz	kaško.amicov@centrum.cz	Petra Mašlachová	TP	Uničov
Ústí n. L.	Kontaktní centrum Drug Out Club	o. s. Drug Out Club	Sarát ul. 1, 400 01 Ústí n. Labem	telefon: 475 210 626	www.minimax.cz/hru/gout/	drugout@inbox.vol.cz	Radka Koblížková	KC	
Ústí n. L.	Kontaktní centrum Drug Out Club	o. s. Drug Out Club	Sarát ul. 1, 400 01 Ústí n. Labem	telefon: 475 210 626	www.minimax.cz/hru/gout/	drugout@inbox.vol.cz	Radka Koblížková	TP	Ústí n. Labem
Veselí na Moravě	Drogová poradna - odložené pracovníky KC Kyjov	Charita Kyjov	Svoběžská ul. 521, Veselí nad Moravou, 698 01	telefon: 518 611 589	www.kyjov.charita.cz	kyjov@caritas.cz	Jarmila Rthánková	KC	
Vsetín	Kontaktní centrum KIE	o. s. AGARTA	Ohrada 1897, Vsetín, 755 01	telefon: 571 436 900		kc-klic@seznam.cz	Lukáš Štěl	KC	
Vyškov	Terénní program	o. s. Podané nuce	Paláněk 74, 682 01 Vyškov	Tel.: 777 916 256	www.podanenuce.cz	vyшков@podanenuce.cz	Jiří Valnoha	TP	Vyškov
Zlín	Kontaktní centrum Onyx	o. s. Onyx	Gaharova 1563/5, Zlín, 760 01	telefon: 774 256 540	www.os-onyx.cz	kc@os-onyx.cz	Petr Neušný	KC	
Zlín	Terénní program	o. s. Onyx	Gaharova 1563/5, Zlín, 760 01	telefon: 774 256 540	www.os-onyx.cz	streetwork@os-onyx.cz	Viktor Karfík	TP	Zlín, Otrokovice
Znojmo	Kontaktní centrum Netopper	o. s. Podané nuce	Horní Česká 4, Znojmo, 669 02	telefon: 515 264 996, 777 916 270	www.podanenuce.cz	netopper@podanenuce.cz	Dagmar Kašáková	KC	
Znojmo	Terénní program	o. s. Podané nuce	Horní Česká 4, Znojmo, 669 02	telefon: 515 264 996, 777 916 270	www.podanenuce.cz	netopper@podanenuce.cz	Dagmar Kašáková	TP	Znojmo
Žatec	Kontaktní centrum Schody	o. s. Schody Žatec	Chelčického náměstí 202, Žatec, 438 01	telefon: 415 710 514, 776 238 693	www.kcentrumzatec.cz/stranky.cz	kc.zatec@iscali.cz	Pavel Bartošek	KC	
Žatec	Terénní program	o. s. Schody Žatec	Chelčického náměstí 202, Žatec, 438 01	telefon: 415 710 514, 776 238 693	www.kcentrumzatec.cz/stranky.cz	kc.zatec@iscali.cz	Pavel Bartošek	TP	Posoloprty, Vroutek, Zeměchy, Jirmlín
Žďár n. S.	Kontaktní centrum Spektrum	Kolpingovo dílo ČR	Žákova 8, Žďár nad Sázavou, 591 01	Telefon: 566620098	www.spektrum.kolpin.g.cz	spektrum@kolping.cz		KC	
Žďár n. S.	Terénní program	Kolpingovo dílo ČR	Žákova 8, Žďár nad Sázavou, 591 01	Mobil: 608 816 721, 777 816 722	www.spektrum.kolpin.g.cz	spektrum@kolping.cz		TP	Žďár nad Sázavou